Anul XXIV
21
(995)
Simbătă
23 mai
1981
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Un nume, o țară un popor

Biografiile marilor personalități sînt, cel mai adesea, uluitor de simple și exacte, chiar dacă evenimentele care le-au marcat sînt de excepție și poartă prin timp amprenta gîndirii și acțiunii lor vii, cutezătoare, sigiliul de fapt al propriei lor vieți, imaginea și sensul propriului lor demers. Cele mai depărtate momente, clipele cele mai dispersate se adună și se leagă între ele atunci și dau suma valorii oricărui act care, în simplitatea și consecința sa, se ridică la rang de durată și moment crucial în existență, dar din cîte astfel de durate nu este alcătuită o existență exemplară în fond, și încă una care s-a format și desăvîrșit încă din cea mai fragedă vîrstă sub un profund și permanent reflex de personalitate, într-un regim de permanentă luptă și muncă pentru binele semenilor săi, al patriei sale și al poporului ?

Un astfel de moment, un astfel de prag hotărîtor în existență l-a constituit acum patruzeci și cinci de ani procesul militanților antifasciști de la Brașov. Un nume de tînăr a rămas înscris de atunci în capitolele istoriei noastre contemporane. O voce distinctă, o voce puternică, de revoluționar a răsunat atunci în conștiința generațiilor, pentru ca în tiparele inseși ale timpului să vedem și litera spiritului său, să îl vedem întreg și răzbătînd prin viitorile istorii, odată cu țara și partidul ei comunist, odată cu poporul și lupta sa eroică, neîncetată, pentru înfăptuirea idealurilor sale supreme, a aspirațiilor sale de dreptate și libertate. A răsărit acest nume în istorie atunci și a făcut pînă azi nu numai înconjurul, de atîtea ori, al inimilor noastre, ci și al pămîntului întreg, fiind sinonim cu numele, cu identitatea însăși a țării și aducîndu-i un binemeritat respect și prestigiu. Tînărul care înfrunta cu dîrzenie revoluționară sentința procesului de acum patruzeci și cinci de ani ne conduce de mai bine de șaisprezece ani destinele noi, socialiste și, cu certitudine, prin multitudinea și profunzimea marilor sale deziderate și înfăptuiri, perioada aceasta are dimensiunea unei întregi epoci. O epocă în cel mai plin și mai îndrăznet stil constructiv, revoluționar, o epocă a fertilității, a libertății și responsabilității sociale, de definire și redescoperire totodată a sensurilor adînci ale muncii și creației, o epocă pe care, cu bună știință și în temeiul celor mai durabile și mai ample împliniri, o numim epoca Nicolae Ceaușescu.

Acum patruzeci și cinci de ani răsărea în istorie un nume, astăzi el este o operă de cea mai vastă și mai înnoitoare cuprindere, patriotică în cel mai înalt grad, națională în sensul cel mai profund și umanistă, internațională, prin nenumăratele și repetatele sale demersuri în slujba cauzei păcii, a respectării independenței și suveranității popoarelor, a înțelegerii și cooperării multilaterale. Toate acestea, și încă altele, sînt de fapt o constantă a spiritului revoluționar. Toate acestea le regăsim, nu e greu să facem aceasta, și încă de acum patruzeci și cinci de ani, pe firul biografiei secretarului general al partidului nostru. Astfel încît, un nume, o țară, un partid și un popor formează la un loc o sintagmă a spiritului nostru contemporan și se constituie într-un reflex al personalității și originalității inseși a societății noastre. Sînt multe de spus în această privință, atîtea cîte se cunosc și se vor ști, istoria va adăuga, desigur, noi date și noi elemente care să suscite interesul, față de noi, al viitorimii. Un singur aspect vom sublinia, și acela în consonanță, firește, cu tot ceea ce a însemnat și înseamnă această constantă a spiritului revoluționar în toate domeniile de referință umană, și anume acela al creației literar-artistice, al culturii de fapt, văzută și gîndită ca important factor de emancipare socială, ca mijloc specific, deosebit de important, în formarea și afirmarea unei conștiințe noi, înaintate, pe drumul mereu ascendent spre progres și civilizație. Este cunoscut, și în această privință, meritul incontestabil este al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Recunoaștem cu toții aceasta și-o spunem, fiecare prin scrisul nostru, o spun și tezele apropiatei noastre conferințe, consfințind un adevăr care de acum încolo se poate rosti și singur și care, în miezul său cel mai adînc, ne cuprinde și ne inspiră pe toți.

La lumina spiritului revoluționar spre care ne îndeamnă și prin care se rostește de fapt mereu secretarul general al partidului, libertatea noastră de creație a dobîndit și dobîndește neîncetat un real și profund conținut. Grija, solicitudinea sa sînt o expresie a democrației și, statornice, familiare, ne sînt un categoric și sensibil reazim ca și un permanent îmbold în actualitate. Spre acel izvor veșnic viu al creației ne îndeamnă mereu și conștiința noastră se încarcă de fiecare dată de cuvîntul însuși al libertății și de cuvîntul înaltei răspunderi cu care este investită creația. **Nu trebuie să se uite nici un moment** — sublinia, o dată mai mult, cu prilejul gloriosului jubileu al partidului — **că arta, literatura, creația din orice domeniu trebuie să se inspire din realitățile și din viața poporului, din izvorul nesecat al spiritului de omenie al națiunii noastre, din minunatele sale tradiții de luptă pentru dreptate socială și eliberare națională, pentru socialism și comunism.**

Ne amintim că tot din inițiativa secretarului general al partidului nostru, toate eforturile de muncă și de creație se desfășoară, într-un ritm ascendent și după criteriile unei noi calități, sub egida de mare semnificație patriotică și revoluționară a festivalului național „Cîntarea României". Și tot în aceeași măsură, sub aceleași însemne ale puterii și dorinței permanente de nou, de creație, ne amintim de acel mare și mobilizator deziderat al realizării epopeii noastre naționale. Idee și îndemn, de asemenea, proprii spiritului revoluționar, idee și îndemn, de asemenea, proprii perso-

Luceafărul

Continuare în pag. a 7-a

Budai Deleanu, sculptură de Ion Vlasiu

MESAJUL TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

secretar general al Partidului Comunist Român,
președintele Republicii Socialiste România,

adresat revistei „Viața Românească"

Dragi tovarăși,

Îmi face o deosebită plăcere să adresez colectivului redacțional și colaboratorilor revistei „Viața Românească", cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la apariție, un salut cordial și cele mai calde felicitări. Totodată, doresc să vă felicit pentru înalta distincție acordată revistei dumneavoastră, „Meritul cultural" clasa I.

În îndelungata sa activitate, revista „Viața Românească" s-a manifestat ca o tribună activă a răspîndirii ideilor înaintate privind emanciparea socială și spirituală a maselor, orientarea creației literare și artistice în strînsă legătură cu interesele de progres ale națiunii noastre, paginile sale fiind puse în slujba educării a numeroase generații în spiritul dragostei de patrie, al idealurilor și concepțiilor umaniste înaintate. În condițiile vechii orînduiri sociale, „Viața Românească" a militat cu consecvență — alături de alte publicații progresiste, democratice — pentru împlinirea idealurilor de dreptate și progres social, de unitate națională ale poporului român, a adus o contribuție remarcabilă, larg recunoscută, la răspîndirea în mase a valorilor culturale autentice, la îmbogățirea vieții spirituale a țării.

În anii construcției socialiste, dezvoltînd și amplificînd bogatele sale tradiții democratice, progresiste, revista „Viața Românească" a militat activ pentru înfăptuirea politicii partidului de făurire a unei noi culturi, înaintate, în concordanță cu aspirațiile maselor populare, cu cerințele dezvoltării conștiinței lor revoluționare, ale lărgirii continue a orizontului lor de cunoaștere.

Bilanțul pe care-l faceți cu prilejul acestei aniversări trebuie să constituie pentru întregul colectiv redacțional și colaboratori, un îmbold de a intensifica activitatea creatoare, spre a spori aportul revistei la realizarea unor opere literare cu un profund conținut umanist, revoluționar, de înaltă valoare ideologică și artistică, larg deschise maselor, care să contribuie tot mai mult la realizarea programului de educare și formare a omului nou, să îmbogățească patrimoniul cultural al națiunii noastre socialiste. În întreaga sa activitate, revista trebuie să pornească de la necesitatea de a servi cu abnegație și devotament țelurile nobile ale partidului nostru comunist, ale poporului român în lupta pentru transformarea revoluționară a societății de a promova o literatură militantă, care să însufletească oamenii muncii în măreața operă creatoare pe care o edifică în România, să le înflăcăreze sufletele pentru marile idealuri ale iubirii de țară, ale păcii și înțelegerii între popoare, ale socialismului și comunismului.

La aniversarea revistei „Viața Românească", adresez tuturor creatorilor de artă și cultură din patria noastră urarea de a făuri noi opere care prin mesajul lor, prin strălucirea lor artistică, să contribuie la înnobilarea morală a oamenilor, la cultivarea devotamentului față de idealurile înfloririi patriei noastre libere și independente, ale fericirii poporului român, ale comunismului — visul de aur al întregii omeniri.

NICOLAE CEAUȘESCU

DECRET PREZIDENȚIAL

privind conferirea Ordinului „Meritul Cultural" clasa I revistei „Viața Românească"

Pentru contribuția adusă la afirmarea și dezvoltarea artei și literaturii românești, în înfăptuirea politicii culturale a partidului și statului nostru.

Cu prilejul împlinirii a 75 de ani de existență a revistei „Viața Românească",

Președintele Republicii Socialiste România d e c r e t e a z ă :

Articol unic. — Se conferă ordinul „Meritul cultural" clasa I revistei „Viața Românească".

NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele
Republicii Socialiste România

JURNAL DE POET

Dimensiunile istoriei

Dacă în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu putem vorbi de o epocă de aur de renaștere spirituală a poporului român, aceasta se datorează în mare parte învățaților, cărților culturii, ocrotite, încurajate de către marele patriot, învățat el însuși, Brâncoveanu, care avea la Hurezi, unde ridicase celebra Mănăstire și cea mai însemnată Bibliotecă din tot sud-estul Europei unde veneau să se documenteze învățați din tot răsăritul ortodox al acelor vremi, bibliotecă vastă în care textele fundamentale ale omenirii în edițiile cele mai bune apărute în Europa erau la îndemînă. Așa se face că sub domnia lui Brâncoveanu, în anii ridicării lui în fruntea Țării Românești apare și celebra traducere a Bibliei, cea dintîi apariție integrală a cărții, care se așază ca piatră de hotar în atîtea culturi naționale din Europa. În Moldova, Dimitrie Cantemir închega de asemeni o epocă de aur românească, epoca marilor cărturari care puseră temeiul culturii române, cea a cronicarilor care adeveriseră că toți românii „de la Rîm se trag".

Făclia aprofundării, luminării ducerii mai departe a ideii neamului, după ce Țara Românească și Moldova intră pentru un veac pînă la Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821 în umbra

Ioan Alexandru

Continuare din pag. a 3-a

TÎNĂR ÎN AGORA

Un cer de stele

Primul român în Cosmos... Iată o realitate demnă de a intra în rîndul marilor noastre sărbători ! Cum o trăim? Cu sufletul la gură. Cu sufletul plin. Racordat la zborul triumfător al spiritului, prevestit parcă de Foet : „Porni luceafărul. Creșteau / În cer a lui aripe..." Își va fi amintit oare, la sute de kilometri de Pămînt, Dumitru Prunariu, de tulburătoarea viziune cosmică eminesciană ? Îi va fi rămas Timp? (L-aș întreba asta, la întoarcere).

„Un cer de stele dedesupt / Deasupra-i cer de stele" și din acest noian (așa să fie ?) răzbat voci, la început două, apoi patru, ale prieteniei, ale înfrățirii geniului uman, voci reunite pentru a ne asigura că Acolo „totul se desfășoară — potrivit programului — perfect". De citeva zile învățăm, dirijați noi înșine de la pupitrele de co-

Dragomir Magdin

Continuare în pag. a 2-a

Tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

secretar general al Partidului Comunist Român,
președintele Republicii Socialiste România

MULT STIMATE ȘI IUBITE TOVARĂȘE NICOLAE CEAUȘESCU,

Participanții la adunarea jubiliară dedicată aniversării a 75 de ani de la apariția Revistei „VIAȚA ROMÂNEASCĂ" vă roagă să primiți cele mai calde mulțumiri și cea mai profundă recunoștință pentru înaltul Mesaj adresat revistei și conferirea Ordinului „MERITUL CULTURAL" clasa I.

Acest eveniment istoric onorat de Conducerea Partidului Comunist Român și a Republicii Socialiste România, act politic care exprimă permanenta dumneavoastră grijă pentru dezvoltarea culturii în țara noastră socialistă, cinstește în cel mai înalt grad memoria intelectualilor care au întemeiat revista „Viața Românească" cît și pe scriitorii generațiilor actuale, care, urmîndu-Vă inestimabilele orientări ce și-au găsit locul în paginile revistei, pentru afirmarea ideologiei și politicii partidului nostru, în anii construcției socialismului în România au creat opere literare de valoare.

În acest moment sărbătoresc ne angajăm solemn să intensificăm tot mai puternic caracterul militant al revistei „Viața Românească", promovînd o literatură angajată în slujba idealurilor umaniste, revoluționare ale poporului român.

Vom face totul, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, spre a crea un cadru politic și ideologic-artistic, tot mai prielnic desfășurării creației literare din țara noastră, în acțiunea de educare patriotică, revoluționară a maselor, de afirmare a valorilor autentice, în realizarea Programului Partidului Comunist Român în domeniul culturii.

ADUNAREA JUBILIARĂ DEDICATĂ ANIVERSĂRII A 75 DE ANI
DE LA APARIȚIA REVISTEI „VIAȚA ROMÂNEASCĂ"

● În pagina a 3-a ● Un moment de seamă în istoria mișcării comuniste și muncitorești : 45 DE ANI DE LA PROCESUL MILITANȚILOR COMUNIȘTI ȘI ANTIFASCIȘTI DE LA BRAȘOV ● «Simbol al luptei și al pasiunii revoluționare» — reportaj de Sânziana Pop ● «Tinerețea eroului», poem de Maria Mihali ●

REFLEX

Ca un orologiu din adînc

Paradoxal, cercetările din zona acestui Athos românesc din Munții Buzăului au tins mai mult spre literatură decît spre arheologie și istorie. Poate că de aceea multe dintre vestigii s-au și pierdut, iar cunoașterea și datarea lor în timp, ca și conservarea în cadrul valorilor noastre nade o pitorească și sinceră oralitate. Explicabil într-un fel, pentru că arheologii erau mai intîi scriitori. Iată, C.D. Aricescu, trimis la fața locului, nu găsește altceva de făcut decît să consemneze, într-o manieră aidoma

A. I. Zăinescu

Continuare în pag. a 7-a

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI» — *În județul Dolj*

CÎNTEC

Oltenia — leagăn, vatră, matcă, început al tuturor începuturilor, în care se pierde și se reface marele drum, mai viguros, în strălimpedea ziuă de primăvară, să răzbească sus, o sevă îndelung apăsată cu palma, eliberată brusc.

Oltenia — cum aș putea zice, mai frumos și mai bine, poate, lapte de mamă, bucuros de plinset pe botul de miel al copiilor, vlagă albă trasă în cupe de carne, după nesfîrșita filtrare pe talgerul cîmpiei, prin cusătură de rîuri cu arbori și grîne.

Oltenia — oase de domn și țăran laolaltă, cumpănind din adîncuri înaltul, tot ce ridică lucrare în aer, lut și lemn, piatră și oțel, aluminiu și sticlă, infinite repere pentru ce-a fost, și mai este, mai fi-va eterna podoabă.

Oltenia — rîu, jilțură de ape trecută deodată prin inima mea, conectată la energia albastră, plină de mesele, de porțile și stîlpăraia celor ieșite la vedere prin agerimea celor două brațe, vuind numai de umbra ce o lasă lumina.

Oltenia — naștere încă o dată, în cel mai firav izvor al tău de-l cobori, pumnul se face de piatră, răsăritul și apusul tău de le respiri, și oriunde, din fiece os un fluier sare în iarbă, nu-ți pasă, cîntecul este maimarele alcătuirii.

Oltenia — leagăn, vatră, matcă, început al tuturor începuturilor, lapte de mamă, rîu, naștere încă o dată, ferice de cel care poate spune, și de aici am luat viață, cum viață am luat pretutindeni din țară, sînt de peste tot.

Oltenia — din părinți, pînă dincolo de mine, mai departe, sîngele meu, mai ales cîntecul, te îmbrățișează.

Grigore Hagiu

Acasă

Am avut sentimentul că mă întorc, în fulgerarea unei clipe care taie drumurile și neliniștile cu iluzia stării pe loc, acasă. Poate și pentru că Malu Mare, satul din dunga Craiovei, mi-l făcea dureros de apropiat în spațiu pe celălalt, pe primul și cel mai altfel dintre toate. Bălăcița, locul unde umblă urmele mele și se ridică în iarba amară a viselor. Și oamenii semănau, și casele, și aerul. Și poate mai mult și mai mult, gîndul lor pentru cîmp, pentru

Nicolae Dan Fruntelată

Continuare în pag. a 2-a

MEMORIILE UNUI TRIBUN

Onisifor Ghibu evocă într-una din paginile memoriilor sale „o vorbă" a mamei sale : „N-am putut înțelege niciodată cu mintea mea, ceea ce s-a întîmplat cu tine. Tu știi bine că noi am avut o casă grea : șase copii de crescut, cu lucrul palmelor noastre... Nici prin gînd nu ne-a putut trece să vă dăm pe careva la vreo învățătură mai înaltă. Dar, mi-aduc bine aminte, de parcă a fost numai ieri, de ziua în care ai venit pe lume. Eram amîndoi cu tatăl tău destul de bătrîni, căci înainte de tine am mai avut șapte nașteri și eram destul de îngrijorați. Dar, cum i-o fi venit în minte tatălui tău să facă atunci, ceea ce n-a mai făcut niciodată înainte de aceea ? Cînd, după naștere, ai fost scăldat și înfășat și, apoi așezat în leagăn, tată-tău ți-a pus sub căpătîi un condei. Văzînd mirarea mea, a zis : lasă să avem și unul care să trăiască după peană, nu tot

Aurel-Dragoș Munteanu

Continuare în pag. a 6-a

● În acest număr : ● Întîlnirile «Luceafărului» în județul Dolj ● Semnează : ● Nicolae Ciobanu ● Petre Ivancu ● Nicolae Petre Vrînceanu ● Cronica literară ● M. Ungheanu despre volumul «Universuri imaginare» de Paul Dugneanu ● Cartea de debut, de Voicu Bugariu ● Viața cărților ● Proză de ● Constantin Crișan și Sorin Preda ● Poeme de ● George Alboiu ● Cleopatra Lorințiu ● Mircea Florin Șandru ● Traian T. Coșovei ●

CRONICA LITERARĂ

PAUL DUGNEANU: «Universuri imaginare»

dacă definiția adevăratului critic ține de gestul de a lua totul de la capăt, de a crea repere noi în exegeza literară. Paul Dugneanu este prin volumul său de debut **Universuri imaginare** un astfel de critic. **Universuri imaginare** este închinată exclusiv poeziei românești moderne, vechi sau noi, cronologicește poeziei de după 1900, în spațiul căreia autorul poate construi ajutat de instrumentele unei analize pătrunzătoare. Eseurile din acest volum vorbesc fie despre universurile unor poeți moderni clasicizați prin școală, Arghezi, Blaga, Bacovia, Philippide, în cazul cărora critica a lansat și încetățenit de mult formule definitive, fie despre poeți a căror definiție critică e în curs de constituire. Altfel spus, Paul Dugneanu se mișcă atît în spațiul istoriei literare cît și al criticii literare curente. El cercetează atît universuri imaginare consacrate, dar și pe cele în curs de consacrare. Participă la un demers al stabilirii profunzimilor unor universuri, dar și la acțiunea valorizatoare imediată a criticii. Cartea lui Paul Dugneanu cuprinde de altfel două compartimente care ilustrează parțial prin titlurile lor ambivalența acțiunii lui critice : **Universuri imaginare** și **Crochiuri critice**. Volumul care începe cu pagini de densă analiză a universului liric arghezian sau bacovian se încheie cu analize la fel de sugestive închinate poeziei lui Marin Sorescu sau Marius Robescu.

Universuri imaginare este o carte de opțiuni fie că este vorba de poeții analizați, fie că este vorba de mijloacele demersului critic. Constelația de poeți preferați : Arghezi, Blaga, Bacovia, Philippide, Nichita Stănescu, Emil Botta, cărora trebuie să-i adăugăm după chiar mărturisirile autorului, pe Ion Barbu, comunică între ei, iar firul roșu al acestei comunicări îi dezvăluie, fie și involuntar, eseurile pe care criticul le-a strîns laolaltă sub un titlu adecvat materiei analizate și intenției lui critice. Pentru Paul Dugneanu valoarea unui poet o dă capacitatea poeziei lui de a se constitui într-un univers imaginar realizat cu mijloace artistice proprii. Criticul nu analizează poezii disparate pentru a trage concluzii definitive ci investighează ansambluri care trebuie să verifice analizele parțiale. Vocația și înzestrarea criticului se verifică, după Paul Dugneanu, în calitatea de a intui existența acestor universuri, mai exact spus **coerența** lor ascunsă. Un univers imaginar există doar în măsura în care a fost descifrat în raporturile lui nevăzute, în dezvăluirea sistemului interior de imagini care-i susțin existența. Alături de poet și cu materia acestuia criticul restituie într-o sinteză elocventă și sugestivă o construcție artistică altfel ermetică pentru cititor sau de aparențe înșelătoare. Instrumentele analizei cer finețe și Paul Dugneanu este adeptul tipurilor moderne de analiză, folosite în funcție de structura universurilor abordate și de intenția demonstrației. Ne-o spune din succintul **Argument** al cărții care vădește o atitudine programatică lucidă, privind atît atitudinea critică cît și instrumentele de lucru, puțin obișnuite într-o carte de debut critic.

Este firesc ca o autentică întreprindere critică să aibă un strat sau substrat polemic și **Universurile imaginare** le are pe amîndouă. Scriitorii cercetați de Paul Dugneanu nu sînt numai scriitori de predilecție, ci și scriitori obturați sau nedreptățiți de exegeza critică prin inadecvarea mijloacelor sau investigarea lor lacunară. Formula de „geniu verbal" i se pare eseistului reductivă, cu atît mai mult cu cît a făcut carieră și întreg eseul **Ambiguitatea argheziană** urmărește să înlăture o etichetă simplificatoare. În polemică cu comentariile precedente nu-i mai rămîne criticului decît să-și probeze virtuțile analitice și să-și îndreptățească susținerile. Lunga analiză structuralist-stilistică a poeziei argheziene se evidențiază nu numai prin apelul la titluri puțin frecventate de cercetarea critică anterioară, titluri care capătă după eseul lui Paul Dugneanu drepturi prioritare în bibliografia exegezei, ci și prin incizia fină și constructivă a demersului său critic. Punctele de sprijin în exegeza anterioară sînt puține, criticul citează ca și în alte cazuri doar pe Eugen Simion, iar demonstrația corespunde scopului instalînd convingător ideea ambiguității argheziene pe cîteva mari traiectorii ale operei.

Caracteristic și simptomatic este studiul **Alexandru Philippide — lirica măștilor**. Și aici criticul pleacă de la insuficiența sau precaritatea concluziilor critice. Dar aici nu mai e vorba doar de un simplu enunț. Sînt trecute în revistă mai toate opiniile importante ale criticii românești despre poezia lui Al. Philippide cu intenția de a stabili și un tip de itinerar critic, dar și de a stabili un termen de opoziție. Receptarea acestei poezii i se pare autorului a fi opacizată de clasificări exterioare substanței ei intime. Ov. Densușianu, N. Davidescu, E. Lovinescu, N. Iorga sînt respinși datorită unor circumscrieri superficiale a poeziei philippidiene. O a doua poziție ar reprezenta-o Ralea, Perpessicius, Cioculescu mai apropiată de esența creației lui Al. Philppide, dar fără „pătrundere pe verticală" cum se exprimă Paul Dugneanu. Practic criticul nu reține din întreaga contribuție anterioară decît caracterizările pe care Ion Barbu le face în 1930 (**Salut în Novalis**) acestei poezii. Anvergura angajamentului critic pe care-l mărturisește volumul **Universuri imaginare** este vizibilă în această delimitare făcută firesc, fără stridențe. Urmează să vedem propunerile proprii care sînt și aici valide și sugestive. Paul Dugneanu desprinde din imaginarul poeziei lui Al. Philippide **tema nebunului, a demonului grotesc și a inițiatului** ca teme fundamentale ale universului cercetat, dar și suita lor ascensională. Ele sînt trepte de coerență succesive care se completează reciproc fiind încununate de **tema inițiatului**, traseul superior al drumului de inițiere fiind marcat de figura lui **Alexandru Macedon**, a lui **Prometeu** și dincolo de ele a **Poetului antic**. Pe această cale universul poeziei lui Al. Philippide cîștigă în firesc și originalitatea viziunii lui artistice este subliniată pe o coordonată care nu-i trădează substanța intimă.

Pline de noutate sînt și descrierile tematiste ale universului bacovian și blagian în cele două eseuri : **George Bacovia — peisaj tematist** și **Lucian Blaga — schiță la o poetică a sacrului**. Și aici eseistul are în vedere poncife critice care trebuie combătute prin restituirea coerenței interioare a universului celor doi poeți. La Bacovia se descoperă o „exasperare a simțurilor" care configurează gravitațional cea mai mare parte a poeziei lui, dar și o „feerie bacoviană" asupra căreia nu s-a aplecat mai nimeni ca atare. Eseul privitor la Blaga debutează cu un mic expozeu teoretic asupra tipului de lectură folosit, a modelului critic avut în vedere (J. P. Richard), a disocierii dintre „teme" și „figuri" pe care J. P. Richard n-o întreprinde. Semn că deși eseuri, aceste ivestigații ale lui Paul Dugneanu nu sînt lipsite de o anume rigoare a metodei care le prezidează și garantează în mîinile tînărului critic succesul.

Desigur metoda nu face critica și sistemul poate fi mortificant, dacă este aplicat orbește. Nu pierde de pildă poezia lui Al. Philippide prin sistematizarea pe care o propune Paul Dugneanu ? Criticul nu este un dogmatic și analiza nu capătă înfățișarea unei operații rigide pe o anatomie care expiră din această cauză. Locul pe care eseistul îl lasă citatului în analiza sa este grăitor pentru tipul de contact cu opera. Citatele sînt abundente și expresive, iar montura critică propriu-zisă se desfășoară numai atît cît e nevoie lăsînd loc liber mai ales textului și semnificațiilor lui eliberate de analiză. Pe scurt, Paul Dugneanu procedează cu intuiție, talent, elasticitate a procedeelor și nu ameninți să devină o mașină de analizat texte fără sensibilitate. Virtuozitatea folosirii posibilităților analitice este de altfel remarcabilă. În eseul consacrat lui Emil Botta autorul își propune să privească poezia lui Emil Botta pornind de la considerațiile lui Dante asupra nivelelor operei literare, apoi odată scopul atins, schimbă registrul întreprinzînd o succintă analiză în maniera Damaso Alonso, schimbările de unghiuri și de metoda putînd continua.

Un loc aparte în constelația de universuri lirice analizate de Paul Dugneanu îl ocupă poezia lui Nichita Stănescu văzută bachelardian ca o poetică a elementelor. **Nichita Stănescu — poetica visării, Nichita Stănescu — schimbarea la față, „Oșul suav", „Dulcele" lemn** sînt tot atîtea contribuții la instituirea unui univers imaginar stănescian coerent și suficient sieși. Ne aflăm poate în fața celei mai inspirate analize din interior a acestui univers liric, „ipoteză" critică care probează și ea chemarea autorului **Universurilor imaginare**. De altfel nu este nici o analiză fie ea dedicată lui Ion Caraion, Eugen Jebeleanu, Șt. Aug. Doinaș sau Marin Sorescu în care să nu aflăm observații pătrunzătoare cu valoare definitorie pentru universul lor artistic. Remarcabilă este și decriptarea unui univers liric fertil și ambiguu cum este cel al lui Marius Robescu și așezarea lui într-o ecuație pe care textul și contextul acestei poezii n-o refuză.

Universuri imaginare ne înfățișează în Paul Dugneanu un eseist pe deplin conștient de mijloacele și îndreptățirea actului său critic, maturizat ca formulă de lucru și expresie critică, pe scurt, un critic de vocație despre care se va mai vorbi.

M. Ungheanu

CARTEA DE DEBUT

CERTÎND LUMEA

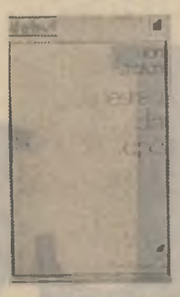

Regăsim în cartea *) lui Ion Stratan tradiționala, dar uneori miraculoasa proaspăta supărare a poetului pe lume. Desigur, nu pe lumea concret-istorică, în care trăiesc oamenii unei anumite epoci, în schimb, pe cea impalpabilă a ideilor, a mentalităților, a simțămintelor, care circulă dintr-un om în altul precum o limfă, transformîndu-i pe indivizii umani în componente ale unui singur mare trup, abstract.

Primele poezii ale volumului ni-l arată pe poet minuind, cu o dezinvoltură ieșită din comun, o imagistică autentică, atinsă totuși, din cînd în cînd, aproape imperceptibil, de facilitate. Poetul spune : „pentru tine curg zilele mele / zile de plajă pe nisipul clepsidrei"; „cîteva sentimente / mănuși umede cu care / mosesc un gînd ; tălpile — un melc nemișcat căruia îi sîntem coarne", stîrnindu-ne brusc sentimentul unui ciștig de bucurie. Apare destul de des și umorul suprarealist ; alăturate în mod bizar, cuvintele încep parcă să ne facă, discret, cu ochiul : „cel mai mare curaj îl are nurca / transpirînd iarna pe paltoane sintetice". Gimnastică de virtuoz, sau chiar poezie ?

Urmarea lecturii răspunde foarte clar la această întrebare. Ion Stratan are cîteva „teme" predilecte, la care revine periodic, dar ansamblul este unificat de un sentiment anume. Cum arătam mai sus, poetul are o nemulțumire cronică față de realitate, mai bine zis față de conceptul de realitate, așa cum acesta se înfățișează unei conștiințe. În moduri fățișe sau ascunse, el ceartă realitatea, i se opune, practicînd o originală dezabuzare inteligentă, o exasperare moderată de umor. Cum ar trebui să fie realitatea ? Este o întrebare la care autorul **Ieșirii din apă** nu răspunde ; poeții nu fac speculații, ci se exprimă.

Cel mai aproape de atitudinea globală, pe care am descris-o, se află melancolia ascunsă sub falsă dezabuzare. O întîlnim în **Poem intraductibil**, expresie întortocheată a tristeții, dar și vagă **ars poetica** : „oricum nu se poate traduce / ceea ce spun — fermecată drojdie / a unui fel de sentiment căzător / fermentul lui a bea bere a minca mîncare / închis în vestiare / la un disperat joc de cuvinte / prietenii mei și-au ars sarea lacrimei". Dar melancolia poate fi și muzicală, pură, parcă fără nici o legătură cu conținutul cunoscut al acestui sentiment, ca un pui de lebădă apărut în cuibul unei bufnițe : „acum nimic / deasupra și dedesubtul afișului / cu această existență // acum jumătate // de plămîn bătînd aerul / strîns de micile litere o // acum totul / fulgii ce sună pe cimpia încălzită de noi / peste orașele în care / ne-am iubit". Cîteva poezii de dragoste, frumoase, suferă și ele de răul lent al nemulțumirii : „uneori m-aș opri doar la tine / frumusețe încetă / cum ți-aș stîlci numele / n-ai să te schimbi / frumsețe, frumsață / bisturiu de angora / navă pierdută pe-o emisferă de măr / uneori m-aș opri doar la tine / frumusețe încetă / tu, care porți laserul / cald ac de păr". Neputințele cuvîntului în fața realității nonlingvistice nu sînt uitate de Ion Stratan. Pe urmele marilor experimentări ale posibilităților cuvîntului poetic de a se îndoi de sine, poetul imaginează expresii inedite, șocante printr-un fel curios în care nemulțumirea este pulverizată deasupra tuturor lucrurilor : „totul se întîmplă ca și cum / aș fi reușit să trec în cuvinte / ceea ce simt — într-o / bilbiială pictată cu / luare-aminte // totul ridicol în / cerneala asta — parcă din tine, frumoasă / mi-ar sluji drept model / o ureche tăiată lăsată pe / masă // totul se-ntîmpla că și cum / ceea ce simt / despre ce gîndeam / ar rămîne în iarnă / aburit cu privirea sticloasă pe geam / cîteva felii de gît pe lama literei / în tăvi de argint mă oglindesc absent / uite o casă pe care scrie «casă» / uite un cer pe care scrie «cer» / și uite-mă pe mine prin care trece timpul / de la origini pînă în prezent" (**Istoria utopiei**).

Prin ochiurile plasei pe care supărarea și neîncrederea o aruncă asupra lumii scapă totuși poezii de o factură mai deosebită, care au în volum rolul important al unor manifestări contrapunctice. Dintre ele le menționăm pe cele, cîteva, unde poetul recurge la accente gnomice. Iată, spre exemplu, poezia intitulată **Întîmplare**. În ea, poetul imaginează o scurtă parabolă a răspunderii : „mi se scrie pe mînă / «unsprezece milioane de morți» / mi se arată fotografia / fecioarelor violate / lăsați-mă vă rog / trebuie să ajung / la celălalt capăt al orașului / primesc adresa casei de copii / și statistica foamei / cu ochii închiși / lăsați-mă vă rog / trebuie să iau mașina / pentru zece state / atît doar, mașina / începe să strig / știind că voi întîrzia / foarte / foarte mult". Din aceeași categorie face parte și **Jucăria** : „dragi copii cu / religii familii și state / cu zilele numărate / de-o maimuță pe abac / puști și tac și pac și tac / tirani cu prozaice jucării / «stimați copii ascultători și neascultători / deșteptarea la cinci jumătate în zori» / tirani cu o jucărie o mie / loviți-o stricați-o, prea bine / nu spune «sînt ca tine sînt ca tine» // așteptați jucării cu motoare / dar vine noaptea unor stele // întoarse cu spatele / locotenența morții, zimbitoare".

Îndoielnică este, în volumul lui Ion Stratan, înmulțirea (devenită, de la un punct, excesivă) a poantelor de tipul : „cei doi cai trăgeau emisferele / într-un sens prea comun"; „undeva dejunează femei cu sinii lăsați / de dumnezeu"; „un iepure traversînd geamul ca punctul / sărîtor la nevoie al encefalogramei"; „tu, ochi cu o ființă în frunte"; „în ziare apare fotografia / președintelui prezumtiv / al asasinului oswald"; „și că tot ce-i aici a fost scris / ad usum rechini". Asemenea „găselnițe" nu duc la poezie. Deasemenea, o impresie nu tocmai grozavă fac numeroasele dedicații scrise sub forma „se dedică lui...". Formula a fost inventată de un important poet român, adevărat. Dar, spre regret, ea este inferioară (estetic și sintactic) celei pe care tradiția a consacrat-o.

Voicu Bugariu

*) **Ion Stratan: „Ieșirea din apă", Editura „Cartea Românească", 1981.**

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI» În județul Dolj

Muncă și poezie

S-ar putea să fiu suspectat de o anume exultanță, așa-zicînd festivistă, dar nu ezit a face afirmația că din punct de vedere profund uman privită, chestiunea accesului la adevăratele sensuri existențiale ale poeziei este și trebuie să fie, în primul rînd, privilegiul acelora care ei înșiși sînt exponenții unui **mod de existență plenară**, angajată efectiv în efortul construcției civilizatoare a societății umane. Acord, desigur, sintagmei în cauză, **existență plenară**, un înțeles de maximă complexitate, cît mai nuanțat, pe măsura bogăției ei de valori moral-filozofice implicite ; așadar, un înțeles refractar acceptiilor îngust-practiciste, bintuite de ceea ce aș numi mistica modului de viață alienant-utilitarist, dispus a reduce totul la idolatra prosternare în fața monstruoasei zeități întrupată în ideea de confort material sufocant și, mai ales, sieși suficient, complet surd la solicitările spiritului prin artă și cultură.

Fiind, alături de colegii mei de redacție, poetul Grigore Hagiu, Marius Robescu și Nicolae Dan Fruntelată, participant al unor foarte vii întîlniri literare desfășurate în județul Dolj, mi-am dat seama că punctul de vedere mai înainte formulat și care, în conținutul lui „teoretic", mă „presează" încă de multă vreme, are șansa revelatoarei confirmări odată cu transpunerea lui în planul directei practici sociale. Căci nu mică ne-a fost emoția intelectuală prilejuită de constatările făcute pe viu în această direcție. De pildă, elevii și profesorii liceului agro-industrial din Malu-Mare, „stăpînii" unui așezămînt de învățămînt în toate privințele exemplar prin modernitatea lui de esență, mi-am dat seama că, dăruiți cu o rară ingenuitate, sînt apți a înțelege și mai ales a trăi poezia adevărată fiindcă, la urma urmei, însăși condiția lor de **muncitori creatori** îi pregătește pentru asta, le conferă acel confort sufletesc inanalizabil absolut necesar autenticei receptări a poeziei.

Aș putea, desigur, susține „teza" însemnărilor de față apelînd și la argumentele oferite de celelalte popasuri ale itinerariului nostru doljean. la Regionala C.F.R. — Craiova, la liceul de filologie din Cetatea Băniei, sau la casa de cultură din Calafat. Cum, însă, nu mă gîndesc să redactez un eseu de sociologie a receptării poeziei, mă opresc aici. Deocamdată, pentru mine, important este să notez gîndul că nu este exclus, dimpotrivă, e foarte probabil, să ne aflăm deja în ipostaza de martori și participanți la ivirea unei noi „vîrste" a dialogului dintre poezia românească și cititorii ei, trăitori în Romania contemporană.

Nicolae Ciobanu

Aripa de pasăre a primăverii

Poartă de țară și poartă de istorie, Calafatul se circumscrie cu toate fibrele existenței sale pe verticala timpului nostru socialist. Oraș al trandafirilor și al liniștii patriarhale, în care aștepți din clipă în clipă ca pe strada mare să apară „fanfara militară-n frunte cu-n tambur major" și romantica de acum trăsură, Calafatul respiră aerul industrializării prin toate sevele sale. Dacă altădată Calafatul era „locul unde nu s-a-ntîmplat nimic", astăzi acolo se întîmplă foarte multe. Există o mare fabrică de conserve din legume, care adună aproape toate produsele legumicole ale Doljului, o întreprindere textilă cu pondere importantă în economia orașului, și mai există o investiție de peste 4 miliarde de lei pentru noile fabrici aflate în construcție : fabrica de biosinteză și fabrica de zahăr. Cum omul este cea mai de preț valoare a societății, grija partidului față de el și-a spus cuvîntul și pentru Calafat, se află în construcție aici, un nou modern spital.

Cînd numeam Calafatul poartă de țară, mă gîndeam la numeroșii turiști în tranzit care vin sau merg spre balcani, deși feriboat-ul nu este cel mai rapid mijloc de a călători astăzi.

Poartă de istorie nepieritoare. Calafatul este, cum știm cu toții, unul din semnatarii principali ai actului nostru de independență națională imortalizat aici, printr-un impunător monument așezat pe faleza Dunării. Am găsit Calafatul în mai, ca o cetate invadată de flori și miresme, conștientă de vocația destinului său. Dacă altădată Brăescu, plictisit și iritat, aștepta aici să vină „doamna și domnul gheneral", astăzi calafetenii așteaptă și, uneori, produc actul de cultură. Unul din aceste acte de excepție s-a întîmplat într-o zi de mai cînd una din numeroasele întîlniri ale revistei „Luceafărul" a avut loc la Casa de cultură din localitate. Au participat scriitori, membri ai redacției „Luceafărului", un grup de poeți craioveni, numeroși oameni ai muncii, elevi, cadre didactice, organe de partid, arătînd față de poezie o receptivitate care ne-ar fi surprins atunci, dacă n-am fi știut că aici au loc anual trei festivaluri de poezie : „Gheorghe Brăescu". „Cununa rozelor" și „Imnele patriei".

Oraș al trandafirilor și al liniștii patriarhale, dar mai ales oraș al muncii, Calafatul păstrează în portofoliul memoriei sale afective importante „amintiri despre viitor", la cotele anului 2001 să zicem. „Numai de n-ar veni tramvaiul", cum spunea un mucalit șef de hotel, tînăr și destul de inteligent.

Am plecat tîrziu din Calafat, lăsînd aici, în sudul Olteniei, printre pădurile de grîne, pe malul Dunării, aripa de pasăre a primăverii peste lumina orașului.

Petre Ivancu

Sărbătoarea cuvîntului

Ieșim din Craiova, de la bariera dinspre Bechet, străjuită de o parte și de alta a panglicii de asfalt de șiruri înalte de plopi, pentru ca, mai apoi orizontul să se deschidă larg spre imensitatea cîmpiei dunărene. Fostul șes arid al trecutului este înlocuit astăzi de cîmpia înverzită cu porumb și grîu, cu plantațiile de pomi, cu lunca înverzită a Jiului. Ne apropiem, în această după-amiază de mai, de comuna Malu-Mare, cîțiva poeți membri ai Asociației „Doljul literar-artistic" : Ilarie Hinoveanu, Petre Ivancu, Ion Nică, Dumitru Udrea și subsemnatul, împreună cu scriitorii redactori ai revistei **Luceafărul** : Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Ciobanu, Grigore Hagiu, Marius Robescu, pentru a participa la prima noastră întîlnire cu cititorii revistei.

Mașinile intră pe poarta larg deschisă a liceului. Ne întîmpină directorul școlii, doctor inginer Aurelian Ionete, profesor emerit, Gheorghe Florescu, secretarul Organizației de partid și profesorii de limba română Dumitru Duță și Veronica Nistor, responsabilii și organizatorii cabinetului de limba și literatura română din școală.

Sîntem emoționați cu toții. Poeziile citite sînt răsplătite cu aplauzele auditoriului, de calde cuvinte de mulțumire pe care directorul școlii le adresează în încheiere colectivului, rugîndu-ne să nu uităm că în geografia spirituală a patriei, Liceul Malu-Mare și colectivul de aici se constituie ca un adevărat laborator de creație, menit să contribuie la înfăptuirea noii revoluții agrare socialiste. Frumoase calități literare au demonstrat în poeziile lor închinate Partidului și tineretului socialist al țării, elevele Florica Diaconescu, Elena Nebeja, Florica Negreț.

Ilarie Hinoveanu subliniază măreția evenimentului aniversării partidului nostru pentru întregul popor, pentru toți scriitorii care se pregătesc să întîmpine Conferința națională a Uniunii scriitorilor și salută inițiativa revistei **Luceafărul** de a veni în mijlocul colectivelor de muncă din județul Doj, al cititorilor doljeni care se apropie cu interes de paginile revistei, cu dorința de a cunoaște scrisul și viața literară românească. Vizităm în încheiere genoteca liceului, conduși de directori și cadre didactice. Mîndria muncii însuflețite se citește pe chipul elevilor, la fermele de cîmp, la creșcătoriile de animale, la cele de păsări.

Întîlnirea revistei **Luceafărul** de la Malu-Mare se termină la lăsarea serii, într-o seară cu aer rece, curățit de o ploaie repede de primăvară.

Nicolae Petre Vrînceanu

VIAȚA CĂRȚILOR

TRASEELE PROZEI ARGHEZIENE

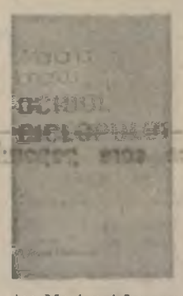

Un volum de critică dedicat prozei argheziene reprezintă un demers complex care implică un spirit structurator și o capacitate analitică, solicitată intens de universul investigat, pe cît de divers pe atît de derutant. Această diversitate a prozei argheziene este reductibilă însă la o unitate de concepție, de structură și de idee, pe care o relevă printr-o foarte pertinentă demonstrație cartea Marianei Ionescu *).

Spațiul creației argheziene, imaginat ca hartă a unui teritoriu fascinant, este cercetat printr-o strategie adecvat aplicată, realizîndu-se o perspectivă ordonatoare în care configurația valorilor se desenează expresiv și convingător.

Cartea este concepută în șase părți care pot fi citite și ca eseuri autonome, dar care constituie etape ale demersului critic. Sub titlul **Ironie și melancolie** este elaborată o adevărată „gramatică a pamfletului" arghezian. Primatul acestei modalități se justifică prin aceea că „arta pamfletului arghezian fertilizează de fapt domeniul cel mai vast al prozei beletristice a scriitorului", realizînd alianțe în celelalte genuri cultivate de scriitor. Un inventar al problematicii și al procedeelor stilistice face posibilă inscrierea logică a textelor în pofida diversității lor.

Procedeele pamfletului sînt identificate, în spațiul „reportajului" dominat de „realismul liric" în **Icoane de lemn, Poarta neagră** și **Tablete din Țara de Kuty**, în capitolul **Vămile ficțiunii**. Pamfletul apare aici sublimat prin modalitatea „istoriei ieroglifice". Criticul evidențiază procedeele de organizare a imaginii și verbului, a substanței epice și a semnificațiilor, decodînd cu finețe mecanismele mesajului. Sînt identificate motive (utopia negativă, motivul nebunului etc.) ca și structurile esențiale ale imaginarului evidențiate îndeosebi de formula mozaicului. Tot o alianță a pamfletului este **Cimitirul Buna Vestire**, care se naște din „colaborarea cu schema mitică sub supravegherea moralistului".

Analiza procedează prin abordare frontală, urmată de inserieri logice, de separarea pe niveluri și descompunerea pe detalii. Fiecare fenomen estetic definitor este comentat prin selectarea componentelor. Un procedeu critic din care rezultă semnificații interesante este și identificarea unor texte cheie revelatoare pentru funcția parabolică a mesajului. Valorile parabolei se concentrează în special în formula mozaicului, definitorie pentru creativitatea epică arghezianâ.

Literaritatea prozei lui Tudor Arghezi este urmărită și în spațiul distinct, dar nu autonom, al romanelor **Ochii Maicii Domnului** și **Lina**, texte care relevă multiple puncte de interferență, simetrii și similitudini în privința schemelor mitice, a motivelor. Capitolul consacrat acestei secțiuni a prozei argheziene, **Opțiunea destinului**, este construit cu o perspectivă comparativă care oferă spiritului asociativ al criticului un teren propice. Complexitatea modalităților de abordare a textului este dublată de finețea analizei și de acuitatea observației, care conferă lecturii o admirabilă unitate și logică interioară.

Un grupaj aparte, dar integrat perfect viziunii critice și configurației generale a prozei argheziene, este realizat în capitolul **Mirajul lumii**, care restituie imaginea poetului ca „magister ludens la polul inocenței". Analiza comparativă vizează **Cartea cu jucării, Pe o palmă de țarină, Ce-ai cu mine vintule ?** și schițele.

Primul și ultimul capitol, **A vorbi despre scriitor și Meșteșugul blestemat și fericit** au în compoziția cărții rolul de prefață și de considerație concluzivă, punînd în discuție condiția creației argheziene și condiția lecturii adecvate. Ceea ce se relevă este în primul rînd unitatea fundamentală către ideea căreia conduc toate „traseele" definite deopotrivă de tematică și de procedeele literare. Literaturitatea prozei argheziene este însă obiectivul constant urmărit de demonstrația critică, solid și în același timp elegant construită. Lectura adecvată este inițierea, care vizează mai mult decît simpla definire, lectură **atașată** și lucidă, consecventă cu propriile criterii, utilizînd o mare diversitate de unghiuri pentru a fi aptă să capteze nuanțele.

Mariana Ionescu practică o critică echilibrată, netentată de spectaculozități facile sau de aparatura metodologică etalată ostentativ. Sobrietatea stilistică traduce seriozitatea unui spirit matur și stăpîn pe sistemul său de valori, formulările critice beneficiind de o claritate expresivă cu remarcabile concentrări mai ales în finalul fiecărei părți, în rezumarea concluziilor : „Lina ni se pare a constitui o epuizare a tentațiilor prozei, inainte de trecerea scriitorului în perioada patriarhală a seninătății psalmilor de pe urmă, autorul zidind de astă dată în crenelurile ficțiunii numai un program moral și nu întreg sufletul său zbuciumat care îi înălțase creația anterioară".

Ochiul ciclopului este cartea unui critic inzestrat cu inteligență și capacitate constructivă asociată cu sensibilitate analitică și servit pe de o parte de o metodologie implicită, ca instrument și nu ca scop în sine, iar pe de altă parte de o expresie adecvată și complexă, calități care îi conferă valoarea unei lucrări de referință în exegeza prozei argheziene.

Sultana Craia

*) **Mariana Ionescu : „Ochiul ciclopului". Editura „Eminescu", 1981.**

Acasă

Urmare din pag. 1

cum se întîmplă primăvara și vara, în sămînță și plantă. În timpul cînd ne aflam la întîlnirea cu dascălii și elevii liceului agricol — o școală care arată și este o stație-pilot a învățămîntului românesc — a lovit pămîntul, neașteptat și dureros, o grindină albă. I-am simțit pe oameni cu urechea spre cîmp și ne-am confirmat în clipele ce au urmat durerea lor pentru firele de răsad fulgerate de piatră. E un lucru ce mi l-a apropiat poate mai mult decît mîndria cu care ne-au arătat laboratoarele și fermele și exemplarele de păsări rare, pregătite parcă pentru o expoziție mondială.

Simțeau ca niște oameni ai pămîntului și am înțeles, cred, mai bine și mai adevărat cum ajunge și se împlinește poezia în ei, cum se explică pilpîirile de lumină din ochii copiilor și ai celor care-i învață, ca pe un ecran unde bat cuvintele și sînt primite sau alungate. Bucuria lor unde poezia incape ca o sete în firea lucrurilor și nu ca o întîmplare confecționată și suportată prin rigori impuse. Și cît de grea și cît de aproape de durerea pentru fiecare fir retezat de grindină este datoria celui care trebuie să vină prin cuvintele lui în spațiul acestei așteptări.

Într-o zi din puntea verii mi s-au dăruit, mie și colegilor mei, cîteva ceasuri de frumusețe. Un lucru pentru care mulțumesc gazdelor noastre din Dolj, dascălilor de română de la Malu Mare și directorului lor, un om ce sfințește locul și pe care îl cheamă falnic oltenește Aurelian Ionete. Am fost acasă, ne-am întors adică în noi întărindu-ne pentru drumurile care vor fi. Aceasta pare a fi unul din rosturile cele mai de seamă ale întîlnirilor cu oamenii.

Un cer de stele

Urmare din pag. 1

mandă ale emoției, să prețuim clipe : a lansării impresionante, a jonțiunii desăvîrșite, a trecerii cosmonauților în complexul orbital, a însuflețitelor și însuflețitoarelor cuvinte de salut, a punctului luminos observat pe cerul patriei, Memorabile clipe !

Încărcătura simbolică a misiunii cosmice româno-sovietice este de natură să garanteze reușita celei științifice, adevărata rampă de lansare — comună — fiind prietenia și buna înțelegere, dintotdeauna, dintre cele două partide, dintre cele două popoare învecinate, care construiesc, cu succese remarcabile în multiple domenii, socialismul și comunismul. Nu întîmplător, Dumitru Prunariu dedica, de la bordul rachetei, șansa lui de a deschide orizontul cercetării cosmice românești, aniversării a 60 de ani de la crearea Partidului Comunist Român ! Nu întîmplător, cei patru cosmonauți au mulțumit, în telegrama lor comună, cu ștampila de expediere „Cosmos", conducerilor de partid și de stat ale celor două țări, asigurîndu-le că vor îndreptăți înalta încredere acordată și că vor face totul pentru îndeplinirea cu succes a misiunii de răspundere, încredințate.

Și iată că în Cosmos, la distanțe greu imaginabile, cuvîntul (dat) nu devine imponderabil, așa încît luăm cunoștință, de la o zi la alta, de noi acumulări în direcția experiențelor și experimentelor fizico-tehnice, biomedicale și tehnologice, cuprinzînd o surprinzătoare varietate de domenii. Seducătoare ipoteze privind elaborarea unor tehnologii cosmice de mare eficiență economică și tehnică revin, de pildă, experimentului „*Capilar*", propus de Institutul de fizică din București, în colaborare cu specialiști și oameni de știință sovietici, de la Institutul de cercetări cosmice din Moscova. Un alt experiment, biomedical, „*Reo*", propus de asemenea de specialiștii români și realizat în colaborare cu oamenii de știință sovietici, urmărește o mai bună cunoaștere a mecanismelor de adaptare a organismului uman la imponderabilitate etc.

La prima sa aventură spațială, Dumitru Prunariu se dovedește a fi, mai mult decît un temerar, girat de o excelentă condiție fizică, mai mult decît un bun cunoscător al aparaturii și obiectivelor științifice — un cald patriot, care duce cu el, în Cosmos, pentru a-l transmite semenilor de pe Terra, mesajul de prietenie și de pace al țării sale și care și-a luat cu sine obiecte simbolice deosebit de apropiate. Alci ca și Acolo, de inimă unui român. Îl așteptăm, „alunecînd pe-o rază" și zimbind — la întoarcere — așa de întrematôr cum ne-a obișnuit, animat parcă de „al nemuririi nimb".

Invitație la Mărțișor

Devenită tradițională, omagierea în luna mai a lui Tudor Arghezi în imbietorul Mărțișor va marca, de această dată, împlinirea a 101 ani de la nașterea autorului „Cuvintelor potrivite". Cu acest prilej Muzeul literaturii române organizează un festival poetic, la care sînt invitați a-și da concursul poeții: Maria Banuș, Ion Bănuță, Ion Gheorghe, Ion Horea, Ion Th. Ilea, Gh. Pituț, Ion Larian Postolache, Violeta Zamfirescu. Amfitrion: fiica poetului — Mitzura Arghezi, care va susține prefața acțiunii.

Manifestarea va avea loc duminică, 24 mai a.c., ora 11, la Casa memorială „T. Arghezi" din str. Mărțișor nr. 26.

UN MOMENT DE SEAMĂ ÎN ISTORIA MIŞCĂRII COMUNISTE ŞI MUNCITOREŞTI

45 DE ANI DE LA PROCESUL MILITANŢILOR COMUNIŞTI ŞI ANTIFASCIŞTI DE LA BRAŞOV

SIMBOL AL LUPTEI ŞI PASIUNII REVOLUTIONARE

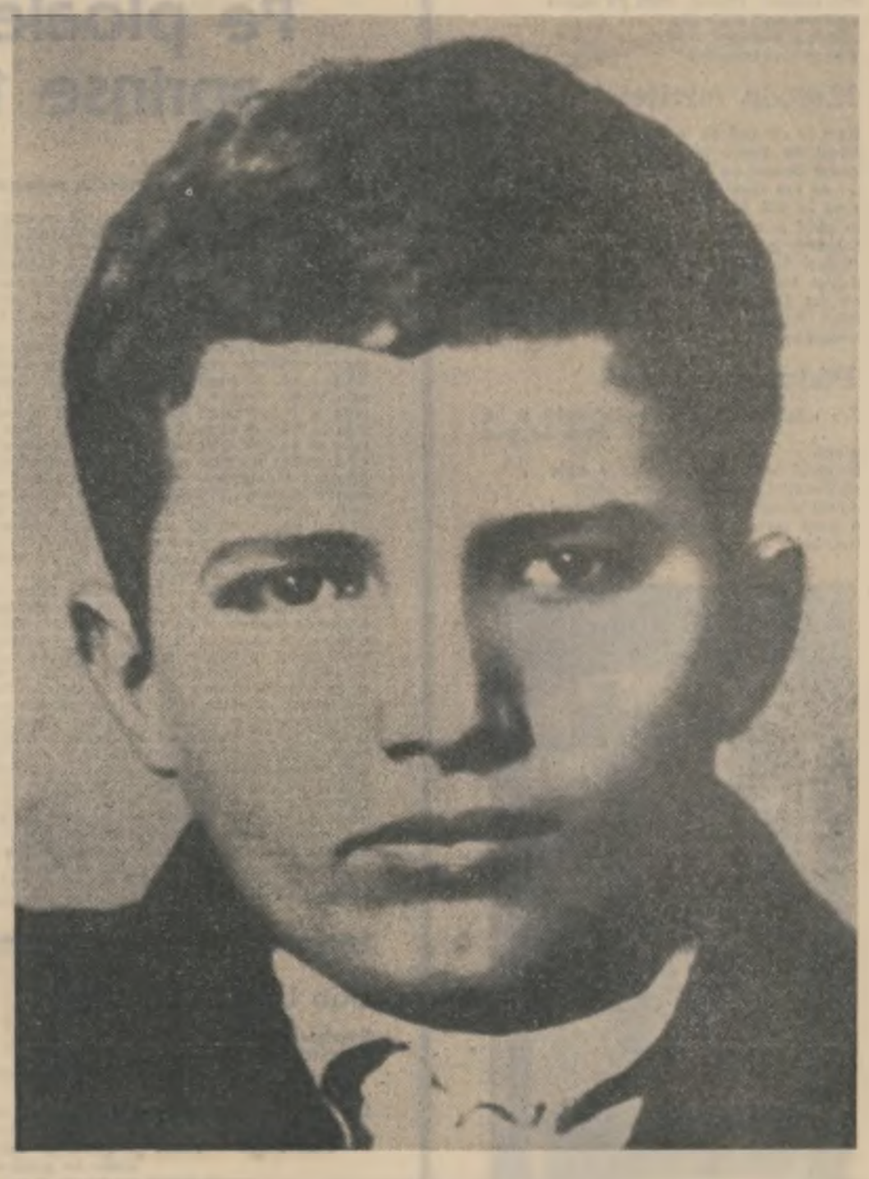

„Nu o dată, cînd eram transportaţi prin oraş, muncitorii din Braşov manifestau în favoarea noastră"

O hartă a Braşovului din anul 1936, îl mai consideră împărţit în trei părţi : Oraşul Vechi, Scheiul şi Blumena. Dar sectoarele nu sînt despărţite prin graniţe, şi orice vizitator al oraşului ar fi jurat, de luni pînă simbătă, că în atît de frumoasa-aşezare de la poalele Timpei, trăieşte o populaţie civilizată şi paşnică, a cărei unică neconcordanţă e faptul că în vreme ce românii joacă la sărbători „invirtita", saşii dansează „Länderul", iar ungurii bat „ceardaşul" lor îndrăcit. Iată însă că, duminică dimineaţa, aşa cum roiul albinelor se desface luînd-o spre toate punctele cardinale de-odată, braşovenii se desfăceau, şi ei, în roiri diferite, negustorii din Oraşul Vechi luînd-o spre Warthe, scheienii spre Pietrele lui Solomon, iar muncitorii din Blumena şi din cartierele mărginaşe ale Braşovului — către Noua, o pajişte luminoasă şi verde, aşezată între zona industrială şi satele din mărginimea oraşului : dincolo de Fabrica de avioane şi Astra, după şinele de cale ferată care treceau prin faţa uzinelor Metrom şi Scherg. Firească, ar fi trebuit să te urci în turnul Sfatului Vechi ca să-i vezi deodată, pe negustori pornind spre recreaţie cu trăsura, pe scheieni călare pe cai, îmbrăcaţi în costumele lor populare în timp ce muncitorii porneau spre Noua pe jos, avînd un nou obicei, dela o vreme de-a duce steaguri roşii pe umăr şi de-a cînta. Ce cîntau ? Braşovenii n-ar fi ştiut să răspundă, pentru că nu erau cîntece populare, cu toate că le cîntau ca pe acelea : la fel de fierbinte şi de înalt. Dar erau şi strigări : despre pîine şi muncă, cîntecul era amestecat cu porunca, un îndemn care nu era nici de nuntă şi nici de joc. Iar unii din ei aflaseră şi mai multe : că la Noua, în pajiştea încărcată de soare, jocul tradiţional al popicelor era cam lăsat deoparte, în timp ce tot mai mulţi cheferişti veneau cu lăzile din care făceau un fel de tribune, pe care se înălţau şi vorbeau. Şi cînd prefectura poliţiei a aflat despre asta, lăzile au fost adunate şi arse, dar vorbele muncitorilor ajunseseră prea departe ca să se mai poată opri. Aşa că în dimineaţa zilei de 27 mai, anul 1936, cînd cetăţenii oraşului care se aflau pe Strada Neagră, colţ cu Strada Castelului, au văzut, de-odată, deschizîndu-se porţile închisorii centrale, pentru ca un grup de vreo 25 de bărbaţi printre care şi un băiat, să fie scoşi şi purtaţi cu lanţuri, pe jos, prin faţa pieţii şi a restaurantului, pela Vari, prin faţa bisericii pocăiţilor şi a manechinelor îmbrăcate în costume săseşti de la Neumann, în ora comercială a oraşului pe care şirul acela de bărbaţi purtaţi între puşti o blocase —, pe trotuarul din faţa fabricii Scherg şi în clădirea Consiliului de război al corpului 5 armată, cuvintele — acelea, spiritul duminicilor muncitoreşti de la Noua, s-au auzit, de-odată, atît pe stradă cît şi în sala de judecată spre care fuseseră împinşi de la spate deţinuţii politici : „Ceea ce se petrece este cea mai ruşinoasă batjocorire a muncitorului !"

„Pentru pîine, pace şi libertate"

În anul 1936 avea 18 ani. Citeva documente din vreme reconstituie în linii fugare portretul fizic : „scund, slab, cu ochii mici şi vioi". I se notează abnegaţia, fermitatea, care pornesc din „sinceritatea sa, din justeţea tezei pe care o susţine, din însuşi curajul său" ; şi implicarea patetică. „Luni seara sediul se deschide din nou. Mereu, printre primii — Ceauşescu. Din nou poliţia, din nou arestări, din nou bătaie, şi după o reţinere de 2 zile, din nou eliberaţi. Şi, Ceauşescu, iarăşi printre primii la deschiderea şedinţei, la munca de organizare a tineretului.

Cine e tînărul care face ca poliţia să încheie procese verbale, tribunalele să rostească sentinţe şi presa să tipărească materiale în care numele său e scris cu majuscule ?

Iată ce spun documentele :

— anul 1933, noiembrie : are 15 ani şi este trimis în judecată „pentru acte de sabotaj şi îndemn la grevă făcute printre muncitori".

— anul 1934, iunie : are 16 ani şi este delegatul comuniştilor bucureşteni la procesul de la Craiova al conducătorilor acţiunilor greviste ale ceferiştilor şi petroliştilor ; depune pe masa instanţei 22 liste cu semnături de protest ; este arestat.

— anul 1934, august : are 16 ani şi este arestat şi trimis în faţa consiliului de război al corpului 2 armată sub acuzaţia de răspîndire de manifeste revoluţionare şi acţiuni împotriva regimului.

— anul 1934, septembrie : are 16 ani şi este din nou arestat pentru participarea la o întrunire antifascistă „fără autorizaţia prefecturii de poliţie sau a corpului de armată 2".

— după eliberare i se fixează domiciliu obligatoriu în satul natal şi este trimis într-acolo pe jos, legat, 10 zile, din post în post.

— încalcă interdicţia autorităţilor şi pleacă în Prahova unde este ales prim-secretar al Comitetului regional U.T.C.

— este arestat în timp ce ţinea o şedinţă de instruire cu tinerii activişti din comuna Ulmi.

— este deferit Consiliului de război al corpului 5 armată sub acuzarea de acţiuni extremiste în judeţele Prahova şi Dîmboviţa.

— este judecat şi condamnat la închisoare în procesul de la Braşov.

Se pune în mod firesc întrebarea : cum se poate hotărî pentru lupta politică un tînăr de 14 ani ? Cum poate să plece de-acasă nu din impulsuri romantice, furat de peisajul lumii şi al oraşelor mari, ci pentru a activa ? Pentru a-şi pune viaţa, aşa cum scrie în cărţile de istorie, în slujba şi idealurile poporului ? Ce plămadă, ce structură umană face ca un adolescent, înainte de a învăţa să iubească, să poată învăţa a se jertfi ? Ce resort declanşează „viaţa ca luptă", „devenirea prin revoluţie", în făptura unui copil ?

„Nicolae Ceauşescu, fiul lui Andruţa şi Alexandra, plugari din comuna Scorniceşti — Olt" : obîrşia ţărănească este, firească, un răspuns.

„Luni şi marţi seara tovarăşul Nicolae Ceauşescu a venit la Tîrgovişte pentru a pregăti şedinţa celulei U.T.C." : integrarea de tînăr, în mişcarea muncitorească şi antifascistă, este, firească, un alt răspuns.

Dar există o fotografie făcută în preajma anului 1936 ; un portret al tovarăşului Nicolae Ceauşescu la 18 ani. O fotografie care iradiază continuu : pe peretele Muzeului de Istorie a Partidului unde este expusă sau în reproducerile din presă ; o lumină concretă, magnetică, o fascinantă seducţie. Ce pare atît de mişcat şi dramatic pe chipul acela frumos, de copil ? Expresia blîndă a ochilor sau dimpotrivă neverosimila lor îndîrjire şi cutezanţă, doar obrazul este al unui adolescent ! De ce impresia că lumina din zîmbet este abătută, uşor, de tristeţe şi imensa umanitate care arde-în privire, nesfîrşita tandreţe şi dăruire sînt prizonierele unui efort de abţinere care maturizează vremelnic surîsul copilăresc ? Este, aceasta, imaginea fixată negru pe alb, de pelicula fotografică, a excepţiei spirituale, „lumina" care însoţeşte marile personalităţi creatoare încă de la naşterea lor ? Inteligenţă unită sublim cu iubirea în arderi care fac făptura umană să iradieze substanţa solară ? Este, şi-aceasta, firească, o explicaţie : vocaţia patriotică înnăscută, pornită din părinţii plugari, Alexandra şi Andruţa, iubirea statornică pentru ţară şi, la fel de statornică, iubirea pentru popor.

„Un conducător pe care poporul şi ţara îl aşteptau"

Se împlinesc 45 de ani de cînd tînărul de 18 ani, „membru activ, agitator şi bun propagandist comunist" a marcat, cum marchează sursele luminoase pelicula, paginile procesului de la Braşov. Toţi cei ce s-au aflat în dimineaţa aceea de mai, din anul 1936, în sala sumbră şi înghesuită din sediul Consiliului de război al Corpului 5 armată au „suferit" vizibil această „impresie", unanim şi cu bucurie egală, în texte scrise şi tipărite şi în declaraţii semnate, au depus mărturie pentru excepţie : o văzuseră în carne şi oase, acolo printre acuzaţii aduşi la judecată în lanţuri, în făptura şi chipul unui adolescent. „A demascat cu vigoare puternică atrocităţile şi toate metodele de constrîngere şi de abuzuri şi a scos în evidenţă toată viaţa grea a muncitorilor din uzine, a ţăranilor muncitori, demascînd în faţa instanţei şi a gazetarilor care au fost prezenţi, — viaţa reală a tinerilor muncitori".

Era limpede : nici vina de bou, nici bocancul, nici pumnul, nici închisoarea şi nici primejdia morţii, nu erau metode „coercitive" pentru băiatul acela din Cimpia Olteniei cu o tărie morală de nebiruit.

Au trecut 45 de ani de istorie. Cuprins în oglinzile adînci ale vieţii, portretul adolescentului şi-a întărit trăsăturile, şi-a conturat şi mai ferm tiparul expresiei, dar privirea este aceeaşi : blîndă, caldă, exprimînd o adîncă umanitate, o profundă devoţiune şi înţelegere omenească, în fapt statornica ardere patriotică a secretarului general al partidului, preşedinte al României Socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, căruia îi datorăm bunăstarea şi pacea şi libertatea şi, mai ales, acel sentiment de stabilitate şi dăruire într-o lume deşirată de contradicţii şi bîntuită de spectrele războiului.

Un conducător a cărui viaţă a fost lupta, şi este, nu ca figură de stil ci ca realitate, un conducător pe care îl aşteptam şi-l iubim.

Sînziana Pop

(Documentele folosite ne-au fost puse la dispoziţie de Arhivele Statului din Braşov)

Fronstädter Zeitung

Fünfzehnter Jahrgang

Der Kommunistenprozeß

vor dem Kronstädter Kriegsgericht

Asupra lor în momentul arestării s'au găsit următoarele imprimate : cincisprezece liste de subscripţie, un protest al muncitorilor în numele cercului cultural " Gheorghe Coşbuc " din Bucureşti, două proteste ale gomerilor din Sectorul I Galben şi 3 Albastru, un protest al muncitorilor din cartierele Municipiului Bucureşti, un protest al chelnerilor dela restaurantul Elisée, un protest al muncitorilor din fabrica " Industria Bumbacului " şi alte două proteste, toate acoperite cu numeroase semnături, precum şi un memoriu protest al Comitetului regional antifascist din Cluj, în care figurează numele unui număr de 200 persoane intelectuali şi muncitori.

O mărturie a popularităţii de care se bucura cauza pentru care au militat acuzaţii în proces, confirmată de numărul mare al martorilor — peste 100 — semnalaţi de ziarul braşovean „Kronstadter Zeitung" (stînga). **Extras din procesul verbal adresat Tribunalului de la Braşov de comisarul Nicolae Turcu, în legătură cu arestarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, în 1934, la întrarea în Tribunalul de la Craiova, unde avea loc procesul ceferiştilor români** (sus).

Urmare din pag. 1

DIMENSIUNILE ISTORIEI

aşteptării, această faclă se aprinde în inima Transilvaniei, în Blaj, într-un sat devenit centrul spiritual al ideii de neam a originii dacoromane a poporului nostru. Ideea romană călăuzitoare a poporului român pînă la unirea tuturor românilor întîmplată în 1918, irupe după Cronicari cu forţă nouă din Transilvania, dintr-un sat devenit şi rămas pînă la Eminescu, Roma cea mică pentru toţi românii. Poporul român din Transilvania era ţinut în robie de o mînă stăpînitoare, biserica ortodoxă socotită eretică, clerul nedreptăţit iar românii de aici ţinuţi departe de orice putinţă de emancipare socială.

Pentru a se ieşi din această situaţie în care parţial o parte din clerul transilvan a acceptat Uniaţia adică recunoaşterea Papei în fruntea bisericii, care în slujirea liturgică rămînea neschimbată pe ritul vechi ortodox numindu-se de acum greco-catolică urmînd ca românii împreună cu clerul să intre de acum în drepturi egale cu maghiarii şi saşii şi secuii minoritari, în ce priveşte emanciparea socială.

Pentru românii din Transilvania Uniaţia în acea epocă este o poartă strîmtă cum a fost însă, poarta deschisă spre Europa spre Bibliotecile şi Universităţile occidentale încotro se îndreptau toate privirile popoarelor Europei răsăritene oprimate de turci, stăpînite de ei.

De prin satele transilvane vor pleca la şcoală în occident, la Roma mai ales, şi Viena, tineri români care după ani de studii serioase se vor întoarce acasă cu material documentar uriaş cu chipul Columnei lui Traian în priviri, pentru a începe prin cărţi ştiinţifice munca anevoioasă de a dovedi romanitatea poporului român, originile sale daco-romane, continuitatea lui pe acest pămînt pînă astăzi. Este epoca tipăriturilor, a cărţilor, a traducerilor de literatură şi ştiinţă.

Astfel apare asa-numita Şcoală Ardeleană care numără mai mulţi învăţaţi, dar corifeii ei sînt cei trei călugări de origine ţărănească română Samuil Micu, Petru Maior şi Gheorghe Şincai care umplu viaţa spirituală a veacului al 18-lea în cea de-a doua jumătate a lui şi o încep pe cea a veacului următor. Făclia o aprinde episcopul Inochentie Clain, un mare cărturar şi patriot care dă Şcolii Ardelene tonul şi impulsul luptei ce o aşteaptă pentru dobîndirea drepturilor românilor transilvani. Inochentie va sfîrşi în exil, va deveni martir, dar focul aprins de el va trece în inimile urmaşilor.

Samuil Micu este nepotul lui Inochentie din acelaşi sat românesc Sad, născut în septembrie 1745. Blajul care pînă la revoluţia din 1848 va fi un centru spiritual al acestei noi direcţii de romanitate de unde va vorbi Iancu şi va răsuna din zeci de mii de inimi gîndul „Noi vrem să ne unim cu ţara" acest sat devenit bibliotecă şcoală românească va fi întîiul popas al tînărului Maniu Clain care va fi călugărit „în 14 zile a lunii lui octombrie în ziua de Sfînta Paraschiva an 1762", sub numele de Samuil.

Patru ani mai tîrziu în 1766 va pleca bursier la Viena pînă în 1772, şase ani asadar unde a studiat filozofia şi teologia. Pentru scurt timp va reveni la Blaj unde va profesa, se va întoarce iarăşi la Viena urmînd ca după 1781, adică după decenii înainte de sfîrşitul său întîmplat în 1806, în mai, acum 175 de ani, să fi fost legat mai mult de Blaj, acesta fiind sufletul vieţii spirituale de aici, cum va spune Şincai.

Opera lui Samuil Micu este imensă. Niciunul dintre călugării români nu a desfăşurat o atît de profundă lucrare în sufletul poporului său precum acest monah rămas fără nici o pretenţie de ascensiune socială toată viaţa. El va fi modelul de călugăr cărturar pentru multă vreme în cultura noastră. A scris peste **şaizeci** de lucrări de teologie, istorie, filologie, filozofie unele rămase în manuscris. Vom aminti cîteva dintre ele : **Scurtă cunoştinţă a istoriei Românilor, Istoria bisericească,** în patru volume, va scrie **Istoria, lucrurile şi întîmplările Românilor.** Samuil Micu va da cea dintîi **Carte de rogacioni în literă latină** nu cirilică, apoi Etica şi Dreptul firii, o **Logică, adecă partea cea cuvîntătoare a filozofiei.** În toate aceste cărţi una din preocupările centrale este de a arăta „că limba noastră cea românească iaste născută din limba cea latinească".

Vestită a rămas cartea lui la finalizarea căreia a lucrat şi Gheorghe Şincai, „Elementa linguae daco-romanae sive valachicae" retipărită la Cluj-Napoca, „Dacia", 1980 sub îngrijirea prof. Mircea Zdrenghea.

Marea lucrare de traducător a lui Samuil Micu, incununarea întregii sale lucrări în cuvîntul românesc unde apar toate virtuţile sale de om inspirat şi savant în mai multe limbi, este **Biblia de la Blaj** apărută în 1795 la care a lucrat mai mulţi ani. Carte esenţială pentru Transilvania, opus greu în cultura românească, izvor de limbă românească ce a slujit generaţii de-a rîndul ca îndreptar de permanenţă spirituală şi unitate de limbă pe tot spaţiul românesc.

Esenţial este că Biblia de la Blaj nu este numai o nouă traducere a Bibliei ci o continuare îmbunătăţită a celebrei Biblii de la Bucureşti din 1688, carte greu de găsit după peste o sută de ani de la apariţie mai ales în Transilvania. Cursivitatea limbii fără arhaisme nejustificate este uimitoare pînă astăzi cîtindu-se cu aceeaşi uşurinţă. Rămînerea cît mai aproape de textul Septuagintei fără poetizări de nici un fel fac din opera aceasta, ce va trebui reeditată, monument de limbă şi simţire românească peste veacuri.

A murit în pămînt străin la Buda într-o seară de primăvară în mai 13, din anul 1806.

Senin, împăcat, fericit, istovit de muncă dar viu în istorie pentru totdeauna s-a adăugat neamului său românesc pe care l-a slujit prin lepădare de sine cum cele mai pilduitoare personalităţi ale poporului nostru. Sărac precum sînt de bună voie monahii, bruma de lucruşoare rămase după el, ne spune Şincai, fură vîndute mezat : iar trupul său uşor ca o lacrimă fu aşezat în preajma unei bisericuţe greco-catolice din Buda în odihna de veac, aşteptînd şi el, ca şi trupul unchiului său Inochentie aflat în pămînt străin, ca şi ceilalţi corifei ai Şcolii Ardelene, întoarcerea în pămîntul natal.

Gîndul şcolii ardelene a dat roadă peste tot spaţiul românesc, ideea latinităţii noastre a renăscut într-o unire conştiinţa unui popor. Chiar dacă gîndul iniţial nu a fost al lor, nici măcar al cronicarilor, fiind vechi de cînd sîntem aici, cei care i-au dat amploare prin opere ştiinţifice convingătoare au fost aceşti copii de geniu ai satului românesc, printre cei dintîi fiind Samuil Micu, care au ştiut că trebuie să se înhame la o muncă uriaşă pe texte pentru a aduce dovezi asupra vechimii şi nobleţei poporului român.

TINEREŢEA EROULUI

poem închinat copilăriei şi adolescenţei tovarăşului Nicolae Ceauşescu

UN TÎNĂR, UN EROU

Aripile riului Plapcea unduiau deasupra unui suflet revoluţionar. Pe cîmpia luminată de culorile curcubeului stătea un tînăr. Cartea de istorie îi înflorea pe genunchi. Gîndul tînărului alunecă pe imaginea lui Mihai Viteazul. Ajunse în istorie.

Mihai Viteazul răsturnă războaiele prin inelul apelor. În locul lor rămase numai zîmbetul omenesc al păcii.

Dorinţele tînărului înfloreau în sinul istoriei. Fulgerele care străbăteau gîndurile lui atîrnau de bolţile păcii ca nişte candelabre.

Mircea se vedea prin glorie. Din cînd în cînd îşi ştergea fruntea cu o primăvară curată.

Pacea aruncă peste războaie un pumn plin de libertate. Un fluture alb se aşeză peste bătălia de la Mărăşeşti.

Istoria bătea în inima tînărului cu respiraţia ei plină de eroi iar vîntul îi mîngîia fruntea gînditoare.

Pe o filă de istorie se vedea el însuşi coborînd dintr-un vis străvechi cu semnul alb al păcii în mînă.

TINEREŢE

Copilăria lui cînta
la naiul unei lebede albe.
Delta istoriei se revărsa
în memoria plină de taine.
Podgoriile libertăţii tiveau pacea
cu fire de lacrimi. Pe ţărmul istoriei
împietriseră lozincile muncitorilor.

Inimile lor luminau hotărîrea. Zilele
curgeau prin creaţia albă a zorilor
spre un veac fericit. Glasul lui
era nins de pulberea gloriei.
Nu era singur nicăieri,
istoria îi ţinea mereu gloria
pe sufletul ei plin de toate miresmele
lumii. Sufletul lui avea conturul
limpede şi curat
al unei zile de primăvară.

COPILUL ŞI MUNCITORII

Roua înghiţi mustul amurgului. Visele
singerară pe umerii muncitorilor.
Armele lor învinseră
pe cei fără căldură în suflet. Printre
muncitori se afla un copil. Mîinile lui
puternice sorbeau pacea. Buzele lui nu voiau
să uite istoria. Timpul îşi ascunse roua
inimii în secunde. Greva gemea
pe ochiul pămîntului. Din rană îi curse
un singe eroic. Îşi pansă rana
cu amintirea strămoşilor. Sufletele lor
se legănau în tăcerea haladelor.
Veacuri mari dăltuiseră pacea. Cerul
scutura ciorchine de zîmbete.
Imaginea lumii era plină de cîntece.

DESCHIDERE DE SUFLET

Toate drumurile şi-au înfipt rădăcinile
în cuvintele viitorului. Stătea singur
în întunericul închisorii
descifrînd viitorul.
Pe trecutul zidurilor
respirau sufletele strămoşilor.
Cîoburi de lună îi înginau cuvintele :
„Voi face totul pentru libertate şi pace !"
Respiraţia unei raze
îi mîngîia cu pacea ei luminoasă
sufletul revoluţionar.
L-au întîmpinat toţi voievozii acestui neam
cu sufletele pline de glorie.
Burebista îi ieşi înainte cu pîine şi sare :
„— Ţi-a dăruit istoria patriei inima ei
înmiresmată de voievozi
dar mai întîi trebuie să-i faci fericiţi
pe oamenii ţării tale !"

Voievozii au înflorit iar în istorie.
Tînărul Nicolae îşi arcui sufletul
ca un acoperiş uriaş
peste sufletele
tuturor oamenilor.

VORBIND OAMENILOR

Era tînăr ca un zîmbet
în largul universului. Aşa
a înflorit
în mijlocul muncitorilor.
Cuvintele lui aprindeau luceferii.
A întins mîinile
peste vatra pămîntului
şi a vorbit oamenilor :
— Veac de veac trebuie să ducem
tot mai departe visul strămoşilor !

Zorii muncii se înşiră
după surîsul arcuit peste cer

BUCURIE

L-am întîlnit în noua rază a sufletului meu.
În dreapta lui se afla cupa gîndului alb
în care se oglindeau pacea şi libertatea.
În stînga se afla cupa în care se scufundau
războaiele şi sărăcia
Iar în mijloc el veghea în numele dreptăţii
tezaurul primului zîmbet.
Curcubeul mileniilor îi acoperea trupul viteaz
iar stema ţării îi înflorea pe inimă.
Privirea lui se oglindea în ochii cerului.
În inima lui cîntă mereu tainele aceste istorii.

ERAM LÎNGĂ EL

I-am dăruit tovarăşului Nicolae Ceauşescu
florile albe ale copilăriei.
Pe fiecare petală se afla cîte o adiere
de caldă recunoştinţă.
Vuietul istoriei mă atrăgea lîngă el.
Îmi ţineam respiraţia
pe susurul izvoarelor lui.
Cuvintele lui bune zîmbeau inimii mele.

Lîngă el mă simţeam un adevărat erou.

PATRIA

Umbra aerului răcorea
marginea lumii
iar inima dormea liniştită
în patul ei roşu.
Coloram amurgul
în culoarea gîndurilor
unui erou

Prezentul murmură
versuri de mîine.
Patria este o lacrimă
a unui întins ţinut de fericire
unde păsările se cuibăresc
în inima
răsăritului.

PARTIDUL ŞI COPILĂRIA

Aerul pluteşte pe o pasăre albă
răspîndind în patria mamă
miresmele gloriei.

Cînd mă legăna mama
Partidul îmi zîmbea la căpătîi
iar eu printre lacrimi de copil
am jurat
să duc mai departe în viitor
fericirea şi gloria
patriei mele.

Maria Mihali
elevă, clasa a VI-a, Cenaclul „Vestitorii"-Borşa

POEME DE

george alboiu

Scrinul cu molii erudite

Și cărțile se-mbolnăvesc :
insecte, praf, uitări, bacteril,
cu gîndul dacă nu le perii
și cărțile se-mbolnăvesc.

În loc să strige cîmpul : Ave !
vom auzi și vom vedea
cum șchioapătă alăturea
cărarea cărților bolnave.

Calul istoriei îl ierți
cînd stă în chingi ca-ntre coperți.

Metoda cîrtiței

Ea dimineața se ridică din somn ca drumul din pulbere. Ad-o, din nou, doamne, să mai umble la marele bal al ierbii, să se-ncurce gleznele ei în răcoarea saltimbancului ce dansează pe vîrfurile munților, privind-o, răcoare ce coboară mai deinitoare decît turmele. Pe prundul din Marea Neagră paște-o stîlă de cai galbeni. De fapt eu ascult o muzică actuală care mă depășește : fruntea mea zgîrie după mirosul de fiară lăsat de tine să-ți păzească ziua care trece.

Norii asistă la seceta noastră

Armă de temut această bîrlă ;
case fără zei-tunete mute.
Și-a mai trecut o zi, o,
tu cu ochii pistruiați și genunchii vinovați !
Și era o zi de vară,
m-așteptau mama și tata
într-un sat din Bărăgan,
era cald și n-am ajuns.
Tu ai ochii pistruiați și genunchii vinovați !
Și era o zi de toamnă,
m-așteptau mama și tata
într-un sat din Bărăgan,
era ceață, n-am ajuns.
Tu cu ochii pistruiați și genunchii vinovați !
Și era o zi de iarnă,
m-așteptau mama și tata
într-un sat din Bărăgan,
era ger și n-am ajuns.
Tu cu ochii pistruiați și genunchii vinovați !
Mai era o zi și nu știu
care zi atunci era,
m-așteptau mama și tata
într-un sat din Bărăgan,
am urlat și n-am ajuns.
Tu ai ochii pistruiați și genunchii vinovați !

Și ea spăla ca o sinucigașă

Un amfiteatru grec
pustiu,
înconjurat de o haită de lupi înfipți în întuneric.
Lumini ? — doar colții lor
în care lupi mai ascuțiți stăteau la pîndă.
Eu, singurul actor
și nu mai știam
nici o replică din Eschil...

Metoda cîrtiței

Toți vor să-nghită cîte o balenă dar le rămîne greierul în git. Ideile mici tresar în somn ca iepurii — ah, somnul profund al marilor idei. Farurile de crăciun despică porcii în abatoare indolente, nimeni nu mai guiță, doar mierla inspirată de sînge justifică un batalion de urechi muzicale. Și m-aș duce pe cîmp să mă culc lîngă bobul de grîu și să dormim împreună somnul profund al marilor idei. Toți vor să-nghită cîte o balenă dar le rămîne greierul în git (Greierușce cinți în mine, mîine o să fie bine și-o să auzim pe rînd, vacile zbierînd, tauri murmurînd).

Cînd am auzit cîntecul

Toți vor să fie geniali.
Am luat un vers
l-am culcat la pămînt ca pe un butuc
am luat toporul și am început să tai lemne ;
săreau cuvintele ca așchiile,
lumina îmi ungea mușchii cu un fel de saciz
cînd am auzit cîntecul :
„du-te și dezleagă ciinii
c-or să vină cabotinii".
Toți vor să fie geniali și înfierează turme
iluzorii
cu stema epigramei lor (sînt inși epigramatici)
La stopuri frîna frazei are amnezie.
Mă prinsese somnul, eram să adorm
cînd am auzit cîntecul :
„du-te și dezleagă ciinii
c-or să vină cabotinii."

Metoda cîrtiței

Cum să nu văd că în această gingașă luptă fumul de țigară îți ascute glezna ? Sapă-ți cîrtiță drumul pe sub pămînt, înghite-ți tunelul pe sub cîmpie, urcă muntele pe dinăuntru pînă în vîrf, ieși la lumină cu ultima stîncă în dinți și cîntă-ți cîntecul ca pe o vedere supremă (cîntecul cîrtiței). Cu gîndul la tine același Sisif (cu talpa-mpinge cîrtița cu ochiul trage șoimul) iese din mlaștină cu un sac de nămol și pînă în vîrf obține cristalul. Prin el se uită la cer — acel exul immeritus.

Pădurea Vlăsiei

S-a urcat baba în mașina-nghesuită și l-a rămas bastonul
afară.
Strigătul bastonului singur sub roțile
altei mașini nu l-a mai auzit nimeni
numai urechea mea lîngă oftatul ei
a auzit toate pădurile României
troznind.

Delia Sechel : „Fereastră"

Cum se face istoria

Bătrînul grădinar de la Roșeți
strînge bani să-și cumpere o cruce de piatră.
Răcoarea Dunării putrezește în toate
crucile de lemn ale cimitirului
și grădinarul de la Roșeți strînge bani
să-și cumpere o cruce de piatră.
Cu palmele crăpate își dezmiardă grădina,
cu degetele ară pămîntul, culege pietrele
seci
și le zvîrle în mijlocul Dunării
cu gîndul la crucea de piatră
pe care băiatul vecinului
o va ridica deasupra curții cu un buldozer
ateu.

Un telefon

Casa o vînd să scap de amintiri,
vînd rîul meu să scap de-atîta pește,
vînd drumu-acesta ce se tăvălește
la umbra gleznelor subțiri, subțiri...

Cumpărătorul uită și nu vine ;
mă roade amintirea ca bocancul
pe un soldat ce-aleargă-ntre războaie
cînd dintre lacrimi îl pîndește tancul.

Doar părul tău păstrează ,arămiu,
miros hotesc de telefon tîrziu.

constantin crișan

Pe ploaie, cu farurile aprinse în întuneric

Marin Preda in memoriam

Era un sfîrșit fals de iarnă rezemat într-un fals început de primăvară. Ploua cu gheață, cu șiroaie reci pietrificate. Toată ziua plutisem într-o semiobscuritate umedă ; instalată pe nesimțite, noaptea părea să spună, înfiptă acum pe tron : „vedeți, am fost aici mereu doar că voi nu m-ați văzut mai deaproape".

Omul cu ochelari mari, înecați în ploaie și în aburul orbitelor, părea a descinde dintr-o noapte walpurgică. Se aruncă totuși la volanul mașinii sale vechi cu o vopsea emaciată — care trebuie să fi fost odată albă — și porni în noapte. Știa că trebuie să meargă, dar nu știa unde trebuie să ajungă. Coti pe lîngă o biserică împroșcind umbra turlelor — și cîțiva trecători care-l înjurară bineînțeles — și se angajă apoi spre centrul orașului. Pretutindeni — pe stradă, reparații, intervenții mari, imprevizibile gropi. Întunericul creștea cît nu puteai să mai vezi nimic. Omul cu ochelari mari aburiți întrebă pe ghidul de ocazie dacă manevrează bine. Acesta-i confirmă într-un fel neînțeles de nimeni — nici de el însuși, desigur — dar îl roagă să fie atent că se apropie piața. Pur și simplu : piața. De pe liniile de tramvai și de pe strada improvizată — o derogare veche de la magistrală — puteai nimeri direct în tarabe, sub care vînzători-țărani de peste zi dormeau obosiți cu ploaia în singe și cu bănuțul scump strîns în nodul batistelor.

A evitat să intre într-un tramvai, dar a intrat alunecînd și stopînd în ultima clipă într-o tarabă. Țărani somnoroși se treziseră brusc cu pumnii ridicați și cu pasca mă-sii în gură. Ghidul de ocazie coborî, încercă să le vorbească — nici el nu știa ce-ar putea să le explice — sub fluturarea amenințătoare a unor reteveie (de unde apăruseră în mîinile somnorosîlor ?) La volan, omul cu ochelarii mari aburiți stătea nemișcat ; în ropotul ploii reci, pietrificate, se auzea ritmic sacizul ștergătoarelor de parbriz.

— „Aha, îl aperi pe boier, pasca mamei cui l-a făcut !" și potopul injurăturilor creștea cu atît mai mult cu cît, se pare, proaspeții sculați din somn, care cu o clipă mai înainte riscaseră să fie striviți, voiau să audă glasul de iertare al celui de la volan.

— Nu e boier, fraților, muncește mai muit decît voi ; muncește de dă în brînci.

— Și dacă muncește, de ce nu doarme boierul la ora asta și dă peste noi cu roatele, hă ? De ce nu doarme ?

Delia Sechel : „Peisaj la Rucăr"

Nu știu ce le va fi spus ghidul de ocazie al omului cu ochelarii mari aburiți, dar mînia în fine trecu și mașina se puse iar în mișcare. Reintrat în mașină, acesta-i spuse „boierului" că se apropie o intersecție și că e stație de tramvai. Prea tîrziu : mașina trecu prin intersecție, cît pe-aci să izbească oamenii care coborau din tramvai și se angajă cu aceeași viteză într-o direcție necunoscută. În ciuda zgomotului produs de ploaia neîncetată și de motor, de data aceasta auzirăm injurăturile neprețuite ale orășenilor :

„— Aici e stație bă, mama ta de bagabond că furați banii statului să vă luați limuzine. Pune ea poliția mîna pe voi..."

Zadarnică dorință amenințătoare ; ploua atît de tare, era o vreme așa de cruntă, că nu-ți venea să dai un cîine afară din casă, necum să obligi un polițai să renunțe la un joc de table în biroul cald de la secție, pentru a supraveghea drumurile orașului.

În tot acest răstimp, omul cu ochelarii mari aburiți nu scoase nici o vorbă : privea îndărătnic, printre ștergătoare, încercînd să străpungă întunericul : farurile puternic aprinse abia luminau la cîțiva metri distanță. Într-un tîrziu cînd nici ghidul de ocazie nu mai știa bine în ce parte a orașului se află, omul cu ochelarii mari aburiți, întrebă tare dar ca pentru sine :

— Ce ne mai așteaptă acum ?

Nepotrivită, extrem de tîrzie întrebare : ne aflam deja pe un bulevard vast, cu puternice lumini prin care abia acum vedeam în fine imaginea cascadelor celeste. Șiroaiele curgeau oblic dintr-un cer parcă strîmbat anume pentru marii miopi ; omul de la volan își scoase ochelarii iar ghidul de ocazie răsuflă ușurat. În respectul lașității lui de ocazie nu îndrăznise să-i spună „boierului" că ochelarii îi erau uzi, aburiți, opaci, făcînd impropriu nu numai orice serviciu auxiliar, dar producînd o orbire totală.

— Sîntem pe drumul cel bun, spuse în fine ghidul de ocazie.

— Ha, ha, ha — se auzi răspunsul diavolesc al omului cu ochelarii mari aburiți.

În clipa următoare, cu toată lumina umedă a marelui bulevard, mașina făcu un salt în gol, într-una din acele gropi căscate care — s-a văzut mai apoi — se aflau cu duiumul pe superba alee a metropolei.

Scăpat ca prin minune, ghidul de ocazie aprinde în fiecare seară veioza la patul lui de bolnav, citește ceva — în timp ce afară plouă, plouă mereu cu șiroaie reci, pietrificate. Și nu întoarce niciodată pagina — aceeași pagină pe care întîrzie de ani de zile — fiindcă îl tîntuiește o întrebare tîrzie, ca o povară a morții :

— Cum adică, omul acela cu ochelarii mari aburiți, era atît de însemnat de Dumnezeu, încît — pe atîtea străzi lăturalnice, întunecate și pline de șanțuri — n-a pățit nimic iar în plină lumină magistrală îl înghite întunericul ?

Și negăsind nici un răspuns la palida-străveche întrebare, trupul tot i se scutură de un ris diavolesc, ca o povestire umedă, cutremurătoare: aprinde luminile toate — și doarme. Cade apoi într-un somn adînc și visează de ani de zile același vis : se face că merge pe mari bulevarde întunecate într-o mașină de ocazie. În clipa în care se așează la volan, aleile, străzile, bulevardele se irigă brusc de lumină... Și visul se încheie întotdeauna la fel : „va să zică își spune alter-ego-ul lui din vis, e suficient să țin bine volanul în mîini ca să pot produce lumină în toată Cetatea". În clipa în care-și spune această frază, de pe mari bulevarde, o mulțime amețitoare îl salută cu gesturi cordiale, adînc și strigă din răsputeri :

— Trăiască arta, trăiască cultura !

Se scoală brusc, scăldat de sudoare, stinge toate luminile, dar visul se repetă întocmai, fără nici o silabă în plus sau în minus.

București, 16 mai 1980 — 16 mai 1981.

Sub biciul căii ferate

E noapte.
Un gîndac îți rostogolește sufletul pînă
în dreptul ferestrei.

Sub biciul căii ferate / unde toate se duc, se
despart —
doar timpul — umilul pensionar al unui
cîntar de precizie
așază lipitori pe tîmpla durerii.

E noapte.
Memoria înfige steguleți roșii în pielea unui
drum de întoarcere.
Cîteva tinichele, / cîteva
sentimente-medalii îți măsoară inima pînă în
cele mai mici amănunte.
Vorbe. Miliarde de vorbe — galerii
de șobolani înnădate.
(O mare spaimă cotrobăind cu miliarde de
mîini înfrigurate)
Și o mare grabă de a uita totul.

Pînă cînd ești mai singur decît un record
de traversare a Atlanticului,
pînă cînd ești de o mie de ori mai singur
decît un ziar de anul trecut
unde e vorba de bani și de sinuciderea
balenelor albe
și unde tu / nu mai vinzi nimic și nu mai
cumperi
nimic
(doar gîtul subțire al clipei de-acum
întins pe lama clipei ce-a fost),
doar această noapte, la capătul căreia,
huruind —
moartea e un taxi albastru așteptînd
în dreptul
castanilor înfloriți.

După o viață de om
îți privești degetele lungi cu care ai fi putut
răsuci un pian
ca pe-o țigară de foi.
Cu lampa de sudură te apropii încet de părul
iubitei...
Fiecare gest lasă umbre atletice pe pereți.

De-acum,
indiferența se umflă încet
ca o corespondență de-o viață între două
personalități ale veacului.

traian t. coșovei

Un nor de liniște

O după amiază întreagă pe străzi /
și-o mașină roșie
să răstoarne o după amiază întreagă
o tonetă de fructe...
Un fel de stea căzătoare cu ifose de cometă
să ardă peste poduri, peste apeducte.
Un fel de unsoare coclită să spargă pungi
chiar în primele rînduri...
Și-un plictis / și-o lehamite încurcată
în blănuri și pene
să te privească de sus, cu ochi lăcrimați
de domnișoară.

Un suris fără buze. În sfîrșit o bezea, —
o lamă de întuneric strălucind la gîtul
de beizadea
al singurului gînd din acea seară.
Și o subțirime fără de seamăn. Cu ațe și fire
să te legi de-un catarg, / ca de-un vis,
ca de o-nchipuire.
Tu, — cea cu brațe de fum mai dulci decît
moartea,
să aprinzi o stea în oglindă, —
iar steaua — preagrea — să se surpe hohotind
pe podea
și să întindă un braț să te prindă...
...pe tine, cea suspendată între nopți,
ca-ntre flăminde guri de animale.
Și-un singur cuvînt să coboare și să muște
pămînt
de pe buzele tale...
Apoi, un cal de alcool să calce stătută
arenă-n copită
și s-o ridice la cer, / pînă la steaua tivită
cu suflete reci, luminoase...

...și sufletul tău croitor, săritor —
să te îmbrace de sus pînă jos în carne și oase.

Ochiul care îngheață

Din cîte au fost — din ce-a mai rămas,
deasupra, doar cerul ca un obraz obosit
și neras
pe care-l privesc înfierat
de parcă aș fi văzut lupul în calea mea / și
lupul ar fi scos o scufiță
de stele înșirate pe cer ca o legătură de dinți
într-un glob de halviță.

Rămîne doar un ciob de trecut afumat —
o sfărîmată poveste —
doar un urlet de ochi care îngheață
într-un oraș de ferestre
(și o zeitate foșnind din frunze pagine,
de viță
sub cerul de-absint, sub stelele criță...)

Aici pot în sfîrșit să adorm legănat
în brațele unei săli de comedii — înșurubat
în iluzii
amploaiat amuzat, sufragiu patentat
într-un bilci de culori, / de lumini deșucheate
sub plînsul cu guri ca de ris —
ca de jder, ca de jivine plouate.

Dar nici nu știu ce a fost — și nici măcar
ce-a rămas.

Fiecare gînd e o știucă
gata să prindă mușcătura de aer de pe pielea
ta albă, năucă...

...și s-o tragă-n adînc pînă la steaua
ce-a răsărit cu o lumină tîrzie și-argintată
de-un ochi ce îngheață secunda care-a fost,
care era să fie —
și-o face mai dulce, mai plînsă,
mai neadevărată.

teatru **t**

Orașul viitorului

Se pare că una dintre temele predilecte ale multor prozatori, autori ai unor volume recent apărute, se extinde și asupra dramaturgilor, care și-au asumat și ei intenția de a demistifica o epocă trecută, o mentalitate, o anume practică.

Horia Lovinescu prin **Orașul viitorului** dă măsura exactă a acestui fenomen. Senzația de dejà vu, déjà lu, deja dit părăsește prea rar spectatorul convocat la rampă pentru a asista la mărirea (citește reabilitarea) și decăderea (intru moarte, în final) a unui constant și aprig luptător. Îndepărtat de la conducere printr-o obscură mașinațiune de compromitere intentată de un inalt personaj, protagonistul se va dovedi — inconștient — tributar față de stilul de muncă al acestuia, repetîndu-i greșelile de infatuare în scurta perioadă în care i se oferă, după ani de zile, cinstea și încrederea de a conduce lucrările la noul oraș, simbol al vieții viitoare. Acționînd în mod despotic, tiranizîndu-și subalternii și chiar propriul fiu, el își va atrage oprobriul muncitorilor onești și va fi aspru sancționat într-o ședință de dură analiză obiectivă. Credincios cauzei dar orbit de obtuzitate, retras din nou singur acasă, studiază dosarele trecutului dorind să afle care este eroarea, cauza eșecului său ca individ social. Un accident pe șantier îi dă prilejul să facă încă o dată dovada atașamentului său sincer. Dar acest ultim gest îl va costa viața. Nu moare însă, înainte de a fi incriminat și de fiul său care îi reproșează trecutul de prea crudă violență.

Stilul ecletic al scriiturii oscilează între o autenticitate dogmatizantă și un sarcasm demistificator vizînd însăși schemele pe care se însăilează eșafodajul dramatic. Dar în spectacol (regia Cristian Munteanu), neoptîndu-se ferm pentru nici una din direcții s-a, mers pe ambele simultan, actorii străduindu-se să creeze o minimă tensiune dramatică, să stimuleze o detașare în animarea poveștii destul de anoste, cu tot coeficientul ei de senzațional. Petre Gheorghiu face eforturi vizibile pentru a da verosimilitate protagonistului, cîndva denumit „dinamită" ; ca actor, de multe ori reușește. În scena de început îi dă replica Ion Caramitru încercînd și el să umanizeze un personaj-funcție. Uzind de „recuzită" proprie, Florian Pittiș și-a imaginat un tînăr simpatic prin complexul lui de defecte (mimate) și calități (ipotetice). Debutînd pe scena Teatrului Bulandra, Marcel Iureș se prezintă cu aceeași incrincenare manieristă. Micaela Caracaș trece prin scenă ca unică prezență feminină. Mihai Mereuță prezintă și el un număr solistic. Constantin Florescu joacă la fel ca-n Mazilu, doar cu altă costumație. Dan Damian șarjează ușor, Adrian Georgescu ipostaziază modest conștiința care nu poate să se supună „rațiunilor superioare". Mai puțin realizată este figurația. În mijlocul ei, stînjeniți, grupul de tineri (Petre Lupu, Răzvan Ionescu, Gelu Colceag) trebuie să reprezinte în mod convingător „omul nou", omul de mîine, omul viitorului. Ingenioasă și economicoasă dar nu totdeauna bine pusă în valoare, scenografia lui Mihai Mădescu : un panou cînd concav, cînd convex protejînd sau respingînd pe eroi și concepțiile lor expuse cînd la modul scenic verist, cînd abstract eliptic.

Irina Coroiu

plastică **p**

Calmul picturii

O expoziție de Vladimir Zamfirescu este un eveniment atît de rar și de pregnant în viața noastră artistică, încît justifică desigur o revenire asupra picturii acestui mare meșter. Puritatea mijloacelor și expresivitatea plină de forță și rafinament caracterizează lucrările văzute recent la Muzeul colecțiilor. Deși motivul celor mai multe este încărcat de dramatism și de suferință, vitalitatea însăși fiind contemplată ca izvor de dezordine și de durere, totuși un calm adînc, de ritm cosmic, își țese povestea în compozițiile de culoare, mesajul lor fiind în afara oricărei literaturizări, o problemă de formă și de pastă coloristică. O mare energie pare ascunsă în continua metamorfoză de aparențe din lume, de aceea pictorul o caută pe aceea ce închide misterul cel mai adînc, refuzînd galopul caleidoscopic. Amploare, mișcare lentă, ritm abia descifrat în portrete succesive, figurație minimă, toate aceste elemente sînt creatoare de atmosferă, pe linia picturii lui Baba, care l-a înzestrat pe meșterul nostru cu o tehnică solidă, conducîndu-l însă la rezultate diferite de cele ale maestrului său.

Probabil că și prin dispozițiile temperamentală, Vladimir Zamfirescu exclude orice element descriptiv. Pictura sa este esențialmente problematică, o formă de viață esențială, al cărei mesaj trebuie contemplat cu toate resursele ființei. Dacă am folosi un procedeu obișnuit de caracterizare a rezultatelor dintr-o anumită artă cu elementele alteia, pentru a sublinia natura comună și a încerca să exprimăm elementul profund și incomunicabil, am spune că pictura lui Vladimir Zamfirescu este muzică pură, și că nu întîmplător a încercat el o echivalență prin omagiul plastic închinat artei unui mare pianist. Acestea sînt de fapt două lucrări remarcabile și profund caracteristice pentru gîndirea artistului, deși ar putea să pară inadvertente în expoziție. La urma-urmei, figurativul este pentru el un simplu element de decor, dar nu al artei sale, ci al lumii insesi, pe care pictura il tratează ca atare. El ascunde ceva, care însă nu poate fi dezvăluit sau care nici nu există decît împreună cu acest decor. De aceea îl pictăm, scriem cu el și acționăm împreună cu el. Fără a vrea să fim paradoxali cu orice preț, îndrăznim să avansăm opinia că acest portretist prin excelență este numai în aparență un pictor figurativ. Tensiunile lui de culoare, poema compozițiilor de arămiu și galben uleios, căutîndu-se una pe alta, dincolo de abstracția omenească a cuvintelor, mișcarea verticală a imaginilor, masele de pastă, care se adună parcă la începutul lumii, nesemnificînd nimic altceva, sînt cîteva elemente ale unui univers unic.

Natură parcimonioasă, cu avans dificil în substanța lucrărilor sale, Vladimir Zamfirescu a compensat prin efectul copleșitor și prin tensiunea fiecărei lucrări carența unei opere mai puțin ample ca număr al pînzelor și panourilor. Să fim înțeleși, nu este vorba numai de coeficientul numeric, ci în pictură înseamnă capacitate de creație, de putere expresivă, fără de care nu există un mare artist. Obsesiile sale, adîncimea și rafinamentul culorilor și al compozițiilor, poezia portretelor ne îndeamnă totuși să credem că a ajuns la rezultate artistice demne într-adevăr de un pictor excepțional.

Aurel Dragoș

muzică **m**

Asociații, disociații

Sugerînd, în urmă cu cîțiva ani, ciclul Muzici paralele, Anatol Vieru a simțit (exact) că, alese cu tîlc, reunite într-un program, diferite lucrări se auto-comentează, ne propulsează recepția pasivă către meditație. Desigur, selecția se operează conform unei intuiții anterioare, și Scriabin-Enescu-Bartok (de curînd la R.T.V.) fac parte din universul foarte apropiat compozitorului. Reuniunea se legitimează : toți trei sînt, fiecare în felul lui, creatori de răscruce, prin care firul istoriei nu trece nedeviat (mai mult sau mai puțin conștient), voci ale sfîrșitului de ev, cînd, din viaga pierdută țișnesc ideile răzlețe. Tectonica posterității : Bartok a fost un novator conștient, dar el ne apare azi mai clasic decît colegii săi de afiș, căci a avut nostalgia integratoare a continuității. Scriabin, și el spectaculos inovator, este încă nou, dar și „naiv" al timpului său. Poate Enescu, care n-a vrut să inoveze nimic, a reușit să rămînă ceea ce a fost, un creator care a dus istoria muzicii cu el, fără s-o smucească grăbit înainte, dar și fără să se pomenească exclus din puls. Acestei direcții de reflecție — noutatea, în fața anilor — i s-a mai adăugat una : tînărul interpret (căci principalii protagoniști erau astfel) și timbrul vremii sale.

Toți trei pianiștii „capi de afiș" au cîntat întîi cîte o sonată de Scriabin, muzică greu de strunit, derutantă prin gestualitatea ei pură, prin meta-muzica invadatoare. Andrei Tănăsescu a găsit în **Sonata a V-a** intuiția crispată, anunțul ars de transcendență. Fiecare sunet poartă o încărcătură semnificativă care-l ierarhizează. Interpretul realizează sugestii timbrale infinite, le relaționează, configurează astfel, cu mijloace diverse, forma complexă dar elaborată. Despre **Sonata a IX-a**, **autorul** (sublim ingenuu) a spus că a fost scrisă astfel împotriva voinței lui. Cu o convingere de iluminat — care-l salvează, ca și profesionalismul, de dilentantism — Scriabin nu-și trădează nici o clipă prejudecățile, autentificîndu-le astfel. Andrei Vieru strunește muzica prin judecată prealabilă profundă, contactul **in tempore** pare a nu-i produce surprize, nu pierde nimic din ceea ce a hotărît că trebuie să fie acolo. Netezind contrastele, le divulgă simburele.

În faza extazului, de ultimă perioadă, **Sonata a X-a** mărturisește că autorul ei a aflat fericirea în însăși aspirația frămîntată continuă (ca Sisif-ul lui Camus). Lena Vieru a fost confruntată cu cea mai greu de abordat sonată (la nivel conceptual) și a învins prin sinceritate, prin plastică pianistică, eliberînd conturul tematic în deplină înțelegere. Tușeul aerat, iluminat din interior, vădea intimitatea de substanță cu muzica.

Față de o exegeză impunătoare, nu voi mai comenta în spațiul disponibil **Simfonia de cameră** de Enescu și **Sonata pentru două piane și percuție** de Bartok (ambele sub bagheta profundului muzician care este Paul Staicu). Din **Simfonia de cameră**, interpretată de un grup de muzicieni reunit pe structura redutabilelor formații **Musica nova** și **Concordia**) am reținut conflictul dintre temă, limpede, clar structurată, și procesul transformațional, de fapt dintre nostalgie și realitatea timpului implacabil. În Bartok, triumful aparține tocmai spiritului de voință, implacabilului construcției.

Costin Cazaban

cleopatra lorinţiu

Plecare într-o dimineaţă de vară

Aşa încît fiecare mişcare e încărcată de tristeţe.

Liniştea pare chiar o pasăre tristă.
Fără motive, rezolvare şi rost, de la sine
cum mesteacănul înverzeşte acum.

Citesc tomuri groase, biografii, pagini de viaţă
caut în poeme simburii amărui din fructele poeţilor sinucigaşi. Pentru mine, lumea încă
nevăzută e la fel ca livada lîngă care trăiesc.
Lacul se dezgheaţă, trăieşte, se bucură
amorţeşte, îngheaţă şi iar.

Într-o zi, poarta castelului se va deschide.
Voi înţelege că trebuie să plec.
Să rămîie livada în minte, nopţile înalte şi albe.
Capătul aleii o să pară că se varsă în cerul albastru.
Aerul de dimineaţă străpuns doar de ţipătul stăncuţelor.
Grădina cu trandafiri. Grădina cu liliac.
Serile
de duminică, precum niste tinere fete deziluzionate şi plînse.
Mirosul amărui al deselor focuri de noapte.
Telefoanele. Prietenia bătrînilor. Pescarii
aducînd lostriţă aurie.

Într-o zi poarta castelului se va deschide.
Ruginită, scîrţîind. Lumea va fi o mare iluzie.
Voi păşi cu părul în vînt însoţită de muzica verde.
Îndreptîndu-mă spre simburii poeţilor sinucigaşi.

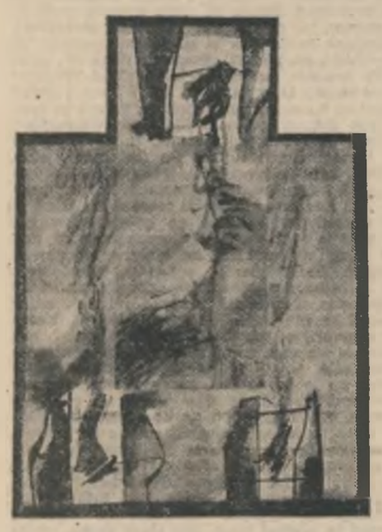

Delia Sechel : „Iulie"

Helgoland

Doar pămîntul roşu, febra vînturilor,
răutatea furtunii ţinîndu-l.
Helgoland, îndeajuns de arid, de prăfos,
îndeajuns de stăpîn peste mare. Limba de foc,
vrăjitoarea. Singuratic pămînt, nerodit.
Iar acum, peste ierni îmblînzite, domoale,
calma veghere a trecerii peste an
topeşte conturul neîmplinitelor aşteptări.
Mă înfăcă în noapte gura uscată şi roşie. Răspuns
sfidător întrebărilor vechi. Unde caut ţărîna ta
roşie ? În buzunarele mele, în sandalele roase,
în cărţi ? Cum să-ţi cer iertare, îndepărtîndu-te
deajuns ? Să nu vii atît de aproape
furios zbătîndu-mi în sînge revolta
nedreptăţilor şi mărunţele arme
în lungul războI călător.
Stau întinsă pe tine, dogorîndu-te,
mîngîindu-ţi pielea aspră, roşcată.
Printre gene dispare vaporul, legătura
fragilă cu lumea. Care lume ? Lumea aceea-i
de ceaţă... Marea Nordului rece, graniţa
unui pierdut adevăr.

Ia-mă la tine. Trag nădejde de vindecare.
Să te văd, loc golaş, loc roşcat, unghie
ruptă de ţărm, duşmănoasă,
de răutatea ta am nevoie !

Cîmpul cu zmeie

Pregătirile sînt pe sfîrşite.
Dintr-o clipă în alta pot sosi oaspeţii.
Gîndul meu, fără nici o carenţă, porneşte.
Voi fi o gazdă veselă.
Voi da replici. Gîndul meu va fugi, va fugi...
Undeva, cine poate şti unde
se va întîlni cu gîndul tău.
Aşa cum pe cîmpul înverzit
copiii ridică zmeie
şi se bucură pentru înălţarea lor
şi se mîhnesc pentru căderea lor.
Oaspeţii vor pleca mulţumiţi.
Voi strînge cîteva urme de vizită
şi de conversaţie neimportantă.
Peste oraş, gîndurile noastre
se vor mîngîia, se vor ţine
unul pe altul, sus, foarte sus,
fără greutate, fără efort,
ca nişte supravieţuitori fericiţi.

În ţinutul de fum

Doar prelunga tăcere, izolarea, exilul
în ţinutul de fum mă mai poate salva.
Un loc dur, somn de rocă, misterios, milenar.

Poate eu sînt sortitul comorii
la care nu îndrăznesc a gîndi.
Voi miraţi-vă de firescul
aparentului drum înaintînd furtunos.

De spectacolul cu ghirlande, ditirambice căi.
Voi uimiţi-vă de ce mîine
o să pară naiv, înşelaţi-vă
iarăşi şi iarăşi, copilăroşi, anonimi.

Doar tăcerea, îndelungată şi grea
singuratic erete, mă mai poate salva.

Taci !

Fără tribut secret, mai liberă
decît poţi crede sînt.
Purtîndu-mi în singurătate
deopotrivă umilinţa, împăcarea.
Curajul meu inconştient, eliberat.
Animalul fuge din cuşcă,
se îndreaptă către cursă din nou.
Ce poţi să ştii din ura mea
atroce de cuvinte ?
Din pedepsele acestei vîrste oarbe ?
Ce rost ascuns mai are
încercarea de înjumătăţire ?
Sînt aproape de alba împăcare
şi renunţ uşor.
Ca o regină abandonînd alaiul prăfuit.
Taci ! Mi-e răsuflarea de animal rănit.

Blînda floare de sampaguita

Au trecut pe lîngă mine
automobile prăfuite în viteză nebună
atingîndu-mi faldul rochiei.
M-au tras către ele cu năvodul
curentului rece, vietăţile lacului.
În convenţia zilnică, în mîlul mîncîunii,
în trădare, în nemulţumire amară, în necunoaştere
în tristeţe adîncă, imaginea ei mi-a rămas credincioasă.
De aici, fără să văd cerul,
închipuindu-mi-l albastru şi foarte aproape,
fără urmă de resemnare
doar regretînd aerul elegiac al primelor mele poeme
închid ochii şi aştept, oricît
de lungă şi grea ar fi aşteptarea. Să mi se arate
într-o zi, blînda floare de sampaguita.

Semne

Eleonorei

Se va face gol, foarte frig
pămîntul galben şi ud se va lipi de tălpile noastre.
Fiecare va gîndi la el însuşi
privind dincolo, peste pietrele cenuşii.
Aş dori să te am peste puterile mele,
peste puterile vieţilor noastre şi timpul să plardă.
Aş dori să-ţi aduc fluturii paradisului
şi floarea de sampaguita
scoici sidefii din Atlantic
şi melcişori din Salinas.
Aş dori să fie mereu toamnă
şi lumini pergamute cum vrei.
Timpul ne-a scris semne pe faţă. Iar tu
asculţi fericită cum răsuflă un cal,
cum pocneşte un vreasc, guşti bobul de grîu,
şi mirosi iasomia, pipăi creanga de nuc, privesti lacul
şi nu dormi, fire nemulţumită ce eşti
condamnată la chinuitoare scurgere
prin fisurile acestui vas superb, anonim.

sorin preda

Povestea bunicului Nelu şi a nepoatei Genoveva

faptele dovedesc că oamenii sînt judecaţi la întîmplare. Ar trebui în aceste condiţii, să credem (fără să cădem cumva într-o interpretare mistică) că aceşti oameni sînt copiile sau imaginile şapirografiate, pînă la inemurabili, ale unei singure realităţi (numele Adam, Alfa ori Ramses are mai puţină importanţă), impresia noastră de diversitate, de evoluţie distincta, nefiind altceva decît tocmai rezultatul obiceiului prostesc de a privi realitatea haotic, întîmplător, fără noimă.

...Sau poate noi, oamenii, cu toţii, purtăm în suflet ori, mai degrabă, pe umeri, corpul lung şi evoluat al unui singur om-miriapod; noi, oamenii, nefiind deci altceva decît jăinicia picioarelor lui? E posibil...

Mitu zîmbi. Imaginea soţiei, mare şi evoluată, purtată pe umerii populaţiei a patru-cinci Chine, îl amuză ca idee. Obezitatea Genovevei (obezitate pusă pe rînd pe seama unei glande, a poftei de mîncare şi apoi a virstei), conta mai puţin. Mult mai grav era faptul că pentru Genoveva se schimbaseră brusc dimensiunile lumii înconjurătoare, în primul rînd dimensiunile apartamentului, ca să nu mai vorbim de cele ale fustelor, cămăşilor, scaunelor, farfuriilor. Toate deveniseră deodată mici; chiar din ce în ce mai mici. O incomodau. Pînă şi la Mitu se uita cu oarecare teamă. Aşa ceva nu putea să-i scape bărbatului. Mai nou, Genoveva trebuia să-şi calculeze precis gesturile, să evite mişcările în plus, pentru ca nu cumva, din nebăgare de seamă, kilogramele în plus să pricinuiască un rău oarecare. Grija aceasta exagerată îl obliga citeodată să-şi facă pînă şi un plan minim de deplasare, de la punctul — la punctul, stabilind cu minuţie traseul cit şi viteza optimă, plan, care nu era niciodată aplicat, căci mişcarea lui cunoştea cu totul alte legi decît mişcarea ei. Mitu rămînea mai departe, ca un pod frînt, arcuit între fotoliul vechi şi încăpător şi un taburet garnisit cu perne multe, puse să îndulcească şederea picioarelor lui grele. Poziţia aceasta îi dădea o senzaţie grozavă de linişte şi uşurare fizică, îngăduindu-i, nu o dată, să simtă cum picioarele i se transformă în două aripi mari de animal cuminte. Dar cel mai mult în poziţia asta îi venea în minte o imagine, un fel de fotografie violent colorată, în care el şi Genoveva se priveau prelung (din care cauză nici nu îi se distingeau prea bine trăsăturile), avînd în spate, drept fundal, o colibă simplă de vier, colibă mărginită de trunchiurile groase ale copacilor de pădure, şi peste tot iarbă şi flori de cîmp, acoperindu-le picioarele pînă la genunchi...

Genoveva îşi reaminti. Aceasta era, în fond, fotografia bunicului ei, om cu înclinaţii ciudate spre singurătate sau, poate, numai sătul de certurile zilnice pe care le avea cu Sevasta, soţia lui. Altfel, ultimii ani de viaţă îi petrecuse în fundul grădinii, inventîndu-şi cu seninătate o boală molipsitoare. Că nu era complet nebun, o dovedeşte chiar felul în care îşi ridicase coliba (o construcţie care privită de afară nu părea să facă nici doi bani, dar care pe dinăuntru era surprinzător de încăpătoare şi confortabilă, săpată adînc şi cu dichis în pămînt, ceea ce explică o dată în plus, curajul lui de a rămîne acolo şi pe timpul iernii).

În faţa acestei colibe, pe care, cum spuneam, nu dădea nimeni doi bani, bunicul Nelu avea să se fotografieze pentru prima şi ultima oară în viaţa lui. Cum oare se rătăcise această fotografie în memoria lui Mitu ? Bunicul Nelu avea o teamă groaznică, superstiţioasă, faţă de fotografii. Noi toţi ai casei rîdeam de el, cel puţin bunica Sevasta sărea peste cal rău de tot, ameninţîndu-l că-l va aduce de la iarmaroc pe Blebea, fotograful, care, dacă el, bunicul nu va fi cuminte, şi, în sfîrşit, va face nazuri la mîncare, îl va fotografia în somn. Îi plăcea să-l chinuie, probabil, să-l vadă speriat, în vreme ce noi credeam că ea glumeşte. Bunicul Nelu avea convingerea aceea bătrînească, prostesc de încăpăţînată, că dacă se lasă fotografiat, asta îi va aduce moartea.

Deşi nu lipsit de oarecare ştiinţă de carte, era greu (dacă nu cumva, aşa cum se va dovedi pînă la urmă, imposibil) să-l fi scos dintr-aiel lui. Nici un argument nu-l putea convinge. Coincidenţă ori, cum spunea el, destin fatal, bunicul va muri la cîteva zile după ce acceptase să se lasă fotografiat, uimind medicii şi pe cei ai casei, mai mult, prin felul morţii, decît prin faptul că murise. Pe scurt, concluzia la care ajunseseră cei doi medici de circă, după ce şuşoiseră între ei jumătate de oră, era că bunicul Nelu constituia din multe puncte de vedere un fenomen. Ba chiar, unul dintre ei, consultîndu-l încă o dată pe bunicul (care era mort, cum spuneam), îşi făcu spre uimirea mulţimii de vecini şi rude, semnul crucii. Aşa ceva n-am văzut de cînd mă ştiu. Apoi, am văzut şi noi minunea : bunicul, deşi, uite, avea o zi de cînd murise, mai era cald. Noi spuneam că nu e mort, medicii luîndu-i pulsul, forţîndu-i pleoapele, o ţineau pe a lor : moşul murise. Adevărul este că nici ei, săracii, nu ştiau ce să spună. Pentru orice eventualitate au hotărît să nu elibereze certificatul de deces, obligînd-o astfel pe bunica Sevasta să stea cu mortul în casă patru zile, pînă ce au văzut şi ei, medicii, că mortul începe să miroasă, deşi nici atunci căldura din trupul bunicului nu dispăruse complet... „E prea de oaie"... „Nici vorbă, dragule, părintele Danciu care mai trăieşte şi azi, îţi poate confirma. Atunci, pus în faţa minunii, a refuzat cuvenita slujbă. A venit după mari insistenţe preotul din cartierul vecin. Cu bani se aranjează orice, ştii şi tu". ...„Nu l-am cunoscut, dar trebuie să fi fost un om de ispravă." ...„Bineînţeles ; pînă atunci din cauza singurătăţii nu-l luam în seamă. Ne mulţumeam doar să ştim că trăieşte. A trebuit să moară ca să vedem şi noi că nu a fost un om ca toţi ceilalţi. De aceea nu am iertat-o niciodată pe bunica Sevasta că a aruncat, de faţă cu toată lumea, fotografia lui în foc, crezînd că în felul ăsta se putea rupe mai uşor de trecut. Pe noi, ne-a supărat mai puţin faptul că la nici o lună de la moartea bătrînului s-a căsătorit cu un bărbat mai tînăr decît ea cu douăzeci de ani ; avea voie să facă tot ce poftea, era doar viaţa ei, dar nu trebuia să ardă fotografia pentru care, se putea spune, murise bunicul Nelu. Am hotărît deci, de comun acord, copii şi nepoţii să o pedepsim nepedepsind-o".

Genoveva zîmbi cu bunătate ; aşa cum adormise, de-a curmezişul, Mitu ocupa tot patul. Îl înveli bine cu pătura şi plecă în bucătărie să-i pregătească pentru a doua zi dimineaţă pachetelul cu mîncare.

Poveştile cu bunicul Nelu, cu Sevasta şi mulţi alţii i le spunea în fiecare noapte, reluîndu-le de acolo de unde somnul uşor al lui Mitu le lăsa întotdeauna.

Odată cu moartea lui Mitu şi a Genovevei, peste ani şi ani, va muri şi bunul Nelu, şi Sevasta şi mulţi alţii pentru a doua oară, se putea spune, în timp ce povestea lui Campău (vecinul de peste drum, om cu nouă copii), poveste dealtfel banală şi fără nici un haz, va rămîne tot mai umflată cu întîmplări, spre pilda şi uimirea generaţiilor. Nu e prea corect.

Delia Sechel : „Deal"

mircea florin şandru

Mai repede

Mai repede, mai repede, mai repede
Maşinile aleargă mai repede
Fluviile aleargă mai repede
Ziua se grăbeşte, noaptea se grăbeşte
Inima bate sălbatic în cămara îngustă, în ceaţă
Sîngele trece ca grindina /
Ca nisipul împins de mare
Între două trenuri, între două naşteri, între două clipe
Spaţiul se îngustează şi arde pînă la roşu
Corbul alb pluteşte în oglindă mort
Gîtul meu poartă o cunună de sînge

Străzi

Străzi cu nume de aviatori morţi
În cel de-al doilea război mondial,
Străzi cu nume de capitale ale bătrînei, ale îndepărtatei Europe
Case din vechiul secol burghez îmbrăcate în iederă
Ca nişte ofiţeri morţi ai imperiului
Capiteluri în care bate blînd soarele de amiază,
Scări interioare pe care nu urcă nimeni
Tencuială căzută, nume de vechi industriaşi
Rase, acoperite cu gips, netezite furibund cu mistria,
Foşti industriaşi, cocoşaţi, sprijiniţi în baston
Privind grămezile de gunoi
Sticle de lapte sparte pe trotuar din care beau porumbeii,
Un geam deschis pe care stă nepotul timp
cu privire apoasă

Somn

Fibrele nervilor în întuneric
Strînse ca un ghem de sîrmă ghimpată,
Sacul de oase plutind în devălmăşie
Tresărind spasmodic, scoţînd sunete
Destrămate încet în furia somnului...
Cel puternic în somn e o sălbăticiune urîtă
Doarme cu ghearele scoase, veşnic la pîndă
Cel slab e un animal blînd, un iepure singur
Faţa lui scoate scîntei în apele somnului.

Cîinele de pază

Singele tăcut lucrează, urcă coboară
Bolboroseşte, plînge
Trece pragul morţii şi învie iar
Strălucitor, roşu, sărat, singur
Sumbru şi singur
Încărcat de frunze, de pămînt, de plumb, de zăpadă
Traversat de alicele moi ale fricii,
Ale foamei, ale poftei, ale umilinţei
Blînd cîine de pază
Apropie-te de mine şi te voi înghiţi
Lipeşte-te de mine, te voi mîngîia cu ghearele sale.

În fiecare noapte

O maşină vine în fiecare noapte şi te priveşte
Te miroase, stă ore în şir şi ascultă respiraţia ta
Dimineaţa găseşti urmele labelor ei pe cover
Patru labe mecanice, dispărînd după linia zidului.
De unde vine, unde pleacă, luminînd cu incheieturile ei nichelate?
Cine stă dincolo de auz, de văz, după marea cortină
Despicînd apele somnului !
O maşină vine în fiecare noapte şi te priveşte...
Trupul tău e o pradă subţire, întunecată
Pilpîind, desfăcîndu-se ca o plantă ucisă
O maşină vine în fiecare noapte şi te priveşte.

În tine

Tragi aerul în torace şi îl împingi în afară
Cu vapori, cu sînge, cu sunet subţire înşelător
În tine creşte iarba
În tine se aud trecînd turmele de bizoni
În tine leul de munte cu ghearele reci ca eterul
În tine capul de mort, acest fluture uriaş
În tine turba secundelor, mlaştina verde care le soarbe
În tine forfota singelui fluierînd, bătînd ca o apă
În tine lumea întreagă plutind deasupra golului alb al tăcerii
În tine boala la pîndă, ascunsă după valuri de crini
În tine monstrul amfibiu, blînd, orb
Dormind cu ghearele strînse.

Anotimp

Cînd aerul ustură, cînd carnea iese din moarte,
Cînd pe umerii tăi vine un vultur şi ciuguleşte,
Cînd primăvara coboară încet treptele anului,
Cînd porneşti singur şi te întorci singur,
Cînd toate se primenesc, cînd oraşele urcă la cer,
Cînd animalele se împerechează tăcut pe coline,
Cînd femeia se ghemuieşte la picioarele tale,
Şi îţi întinde un pumn de seminţe
Cînd singele devine greu ca mătasea,
Pe care stă un cap de sălbăticiune tăiată.

Ploaie

Rap, rap, cade ploaia pe acoperişul de tablă zincată
Rap, rap, cad pumnii pe sacii de antrenament
Rap, rap, cad gloanţele oarbe pe zidul de instrucţie
Rap, rap, cad stelele dincolo de orizont şi nu se mai întorc niciodată
Rap, rap, se aud cuţitele de măcelărie tăind porţii pentru milioane de guri
Rap, rap, cad privirile soldaţilor pe trupul împăratului gol
Rap, rap, cad florile pe faţa mea
Ca o ploaie de fluturi.

film

CROAZIERA

Croaziera, ultimul film al lui Mircea Daneliuc, spectatorul este invitat să aleagă singur ce vrea şi cît vrea, ca într-un magazin cu autoservire. Bineînţeles că există cîteva sugestii ale autorului, cîteva indicaţii despre intenţiile sale, dar intenţia cea mai clară cea mai evidentă, este aceea de a lăsa spectatorului dreptul să aleagă, regizorul rezervîndu-şi numai sarcina de a-i pune la dispoziţie o lume reconstituită artistic cu o mare precizie a simţurilor. Atît imaginea cît şi coloana sonoră, priza directă de sunet pe care o foloseşte Daneliuc, încearcă să nu tulbure cumva, prin convenţie sau artificiu, observaţia. Tinerii care pleacă într-o excursie pe Dunăre pentru meritul de a fi cîştigat diferite concursuri pe meserii, olimpiade, întreceri sportive, formează un grup de lideri perfect aleş pentru o observaţie — ceea ce un sociolog ar numi „un eşantion reprezentativ". Acest proiect raţional care pleacă încă din scenariu, susţinut regizoral cu obiectivitate, slujit perfect de „organele de simţ" ale filmului, imaginea şi sunetul, ar trebui să ne convingă că informaţia care ajunge pînă la noi nu este alterată de convenţie — că lumea este întocmai aşa cum o vedem pe ecran. Mai mult decît atît, autorul nu grăbeşte „arderile" lumii pe care ne-o prezintă, doar din dorinţa de a ne prezenta un conflict clasic. Eşantionul de „realitate" pe care îl filmează este doar un moment al unei istorii, cu tensiunile sale interne, dar excursia ia sfîrşit fără să se fi petrecut nici o întîmplare ireversibilă. Jurnalul de bord al excursiei, consemnează în final : s-a făcut cutare, s-a realizat cutare, în ziua cutare totul a decurs normal, programul a fost respectat cu stricteţe... Aşadar, nimic ieşit din comun. Excursia pe care o vedem nu are nimic deosebit de altele, eroii filmului sînt oameni obişnuiţi care se freacă unii de alţi doar pentru că ocupă, în acelaşi timp, aproximativ acelaşi loc în spaţiu. Iluzia de fapt real este perfectă. Efortul de obiectivare al autorului este remarcabil, convenţia artistică retrăgîndu-se pînă la acel nivel de indecizie propriu vieţii de toate zilele. Nu are loc nici un proces de conştiinţă, conflictele, atîtea cîte sînt, se consumă surd, la nivel epidermic şi, dacă se întîmplă cumva să izbucnească la suprafaţă, sînt aplanate rapid, cu vigilenţă şi virtuozitate de conducătorul excursiei. Există totuşi o dramă a filmului, pe care o resimţim dureros în cele din urmă : ea vine tocmai din neputinţa lumii pe care o vedem pe ecran de a accepta drama, de a o suporta, de a o recunoaşte măcar. Teama, pe care conducătorul excursiei şi-o mărturiseşte, este de fapt drama oamenilor mărunţi care îmbracă haina puterii ca o uniformă, fără să aibă pe dedesubt atributele sale. Dar, cum sînt incapabili să trăiască o dramă, asemenea oameni cenuşii sînt incapabili totodată să atingă sublimul căci, tocmai atunci cînd se vor eroici şi exemplari, sînt obligaţi să-şi amintească condiţia lor sărmană — ca în episodul, memorabil, în care conducătorul excursiei bea apă din Dunăre, vrînd să dea un exemplu despre ceea ce este „înţelepciunea populară".

În căutarea unui realism, „total", „absolut", Daneliuc este opusul artistului obsedat să se exprime numai pe sine ; lumea, universul moral uman, concretul, locul comun sînt ţinta căutărilor sale şi bucuria descoperirii se transmite integral spectatorului capabil să-şi asume şi el, asemeni autorului, răspunderea pentru lumea care „trăieşte" pe ecran. În concepţia lui Mircea Daneliuc, regizorul este un explorator al teritoriilor existenţei sociale, grăbit să-şi înfigă steagul în zone încă necercetate, aducînd dovezi despre viaţa de acolo, dar lăsînd spectatorul să tragă concluziile necesare. Este o profesiune de credinţă pe care şi-a definit-o mai precis cu fiecare film pe care l-a făcut, **Croaziera** fiind, din acest punct de vedere, o etapă culminantă atît pentru sine cît şi pentru cinematografia noastră care cîştigă astfel unul din cele mai interesante filme de actualitate făcute pînă acum — o experienţă unică, —, aşa cum au fost la vremea lor **Reconstituirea**, **Filip cel bun**, **Ilustrate cu flori de cîmp**, **Cursa** şi **Iarba verde de acasă**. Ca orice personalitate, Daneliuc e contradictoriu, incomod şi neliniştitor pentru felul categoric în care îşi defineşte poziţia. Este un spirit făcut să afirme şi nu să confirme, făcut să caute şi să descopere, să exagereze chiar, în lupta cu inerţia noastră de spectatori şi de oameni, de admirat mai ales pentru tenacitatea şi consecvenţa sa artistică — situaţie mai puţin obişnuită în cinematografia noastră în care indeobşte regizorii evoluează pe traiectorii imprevizibile, supuşi întîmplărilor de tot felul. Sînt calităţi pe care trebuie să i le recunoşti, fie că filmele sale îţi plac sau nu, fie că eşti de acord cu poziţia lui, sau ţi se pare exagerată.

Interesant este că acest film de acută observaţie socială, care merge pînă la amănunte de-o concreteţe tulburătoare, are totuşi un aer de generalitate şi, dacă personajele sale sînt fără îndoială „oameni ai zilelor noastre", incapacitatea de a se cunoaşte pe ei înşişi, de a se defini prin atitudini precise, îi lasă întrucîtva anonimi — exact acel anonimat al omului de pe stradă, al trecătorului pe care nu ai timp să-l cunoşti îndeajuns. Contribuie la această impresie şi limbajul, cuvintele care, prin repetare, au ajuns să fie golite de conţinut, folosite automat. Bun observator al psihologiilor comune, al acelor „locuri de trecere" comune bătătorite de o colectivitate. Mircea Daneliuc e interesat doar de viaţa colectivităţii şi de fiecare personaj în parte, doar atît cît participă la această viaţă. Ceea ce de fapt gîndesc eroii săi în sinea lor, nu aflăm. Momentele lor de sinceritate sînt atît de rare şi atît de întîmplătoare, încît trebuie să ne mulţumim doar cu aspectul lor convenţional. Mărturisesc de aceea că filmul m-a impresionat mai ales ca experienţă artistică, prin forţa lui de reconstituire a unui univers moral şi mai puţin prin darul de pătrundere în intimitatea omenească. Mi s-a părut totodată remarcabilă capacitatea regizorului de a păstra tonul constatării obiective, deşi filmul i-ar fi dat nenumărate prilejuri de a cădea în grotesc sau în absurd — dovadă forţei, dar şi a unei acute conştiinţe a propriei forţe, un admirabil efort al raţiunii de a lua lumea în stăpînire, de a-şi păstra luciditatea în faţa unui univers de pasiuni omeneşti. Rezerva ironică, lipsa de implicare a autorului în lumea personajelor sale, sînt doar aparente, incompatibile cu suflul vital al filmului, cu bucuria cunoaşterii, cu umorul, care îl definesc de fapt pe Daneliuc. Personajele sale vii, fireşti în cele mai mărunte reacţii ale lor, trebuie să ne convingă că pledoaria artistului este una profund umană, generoasă, şi nu este niciodecum privirea acră a unui ironic suficient, incapabil de compasiune. Întreaga distribuţie de altfel, este remarcabilă, începînd cu personajul interpretat de Mircea Daneliuc însuşi, continuînd cu Nicolae Albeni care, fără îndoială a jucat „rolul vieţii sale", cu Tora Vasilescu într-o ipostază inedită a personajului pe care, parcă, l-a mai jucat şi în alte filme, cu Maria Gligor şi Mihaela Juvara într-o dramatică orchestraţie în care cîntă „vocea a doua" şi sfîrşind cu Ioana Manolescu, Paul Lavric, Adriana Şchiopu, Florin Tănase, Maria Munteanu, Mario Podoleanu în roluri care ar fi putut la fel de bine să ocupe primul plan al filmului. Tot aşa, întreaga echipă de realizatori a filmului merită a fi observată, dar mai ales Horea Murgu şi Gabor Tarko — cele două „simţuri" despre care vorbeam mai înainte, adică sunetul şi imaginea, care nici un moment nu au trădat intenţiile regiei, lucrînd perfect pentru instalarea în confortul firescului.

Pentru mine, **Croaziera** rămîne una din cele mai intense bucurii cinematografice din ultimii ani, iar pentru cinematografia noastră, care este încă în căutarea unei formule ideale a filmului de actualitate, convenabilă pentru toată lumea, cred că este o experienţă absolut necesară.

Nicolae Mateescu

Delia Sechel : „Cişmigiu"

Un ochi în plus (II)

Neîndoios, Virgil Teodorescu este unul din cei mai mari poeți vizionari români. Rutina gîndirii comune e sfărîmată de viziuni dintre cele mai penetrante, irumpînd din zonele afunde ale proiecției imaginare. A fi poet vizionar înseamnă a propune un spațiu suficient sieși, sustras mecanismelor gîndirii, un spațiu cu o mare putere de simbolizare. Un poem ca „Șiraz" poate fi astfel interpretat fie psihanalitic, fie tematic, fie ca poezie pură, fie psihologic : „Călcam pe un covor de melci (ce mulți) / și ii striveam sub pașii mei desculți, — / plouase și-ncepuse iar să toarne / și coarnele de melc intrau in carne, / ca o zăpadă pătrundeau in mine, / ca roiurile roșii de albine, / ca o zăpadă putredă, de iască, / și talpa mea intra in lava flască, / intram in amalgamul fără muchi / pînă la glezne, pînă la genunchi — / melci fără case, melci cu coarne vechi, / melci ca cercei de viță la urechi, / ca lapte prins in vasele de lut, / melci fără casă, fără așternut, / ocean viscos cu balele pe bot / pe care noaptea il străbat inot". Imaginarul e spațiul dorinței. Dar din ce zone abisale ale arhitecturii dorinței irumpe viziunea? Virgil Teodorescu propune și nu explicitează : „spre marea fără țărmuri, ca ochii de oglinzi. — / șarpe cu pene, creier, acolo să te-aprinzi, / acolo unde lente fascicole mai ard / din segmentatul craniu al unui leopard, / și unde ceasul moale a incetat demult / să ticăie și eu să-l mai ascult, unde au fost infrinte substraturile-abjecte / de uriașa forță păstrată-n obiecte, / de ochii alungiți ce stau de pază, / afară și-nlăuntru pe o imensă rază, / in care mor balene străpunse de harpon, / cu mugetul lor tragic, sofisticat, afon, / și unde miliarde de pești ar vrea să spargă / străfundul mării și-apoi, ca pe-o lichidă targă / să își depună-n voie coletul seminal, — / miroase lumea ca un hoit de cal / din care rup șacalii bucăți insingerate / și-și construiesc sarcopții fantastele palate..." („Așa aș vrea"). Pentru un poet vizionar imaginarul constituie locul de intilnire cu aratările reverlei. Ele își păstrează intactă dinamica aburoasă, scăpînd puterilor comprehensiunii raționale. Sînt de o imaterialitate concretă s-ar putea spune. Iată „vampirul sticlei" ; „Vampirul sticlei, hoț la drumul mare, / dar și chirurg al calmelor cleștare, / te trece riul și iți face daruri, / adună oști de porumbei in scuaruri, / te năruie cu lovituri de rangă, / te rătăcește-n munți ca o talangă / și, devotat nedemnei sale soarte, / te rupe in bucăți și te imparte." Iată și o viziune ce amintește de Hieronimus Bosch, realizată prin automatismul gîndirii care adună in tornada sa elemente dintre cele mai heteroclite intr-un diform spațiu al imaginarului : Geamgii și parlagii, geambași de cai / și urlet stins de fiară părăsită, / mocnit, ilustru și apatic rai, / căruțe de aloi pentru orbită, / iar pentru frunte nimb incandescent / și contopite forje de vezuvii, / vermina vechilor diluvii / vindută-n piață pe un cent, / corăbii sfărîmate de bicefali bizoni / din care curg mărgelele Astartei / veninul scurs și bojorog al artei, / in vase capilare de poltroni, — / și ce mai ELGAHEL căzut pe brinci, / ce văduve ochioase, cîngi dorsale, / ce bocet triumfal de cinci parale, / cc jocuri de lumină in spelunci" („Sala liliecilor"). Dacă ar fi să găsim un simbol acestei imaginații dezlănțuite neindoios că acela ar fi Maelstromul poesc... Fiindcă vorbeam de Bosch ar trebui relevat și excelentul poem „Paradisul deliciilor", replică poetică la trapele imaginarului prezente la marele pictor : „Cumplite năsălii de frunze moarte / crăpate de acizi in mare parte, / mese cu ochii scoși / pe care le adoră convivii albinoși, / cum gilgiie in găuri acum ori niciodată, / și cum palpită flegma spintecată / in blidele cu găuri intre spații / unde se luptă larii cu penații, — / acestea nu sint cranii și cupe de festin, / sint cărăbuși in zale și amețiți puțin / de-aromele de mirt și mucigai, / de rochiile rupte sub șale și la sin, / de briza care-ncepe să adie, — / elastic flux, diformă armonie". Ioan Oarcăsu il numește pe Virgil Teodorescu „poetul armoniei diforme". Cred că această sintagmă denumește pe de o parte pitagoreismul limbajului, pe de altă parte apetența spre diform, convulsiv, visceral, aorgic : „Nomadă carne omenească tristă, / vetustă fluturare de batistă, / strivit și totuși fraged musuroi / impins prin subterane pin-la noi, / fecioară moartă fată, soră, maică, / fruct rupt din pom cu-o proastă de hoțoaică, / sibilic aluat, confuze trame, / și cirpe care-ncep să se destrame, / ceva oval, oblong, văzut in vis, / băloasă corcitură de narcis, / horn dărimat și fulger de scintei / satanic cod eolian, pompei / jucat in zaruri lingă o tejghea / să fie de saftea, / tocsin degenerat, coclit și orb, / țișnire albă și teluric sorb, / nefericită peșteră de zgîrci / păduchi sublimi, gorile și năpirci / care se-nfruntă intr-al plasmei vid, / se devorează și se sinucid" („Crochiu"). Imaginarul liricii autorului „Culminației umbrei" este foarte complex, el exprimă condiția poetului.

Rutina unei gîndiri tradiționale e spulberată și in interiorul aceluiași poem. Fie că cotidianul e investit cu aura mitologicului : „După ce spăla rufele / își spăla miinile / care erau și ele niște rufe, / le intindea la soare ; / le prindea in cîrlige, / și rămînea așa : / fără miini, — / mai frumoasă ca Venus." („Lesivă"), fie că sacrul e demitizat : „N-ar fi rău / să cunosc și eu acel ingenios sistem hidraulic / folosit odinioară de Isus / care făcea să țișnească din găurile mesei vinul porfiriu" („In ținutul acela"), fie că atitudinile fundamentale sunt dizolvate in domestic („Cu mina ștreșină", „Ei, da"), fie că habitudinalul e proiectat in miraculos („In timp ce"), fie că pretextul biblic, uzitat pentru eul individual, își subsumează generalitatea, ca pe o surprinzătoare morală a Istoriei : „Cind răstignit am fost intre tilhari / eram mai tinăr, insă nu prea tinăr, — / azi anii nu-i mai număr : / au ros in carnea mea ca niște cari. // Luptind pe două fronturi dintr-odată, / destui s-au pomenit basma curată, / cu moțul pieptănat, cu cizme noi, / unii din ei, catalogați eroi, continuă să suie. / Nu mai miroase nimeni a tămiie. / Cămașa, care poartă chiar și trese, / e luată in primire de mari spălătorese, / care a-lungă jegul și-i dau o nouă formă / cămășii frichinită in albia enormă" („Basma curată"), fie că in prezumția „serii acelei lungi tăceri" se dă cu tifla conceptelor grandilocvent-romantice („Navele regine"), pretutindeni lectorul e tulburat de neașteptate intorsături, pretutindeni surprize năvălește cu o eleganță suverană.

Tentativa de a descoperi mecanismul real al gîndirii inseamnă și o reevaluare a limbajului poetic. Pentru suprarealiști limbajul inseamnă, in primul rind, imagine. Propensiune spre pictural, spre reprezentări spațiale manifestă și poemele lui Virgil Teodorescu. Așa cum arătam el e un suprarealist neortodox. Pentru a intelege mecanismul imaginilor sale vom apela la un alt suprarealist neortodox, l-aș numi pe Pierre Reverdy, care observa : „L'image est une création pure de l'esprit. Elle ne peut naitre d'une comparaison mais du rapprochement de deux realites plus ou moins éloignées. Plus les rapports de deux réalites raproches seront lointains et justes plus l'image sera forte, plus elle aura de puissance émotive et de realite poetique". Cum se vede, Reverdy admite tehnica disparatului dar adaugă noțiunea de exactitate. Nu e oare simptomatic că in „122 de cadavre" găsim cuvintele : „Se poate numi poet numai acela care deformează cu precizie". Pentru aceasta insă trebuie să ai o extraordinară percepție a realului. Spirit lucid, Virgil Teodorescu domină stihiile pe care cuvintul poetic le dezlănțuie. „Lăsați cuvintele să mă-mpresoare" poate spune in anii tirzii ai maturității, cu convingerea că nu poate fi niciodată ucenicul vrăjitor... Spirit al visului diurn in arabescurile căruia își organizează viața pină la obnubilarea eului uneori, pină la extaza ființei răvășită de propriile-i proiecții, acest poet se confundă cu insăși poezia. Orice dinamică exterioară și interioară îi trezește voluptatea reveriei, acel „tezaur de răsfringere fluidă", acea „risipă elocventă și barbară".

O poezie precum „Voi refuza efectele ușoare" e simptomatică pentru a eventuală ars poetica a lui Virgil Teodorescu. Respingerea imediatismului percepției, a expresiei directe („Voi refuza efectele ușoare / ale zăpezii-n echilibru plat"), respingerea sentimentalității, a discontinuității, a reveriei nostalgice („voi refuza să tai in două funda / din cornul agresiv al unui cerb, / nostalgicul efect imberb / pe care il strecoară-n ochi secunda"), respingerea experienței conformiste („voi refuza gherghefiul ca un scrib / pe care-mi țes complicele palavre"), respingerea elitarismului și subiacent a ortodoxismului gîndirii, atracția devizei lui Mallarme : „Donner un sens plus pur aux mots de la tribu" („voi refuza murmurele din lavre / serviciile harnicului trib"), respingerea deprinderilor, a mecanicismului gîndirii, a imobilismului el, a rupturii față de real și insinuată tentația noutății, a surprizei („voi refuza o geometrie plană) cu găețane inchisă pin' la git, / in care mori de dor și de urit / sau te prefaci in stană"), respingerea a tot ce nu e materialitate conleșitoare („voi refuza să trag cu arcul frint / de pe platoul marilor potențe / intr-o fantomă invelită-n zdrențe"), toate aceste elemente de program poetic pot fi găsite intr-o posibilă interpretare aici. Intr-o asemenea interpretare, care vede in acest poem o reflexie asupra propriei arte, versul ultim „Zăpezile de miine unde sint?" nu e o reflecă villonescă, ci, mai degrabă, rimbaldiana apetență : „La Poesie ne rythmera plus l'action : elle sera en avant".

Poezia lui Virgil Teodorescu este foarte complexă. Multe teme, obsesii, tehnici n-au putut fi nici măcar sugerate in acest eseu. Chiar poetul, stăpinit de poezia neintreruptă, are uneori senzația limitării biologice, dramatică pentru un poet neincrezător in scepticul „totul a fost spus": „Mai sint mii de lucruri de spus și mor de necaz / că n-am să mai am timp să le spun. / mii și mii de lucruri, / de la peșterile cu salamandre pină la / ultimul salt in impoderabilitate" („Vieți paralele").

Opera deschisă, această poezie a plătit uneori tribut inerțiilor receptării critice. Gîndind insă fără prejudecăți poezia română din secolul nostru și observind amestecul necontenit de Ordine și Aventură, va trebui lingă un Lucian Blaga să admiți și un Virgil Teodorescu, lingă un George Bacovia să admiți și un Gellu Naum...

De la „Blănurile oceanelor" la „Culminația umbrei" Virgil Teodorescu propune poezia neintreruptă. Cind o propune un mare poet, vocea sa are autoritatea forțelor elementare. E vocea unui „argonaut statornic și-al apelor conviv" („Adagiu").

Tiberiu Dăioni

Un destin (II)

De această parte de irațional al femeii, se vede incă din **Risipitorii**, bărbatul se teme. Prin Maria se reia și se amplifică un personaj feminin care va deveni specific operei lui Marin Preda ..imprevizibil, bovaric, misterios și mistificator, jucind cu partenerul un fel de „corrida" (senzația o are și Călin in **Intrusul**), dominat de instincte și de imperative de moment, a că ror iubire se stinge și se aprinde cu aceeași rapiditate, lăsind partenerul perplex pentru că un asemenea comportament nu poate fi descifrat printr-un raționament logic. Acest fel de personaj feminin va culmina cu Matilda din **Cel mai iubit**... Pentru Maria ca și pentru Matilda, iubirea se manifestă strict in sfera biologicului, ea nu implică răspundere, solidaritate umană, o conștiință superioară a sentimentului iubirii. De aceea Maria nu are nimic frumos și nici tragic, e o ființă comună, care dacă iubește „se topește pe picioare" dacă nu iubește lovește sălbatic. Și Maria va lovi. Crud, să țișnească singele din rănile abia cicatrizate ale sufletului. Ea nu se mulțumește să sfișie doar vălul aparent senin al căsniciei ei, ea vrea să distrugă in Călin chiar echilibrul sufletesc al acestuia pe care-l simțea fragil intr-un anumit moment. „Miroși a ars !" ii spune ea. Prima ! Nu i-o va spune un străin, ci ea, femeia in a cărui iubire crezuse !

Intr-un anumit fel Maria e in acest roman un fel de „raisonneur" al orașului. Nici pentru ea, actul lui Călin de a salva un om de la moarte nu are nici o noimă ! „Mai bine mureai !". Dar el nu-și dorise moartea ! Era deci superior ei ! Incercarea ei de a-l culpabiliza e fără șansă ! „Și atunci mi-am dat eu seama că in momentul cind te-ai urcat pe cisterna aceea nici eu nici fetița nu eram in gindul tău !"... Răspunsul lui Călin este copleșitor : „Nu e adevărat, strigai, țineam la tine mai mult ca la orice pe lume și dacă nu m-am gindit chiar in clipa aia cum pretinzi tu, e pentru că nu m-am gindit nici la mine !".

S-a vorbit mult despre efortul depus de Marin Preda de a-și crea un alt stil după **Moromeții** I, și **Risipitorii** ar fi rezultatul acestui efort. S-a băgat puțin de seamă că **Intrusul** este scris intr-o limbă absolut inventată de autor, așa cum Celine își inventa una pentru **Voyage**, artificială, dar paradoxal, cu atit mai autentică, servindu-l perfect. Această frază de atitea ori „active" construită „au diable", incilcită, eliptică, rămasă in suspensie, uneori de-a dreptul enigmatică, in care regulile gramaticale sint ultima grijă a autorului, aparține exact unui băiat puțin trecut prin școală, un amestec de limbă populară, părinții fuseseră țărani, și de jargon de mahala bucureșteană, pe care, curios se grefează un limbaj specific unei epoci, adică ideologiei unei epoci, cea a anilor '50. Un stil oral direct dar mai ales indirect (numeroasele ghilimele ale cărții demonstrează că mereu eineva relatează spusele altcuiva) demonstrează și in **Intrusul** marea plăcere a lui Marin Preda de a povesti. Toată istoria de dragoste tragicomică a lui Valerică cu liceeana din Birlad e interesantă numai pentru că Valerică o povestește intr-un anumit fel : tot timpul incintat de ceea ce i se intimplase „ca și cum ar fi făcut o mare ispravă la tinerețea lui". Pentru Valerică nu mai e important că Rodica l-a părăsit ci faptul că există cineva care-i ascultă povestea.

I s-a reprosat lui Marin Preda o anumită lipsă de atenție privind construcția romanescă. E adevărat, dar ceea ce suplinește această neglijență și face ca fiecare roman in parte să fie solid legat este tocmai această tensiune a relației umane despre care am mai pomenit și care e prezentă in toată opera de la **Moromeții** la **Cel mai iubit**... Descărcarea acestei tensiuni se face de cele mai multe ori in cuvint, in sintagme memorabile și definitive, cu o mare forță de sugestie pentru cel căruia ii sint adresate. Poate de aceea unui critic i se pare că limbajul personajelor lui Marin Preda e „nervos, agresiv". Și in **Intrusul** ca și in toată opera lui Marin Preda funcționează perfect această magie a cuvintului. Oamenii sint calificați după felul cum povestesc „vocea puternică melodioasă a doamnei Sorana incintă și farmecă, tandrețea stropșită a meșterului e un vesnic prilej de amuzament, o povestire impresionează numai dacă e bine povestită, sau dimpotrivă tocmai pentru că e foarte prost povestită, cum se intimplă cu istorisirea despre viața Mariei, tata e disprețuit că nu știe să vorbească și să se facă ințeles, deși felul lui de a vorbi și de a spune prostii nu este lipsit de semnificație : tata este cel care coboară intotdeauna înălțimea dramei in limitele normalului, ale bunului simț comun :

„ — De ce, zice el, băiat tinăr, o să ia alta și o să facă la copii ciți vreai. Cite fete sint acum, te impiedici de ele pe toate drumurile !".

...Deci de fapt nimic ireparabil nu s-a intimplat... Degeaba ne incăpăținam că durerea noastră umple lumea ! „N-o umple !". Dar pentru asta nu inseamnă că ea nu există și că nu modifică o psihologie, un destin...

Cezar Ivănescu

TINERI POEȚI

Eugen Suciu

O poezie a **migalei**, a răbdării inspirate, o poezie a spațiului rarefiat și a discursului care se fringe pentru că nu se dorește mai elocvent decit elocvența insăși a clipei afective practică Eugen Suciu (debut : **Bucuria anonimatului**, ed. Albatros, 1979), poet mai **artist** in intenție decit alți colegi de promoție. De altminteri, o „artă poetică" a autorului nu duce gindul decit la tăcere, spontaneitate, inspirație, cuvintele de ordine ale acestui proiect liric ce urmărește himera secvenței poetice profund iradiante, avind forța de a lumina ca un fulger intreg poemul : „Despre vis (o știință-a tăcerii) și despre poezie un sigur lucru / se poate spune la fel / — cineva e luat din mers // (o memorie voioasă / pare că umblă-n cipici) / hrănită de fosnet / smerenia / pe care numai poemul o are // și bem / ce ne-a inecat ochiul — / un soare / pe care l-a născut setea" **(Poemul)**.

Se afectează greutatea **spunerii**, aminarea ei, răgazul și precipitarea, efortul de a găsi vorbele și echivalențele exacte, tot atitea prilejuri de a dezmembra poezia și de a reinnoda frazarea inițială, in fond, insă/ ceea ce se caută e momentul de intensă sugestie, care poate fi chiar decupat pentru stringența lui aluzivă. Această alternanță de obscuritate și lumină, de ininteligibil și revelație șocantă, de spontaneitate și premeditare formează modul propriu de rostire al lui Eugen Suciu, mod cu bune efecte lirice. Un ermetism, așadar, **imblinzit**, de atmosferă, de sentiment, de calitatea indiscutabilă a asociațiilor, a sintagmelor și definițiilor care se impun prin evidența lor poetică : „să simți / că un singur flutur dacă ar trece / ai putea să te nărui" ; „Ca și cum ai recupera un cintec / de pe luciul unei granițe / acolo unde ceilalți / își sapă gropile individuale ale debutului" ; „Există — acea trufie a clipei / in care un auz / comunică cu altul / prin spinarea unei năluci" ; „vorbesc de fapt / despre neintrecuta violență / a vieții / făcute din cuvinte" ; „Cel ce se plinge pe sine / intotdeauna se-ntoarce / pe cind eu / dau incredere / numai necunoscuților" ; „Orizontul are-un singur vierme / nimic miraculos nu se-ntimplă / uimitoare — rămine numai siguranța / cu care nimicul își adincește intrigile" ; „in zadar metafora imi izbește auzul / cu necruțătoare uimire / nu pot decit să mă dărui / numai memoria / e același corb constiincios / aplecat pe scheletul zilelor".

După cum se poate observa și din citatele de mai sus, Eugen Suciu intenționează să fie un poet al **momentului** inefabil și totuși săgetător, un poet al auzului revelator și al instantaneului care să condenseze la maximum viața și sugestia vieții, așezindu-și indeobște versurile sub „imperiul clipei" de intensă fervoare. Al clipei in plină geneză, fragilă și de durată deopotrivă prin consecințele ei. Poemele lui Eugen Suciu au ceva volatil și seamănă a instantanee de senzații, a blitz-uri de afecte, acționind cu putere asupra sensibilității și atunci, sau tocmai atunci cind se apleacă asupra „temelor" aparent mărunte, asupra descripției de peisaj, de pildă, pe care o așează intr-un **context** nou, seducător : „Sint zile / in care orașul / lunecă pe lingă mine — lent / ca mărunțaiele unei tăceri // miini / cu memoria lor chimică / veșnicia / in cămasa ei de piatră / incheiată la git / roșii crăpături / in peretele de sfială al zilei / dorm cu virsta matură / ca niște pești — amintind / ametitoarea viteză a nepăsării / in spinarea coralilor / melancolia unei străzi / pe care o pisică / o înșfacă din zbor / intocmai ca pe o vrabie / cite un cuvint de neclintit / pe lingă care risul țișnește / spre gheara tăcută-a menhirilor / cite un gang ațipit / in care / intunerecul pilește minere de uși / somnul ca o răsplată / indărătul unor perdele / aducind / vorba despre craniul pleșuv al paradisului // din ghiozdanul unui școlar / rostogolindu-se pe asfalt / cifra obeză : / doi" **(Orașul ca un fosfor tăcut)**. Peisaj recognoscibil și irecognoscibil in același timp, unde se amestecă amănuntele ireale și cele adevărate, unde coexistă impreună tristețea, melancolia, umorul și ironia, și care, in intregul său, e capabil să „miște" resorturile sufletului. Imaginile, dintre care unele deosebite, au aici o notă de cruzime.

Nu numai murmure oraculare sint poemele lui Eugen Suciu, frinturi de notații și de confesiuni intrerupte, cerind recompunerea sensului dincolo de aspectul imediat al cuvintelor, dar și piese cu limbaj mai articulat, mai direct, concretizind intr-un fel credința autorului că „sint exacte numai cuvintele care ucid". Un poem, **Muguri alchimici**, este un lung „discurs impotriva violenței și nepăsării", debutind prin aceste versuri proclamative : „Simt nevoia / să vă spun ceva vital / axiomatic / ca un sunet de trompetă" Un sentiment de generație inconformistă, sedusă de căutarea propriului ei adevăr, este ferm amănunțit in versurile următoare, de frumoasă retorică : „Cindva eram un sentiment liber / dar adevărul e o așteptare / așa cum tinerețea / e nevoia de a face pe cineva să se mire / așa cum dintre toți / poet e cel ce moare cel mai des / așa cum singur poetul n-are virsta / in fiecare zi murind / așa cum vroiam să-mi uimesc libertatea / inainte de a o poseda / așa cum fluviul e tinăr cind se revarsă / așa cum malurile care uită marea / nu fac decit să-i sporească frumusețea / așa cum femeia se naște iar bărbatul devine / așa cum poate adevărul e aici / (miracol și catifelare desigur) / așa cum tot temindu-te să nu ucizi firescul / te pomenești vorbind singur / (ca la marii actori — / după ce se golește sala / sufletul le mai umblă incă pe scenă) / așa cum mitul se naște prin frustrare / așa cum gestul e adaos / așa cum important e ceea ce se stirnește / așa cum călătorind prin nimicuri / ți se deznoadă spaima / așa cum uneori mă-ntorc la mine ca la o minune / așa cum te iubesc / așa cum din țară / nu poți să faci sanie cu zurgălăi".

Indrăzneala e dusă și mai departe in poezia **In apărarea piinii**, poezie in care apare, cu justificare lăuntrică, un poet capabil de sarcasme și revolte, cu ton viu și suculent, deloc „academic", alegindu-și cuvintele de oriunde, cu forță și siguranță de sine : „N-am tras-o pe Ofelia de păr / și nici nu i-am tăiat unghiile de la picioare / cum spunea cineva / nu știu ce a spus riul / dar asta nu inseamnă / că sint cu botul pe labe / sau că am vrut să corcesc adevărul / știu / aceeași muzică stearpă / leagă intre ele stelele / și naște vegetația perfectă a legilor / insă cit timp ei sparg pietrele / cu ecoul lor tentacular / și sint de nedespărțit / și cu buze in flăcări / mai lacomă va fi crăpătura / in plinsul celor / ce nu știu decit să șoptească".

Dan Cristea

CONFABULE

Despărțire

Orice despărțire este tristă. Pentru unul sau pentru celălalt, oricum mai mult pentru cel care vrea să se despartă și mult mai puțin pentru cel care nu vrea, dar este despărțit. Deci : un iepuraș s-a despărțit de o lalea. La inceput iepurașul crezuse că laleaua — roșie, nu ? se mănincă, aidoma unui morcov — roșu, nu ? — pe urmă insă, după ce mușcase, simțise lincezeala umedă a florii, lipsa ei de soare și de ploaie. Petalele, și chiar tulpina, nu erau altfel decit aer vopsit, un morcov de aer — ce imaginație au și iepurașii — decupat din cer, colorat de privirile iepurașului, mereu flămind și oglindit de umbre. Nici nu ne este greu să ne inchipuim tristețea iepurașului cind a mușcat din aer o imagine de aer proaspăt vopsită care semăna cu un morcov abia smuls din pămint, curățat cu dinții, dulce ca o candelă, ziua. Se zice chiar că de-atunci, seara, oriunde, poate fi văzut mușcind cu lăcomie aerul, mai exact ceea ce a desenat și a colorat privirea lui din aerul acesta pe care il iubește din ce in ce mai puțin. Unora, această intimplare le-ar părea incredibilă, doar-o să ne apucăm chiar toți să trăim altfel, să iubim altfel, să murim altfel numai ca să desenăm aerul pentru a-l minca. Pe de altă parte, desigur, este de preferat să mincăm chiar și morcovi, numai să nu desenăm cerul pentru a-l rupe cu dinții impreună.

Iulian Neacșu

Memoriile unui tribun

Urmare din pag. 1

după ac și după sapă! Sint cuvinte frumoase acestea, care sugerează o predestinare, avind semnificație cu atit mai amplă in postumitatea autorului recentei apariții de la editura Dacia. *Pe baricadele vieții (Anii mei de invățătură)*. Intelesului de atunci al cuvintului, de apartenență la o categorie socială ce nu mai muncea cu brațele, ci cu mintea, se cuvine astăzi să-i adăugăm unul metaforic ce are in vedere o permanență, o viață mai durabilă decit limitele fizice ale existenței omenești. Ghibu este intr-adevăr chemat la o nouă viață prin scrisul său, trăind un moment de glorie tirzie prin cărțile publicate in ultimele decenii. Abia acum vom putea cu adevărat să-i contemplăm locul ce i se cuvine in cultura română și in istoria națională. Dacă eternitatea faptel unui luptător se citește mai ales in consecințele pe care le-au avut acțiunile sale, estompind personalitatea autorului, pentru a o topi in caracterul obiectiv al istoriei, dimpotrivă, cărțile sint menite a eterniza figura sa, inchizind-o intr-un medalion ce-i păstrează chipul nesters. Pregnanța stilului, epica rafinată și inălțimea gindului ce ordonează materialul de viață fac din cărțile de amintiri ale lui Onisifor Ghibu, un bun „literar" inestimabil și-i asigură un loc important im literatura de gen a epocii. Pe de altă parte, un „student" al marii perioade dinainten realizării statului național unitar și al evoluției gindirii pedagogice românești va găsi in paginile sale material prețios, am spune de neocolit, asupra căruia insă avem mai puțină cădere să ne pronuntăm noi inșine, fiind cu totul in afara specialității.

Ce minunată a fost, intr-adevăr, generația marilor bărbați ce au pregătit Unirea de la 1918. Energie neistovită, capacitate de sacrificiu, cară intelectuală de prim rang, ochii ațintiți spre ideal, totul îi inalță in ochii noștri pe involburata pinză a timpului istoric. *Anii mei de invățătură* ne ajută să descifrăm procesul de formație a unuia dintre actorii proeminenți ai dramei ce a culminat cu momentul suprem al

Delia Sechel : „Copacul"

istoriei noastre naționale, o existență pilduitoare, despre care puteam ști pină acum ceea ce a fost, dar puteam mai greu să intelegem cum a devenit ceea ce a fost, cum spunea Hegel despre inaintașii lui mari ai filozofiei. Paginile dedicate de Ghibu mediului sălișțean, satului și oamenilor săi evidențiază latura morală, fundamentele unui caracter de nezdruncinat : „In casa părintească am avut parte de o creștere simplă, dar solidă și sănătoasă sub toate raporturile. Am umblat pină la virsta de 11 ani in portul de la țară, incălțat cu „păpuci" (ghete), cu cizme sau mai adeseori cu opinci și, pe lingă invățătura de la școală, dădeam și eu o mină de ajutor atit la meserie, cit și la cimp. (...) Mai intii, viața socială a Sălișteі era o viață de largă respirație. Poporul, harnic, credincios, mindru și gospodar, se bucura in general de o bunăstare materială, mulțumitoare. Moravurile in sat erau bune, curate. Un spirit de sobrietate socială impresionant". Obiceiuri străvechi păstrate cu sfințenie : slujbe religioase zilnice, săvirșite de trei preoți de lege veche, toți trei imbrăcați in portul stramoșesc și păstrind cu sfințenie toate posturile, numai propopopul și al patrulea preot se purtau „nemțește" și trăiau după reguli moderne..." Conștiința națională trează îi făcea pe țăranii sălișteni să participe la evenimentele timpului, la procesul Memorandului, să incerce a fi la curent cu progresele pe care ideea națională le făcea in scrisul indrumătorilor de conștiință din acea epocă. Unui cititor mai sever, o asemenea „idealizare" poate să-i pară edulcorată, reflexul tirziu al unui semănătorism caracteristic. Nimic n-ar fi greșit decit să ne insușim această perspectivă. Elogiul satului trebuie asumat din punctul de vedere al potențialului său de rezervor național, de matrice sufletească imperisabilă : „Datorez, astfel, satului meu natal tot ce este solid in ființa mea fizică și spirituală. El mi-a pus baza intregii mele vieți. Tot ceea ce a mai urmat după aceea, n-a fost decit dezvoltare și completare a ceea ce aduceam cu mine din moștenirea, experiența și agoniseala primilor zece ani. Toate formele vieții și carierei mele de mai tirziu își au rădăcinile in stramoșii mei, care s-au jertfit pentru idei indrăznețe și pentru scopuri altruiste, in mediul țărănesc și meșteșugăresc al satului, cu tradițiile și idealurile lui de luptă și libertate, in părinții mei, care au fost intruchiparea muncii pentru progres, in biserica și școala la umbra cărora am crescut și care au sădit in sufletul meu sămința celor mai scumpe idealuri ale omenirii. Am străbătut mai tirziu „multă lume și impărăție", pe uscat, pe ape și prin văzduh. Am văzut mii de sate și de orașe, prin mai toate țările Europei. Mi-am scăldat sufletul in priveliști fermecătoare, am privit opere de artă fără de moarte, am ascultat mari artiști, filozofi, preoți, oameni de știință și cirmuitori de state, am participat la adunările atitor mari savanți al lumii, am urcat scările și catedrele atitor universități, academii, teatre, biblioteci, arhive și expoziții, dar am rămas mereu același copil nedezmințit al satului meu natal, pină-n clipa de față". Romanul de formație pe care-l constituie **Anii mei de invățătură** reprezintă numai „dezvoltarea" și implinirea „principiilor", adică a celor dintii adevăruri morale și sufletești pe care și le-a insușit puiul de săliștean de la sfirșitul secolului trecut. Problemele de conștiință de mai tirziu, din școlile sibiene, de la liceul din Brașov, de la academiile și universitățile din Sibiu, București, Budapesta, Strassbourg și Iena, tensiunile din viața tinărului iau naștere prin confruntarea moștenirii sale morale cu adevărurile științei și ale istoriei, așa cum se revelau minții sale iscoditoare. Interesant de observat este faptul că planul cărții este constant cel ideatic, intreaga existență a lui Ghibu era guvernată de mișcările conștiinței sale politice, de adevărurile pe care le contempla, de consonanța sau disonanța lor cu energia sa sufletească, supusă unui singur ideal, acela al libertății și unității tuturor românilor. Psihologia luptătorului tinăr este cel mai adesea sumară, cistigind in coerență și monumentalitate ceea ce pierde din diversitatea și adincimea mișcărilor sufletești. Omul public nu este guvernat de afecte și de inclinații sufletești indeterminate, el nu cunoaște decit partizani și adversari ai cauzelor sale. De aici izvorăsc limitele și valoarea sa. Ar fi de pildă eronat să-i imputăm lui Ghibu nedreptele judecăți la adresa lui Schopenhauer și a predilecției lui Maiorescu față de ginditorul german. Intratabilului militant ardelean i se părea că „pesimismul" și budhismul aforismelor și ale intregii opere schopenhauriene sint dăunătoare unui popor tinăr și vital : „Un popor tinăr ca al nostru, de-abia scăpat cu viață pe urma atitor fatalități istorice, n-are nevoie nici de pesimism, nici de budhism, nici de profeți mincinoși". Cu toate acestea, e drept să remarcăm inconsistența intelectuală a unor asemenea opinii. Ele seamănă degrabă cu poruncile unui lider autoritar, decit cu judecata impartială a ginditorului. Intii de toate pentru că budhismul este departe de a fi o atitudine față de lume care conduce spre delăsare. Istoria actuală arată că inzestrează uneori popoarele cu factori de coeziune și exaltare a energiilor colective din cale afară de mari, pină la militarism agresiv. In orice caz, accentul pe dimensiunea imanentistă a vieții omului este un factor de afirmare a vieții istorice. Mai mult, chiar realitatea românească ii oferea lui Ghibu un exemplu de „influență" budhistă și schopenhauriană ce nu atenuase cu nimic fervoarea activistă și nici vigoarea caracterului. Este vorba de Eminescu insuși, in legătură cu care există, vai, atit de puține referințe in **Anii mei de invățătură**, deși spiritul marelui poet era din multe puncte de vedere indicativ tocmai pentru activismul național al epocii. In focul luptei insă, era exclusă detașarea și meditația prea adincă. Cuvintul „pesimist" era de ajuns pentru a fi abhorat. Știința pură nu exista pentru Ghibu, și de aici rezerva mărturisită față de Maiorescu. Pentru Ghibu lumea era compusă din soldați inrolați in cauza națională, un ginditor obiectiv, oricit de mare, il făcea mai reticent. Așa era momentul istoric, el trebuie caracterizat in datele lui proprii, sine ira et studio. Numai așa s-au putut forma bărbații de stat și intelectualii ce au prezidat la infăptuirea Unirii. Natura lor neindoplecată, verbul de foc, severitatea judecăților și chiar opacitatea intimplătoare se cuvin a fi contemplate in mișcarea lor prin timp, in confruntarea cu sarcinile permanente pe care le ridica istoria in fața poporului român. Altfel, cine a fost mai consecvent luptător impotriva formelor fără fond, toată viața sa, decit Ghibu insuși, care nu și-a incheiat un sistem teoretic, o operă academică pură, tocmai pentru că s-a dedicat sarcinilor imediate ale școlii **românești ?** Din punct de vedere psihologic, Ghibu ilustrează un maiorescianism deplin in viața noastră publică.

Portretul lui Ghibu din **Anii de invățătură** evidențiază robustețea și caracterul optimist al naturii sale morale. El citează de două ori, dacă nu ne inșelăm, cuvintele lui Carlyle, intilnite pentru prima oară in **Etica** lui Wilhelm Rein : „Omul să nu se plingă impotriva vremii in care i-a fost dat să trăiască. Sint rele vremurile ? Ei bine, de aceea sintem aici, ca să le facem mai bune !" Spirit tutelar i-a fost insă Fichte, filozoful care a prezidat la renașterea Germaniei după infringerea napoleoniană. Portretul devine aici nuanțat, afinitățile creează o pagină de rară sugestivitate : „Ceea ce m-a impresionat mai mult la **Fichte** a fost personalitatea lui, mai mult decit sistemul lui de gindire propriu-zis filozofică. Independent, autoritar, intransigent pină la bruschețe, bine consolidat din punct de vedere etic și totodată profund religios, adinc și senin in activitatea sa speculativă in domeniul cugetării și totuși plin de forță activă puternică și de entuziasm nobil pentru realizarea ideilor sale, susținindu-și ferm părerile, chiar și cind nu le putea documenta, și realizindu-le consecvent ; față de sine insuși nu cunoștea cruțare, dupâ cum a dovedit-o prin **Cuvintările către națiunea germană**, rostite la Universitatea din Berlin, pe cind acest oraș se găsea sub ocupație străină. Nu mai puțin eroism a dovedit la 1793 prin apelul adresat principilor Europei, cărora le-a cerut să infăptuiască in statele lor deplina libertate de cugetare, salutind in același timp, din toată inima, revoluția franceză, care a proclamat libertatea individului". Este aproape un autoportret, după cum citatul pe care il reproduce din Fichte ar putea să reprezinte un motto al intregii activități a lui Ghibu : „Și eu sint unul dintre aceia cărora li s-a incredințat cultura vremii lor și a celei ce va să urmeze. Sint chemat să mărturisesc adevărul ; de urmele activității mele atirnă infinit de mult. Sint un preot al Adevărului ; sint in solda lui ; m-am legat să fac totul pentru el ; să indrăznesc totul, să sufăr totul. Dacă din cauza lui voi fi prigonit și urit, dacă va fi să mor in slujba lui, ce lucru deosebit am făcut prin aceasta ? Ce-am făcut altceva, decit ceea ce trebuia neapărat să fac ?".

Am dat mai multe citate pentru a caracteriza in acest fel idealurile și alteori stilul atit de particular al lui Ghibu. Om de acțiune in sensul deplin al cuvintului, el considera scrisul drept o armă de luptă, ca și invățătura și toate celelalte. Fraza sa nu caută expresivitatea in sine și adeseori este lipsită de strălucire formală, dar niciodată de miez, de un adevăr pe care incearcă să-l comunice și de pathosul convingerii. Exhortația și alte formule retorice sint presărate peste tot, Ghibu este un tribun pină la sfirșit, el vrea să mobilizeze pe cititor pentru cauza românească, să arate prin exemplul său că nimic nu e mai de preț in lume, nimic, nici istoria universală, nici adevărurile teoretice, nimic, decit neamul nostru cel vesnic. Din plămada unor asemenea oameni se infăptuiește, dacă putem spune așa, se alcătuiește substanța in

atelier literar

poșta redacției

I. GRUNZ : Ușurința versificației, însușire care tinde, uneori, să devină defect (cînd vorbele se-nșiră facil și versul sună a gol), grandilocvență și redundanță, calambur și truculență verbală, o lecție minulesciană bine însușită, mai ales în formă. Dar „Mult is, Doamne", „Mirul de exod" și, parțial, alte cîteva demonstrează clar că, odată cu strunirea mai severă a versului, cu creșterea în greutate și în semnificație a amprentei personale, ne putem aștepta la rezultate din ce în ce mai valabile.

F. SADIC : Din nou, semne bune („Salcîmii", „Am smuls"), dar, pe undeva (în atmosferă, în versificație ?...) lucrurile par să se repete, să stagneze... Trimite-ne o selecție mai amplă, ca să ne lămurim.

E.C. : Vi s-a răspuns în nr. 18, din 2 mai.

V. TRIF : Adevărat ! Mulțumiri pentru frumoasa imagine și bunele vorbe.

V. BOBAR : E vorba de niște timpurii exerciții literare, din care încă nu se pot trage concluzii asupra înzestrărilor și perspectivelor dv. Oricum, e o virstă la care trebuie să precumpănească școala, lecturile.

MIRUNA DINESCU : Compuneri sentimentale, cuminți, șovăitoare, în care se simte și o timidă aderare lirică. Să vedem ce mai urmează.

ADRIANA POPESCU : Ne puteți trimite lucrarea dv., dar aveți grijă să vă păstrați o copie.

G. TERZIU : În „Experiența", e o idee interesantă, dar paginile sînt scrise mai degrabă foiletonistic. În celelalte două, lucrurile merg, din păcate, tocmai pe linia neajunsurilor semnalate anterior : otioase, greoale, cu un stil pretențios, încărcat, dificil etc. Ați părăsit exact drumul pe care ați obținut cele mai bune rezultate. (Am predat, dar ultimul cuvînt îl are secția de proză a redacției).

EM. GV. : Ați mai trecut prin strîmtori și impasuri, veți trece cu bine și de data asta. Curaj !

V. V. DUMA : Există unele aptitudini literare, o îndeminare a versificării, dar lucrurile se află, în toate privințele (și mai ales în ce privește pregătirea intelectuală, orizontul de cultură, școala etc.) într-un stadiu de început, nesigur și rudimentar. Cîteva din poezii („Ursul", „O, timp", „Ideala plecare") cuprind semne promițătoare, dar altele („Cuvintele", „Aici" etc.), deși încep bine, nu reușesc să ducă la bun sfîrșit nici ideea, nici „cîntecul" (versificația e poticnită, neglijentă). Cele mai multe din restul de poezii sînt slabe, covîrșitor dominate, pînă la imitație uneori, de ecouri cosbuciene, eminesciene, folclorice etc. Mai bună ni s-a părut proza, destul de curat și cumpănit scrisă, cu nerv satiric, care, deși nu e lipsită nici ea de șovăieli stilistice, reprezintă un început promițător. Înseamnă, deci, că premisele unui drum literar există — ar fi, însă, o mare greșeală și un izvor de amare decepții viitoare să credeți că veți putea realiza acest drum fără temeinice pregătiri și strădanii, în sensul pomenit mai sus.

ILEANA IVESCU : E un fel de roman, povestit în rezumat, destul de schematic și convențional (probabil, un lucru mai vechi). În general, nu e cazul să ne trimiteți decît lucrările prin care considerați că ați depășit punctul cel mai înalt al realizărilor dv. (despre care am discutat anterior).

M. SIVU : Încă nu se văd semne de progres. Trebuie să citiți multă poezie veche și nouă (desigur, fără să neglijați școala !). Din ce ne-ați trimis, ceva mai bine se prezintă „Zbor de păuni", „Răsură". În viitoarea scrisoare, vă rugăm să ne indicați anul de apariție și titlul exact al almanahului de care vorbiți (și de care noi n-avem cunoștință).

N.A.V. : Mulțumiri pentru bunele urări și frumoasa ilustrație. **Eta Inet, Delas Delamira, Mirela Casapu, Ecaterina Mateescu, Nelu Voican, Vasile Dumitru, Mihai Șușara, Flavia Resu, Dinu Matei, Emilia Zetoiu Doru Tiper, D. Maxim, Adriana Strătilă, G.D.L., C. Dobrucki (?), Ștefan Muntenescu, Vasile Cojocaru, Dimitrie Tudor, M. Bazgan, Sorin Petrescu, M. G. Adrian, Marcel Huluțu, T. Negreanu, T. Moroșanu** (mai bine, în „Mai vii", „Și caii", „Baladă pentru Nichifor Lipan"), **Gheo C., Costel Befu, E. L. Frugină, A.P. de la V., Nicolae Vesa, G.A.L., Anișoara Miron, Costică Cercel, V. Stoicescu-Bucur, Rupal, Marina S.** (ceva, în „Nu-ți mai zdreli", „Dragoste de patrie"), **R. Olteanu, Paul Popescu** (mai bine, în „Or să cadă frunzele"), **Relu Udriștioiu Gh. Sorescu, Marina** (Caransebeș), **Elena Anghel** (ceva, în „Suflet și gînd"), **A.U., Marina Alexandru, Viorel Ciobanu, Barbu Marian-Ovidiu, N.B. Wolf, Ene Ciprian, Doru Dumitrescu, Eugenia Nistor** (mai bine, în „De-atîta soare", „Nostalgie") : Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Aici...

„Aici e casa mea. Dincolo soarele"...
BLAGA

Aici e gîndul meu
dincolo steaua
tremurător țurțur de veșnicie
aici se termină poemul
și-ncepe casa mea
bucata de statornicie.

Aici e grădina
dincolo înflorește măceșul
ca un prinț răzvrătit
aici suflă vîntul
ori sună pădurea
orgă imensă cu tuburi de-argint.

Aici sînt eu
dincolo e tăcerea
ascunzătoarea din pieptul cuvîntului
aici sînt eu
ca un foc nevăzut
care sărută obrazul pămîntului.

MARIUS DUMITRESCU

Dor de alb

Renule
cu respirația caldă
Tristule
du-mă grabnic la pol
caut fericirea...
Țară curată de sticlă
vei fi-mbrăcată în alb
cînd voi sosi
Mireasă veșnică
Vintule sculptor
Vintule poet
vin să-ți citesc
operele-n gheață virgină
Fericit voi fi pe-ntinderea albă...
Sanie din oase de pinguin, alunecă !
În urmă gheața se crapă...

CORNEL ILIESCU

Jicior spart

Vreau
ciobul meu pe care îl recunosc
dintr-o mie de cioburi .
numai el
să-mi închidă spărtura din piept.
Altui ciob
argila din mine se-mpotrivește !

ERICH KOTZBACHER

Cosit

Dar cît păstrez, cît mai ales
pierd din acest hățiș de umbre somnolente ?
Moartea și viața par echivalente
în simplul rod, la iminent cules.
Acestea sînt pornirile, cînd coasa
foșnește lucitor și treapăd singur șters
mușcă adînc și decisiv din masa
de ierburi concrescute-n univers.
Curînd apune firul, crește lutul, piatra,
vagi dinamite pun în aripi vatra.
N-a mai rămas decît mireasa,
zeița finului culcat, să reviseze casa.

IOAN DUMITRU DENCIU

Desen de Maria Zimniceanu

Fiece zi

Fiece zi lasă un alt gînd,
îmi deschide o altă poartă,
tristețea nu este aceeași,
bucuria nu este aceeași,
numai energia, caii-putere
aleargă prin vinele mele
cu sporită încredere
și încăpățînare.
Ipocrit este cel care cere pace
fără să dăruie lumii
propria-i pace,
ipocrit este cel care cere dreptate
fără să facă dreptate
în inima lui,
cît de docile sînt armele,
biete animale
turbînd în întuneric
cu sporită putere.
Și noi, care sîntem oameni,
avem la-ndemînă lumina
fiecărei zile.

BORIS MARIAN

Sprijină-te de ceva !

Sprijină-te de ceva
îmi spune o voce fără voce,
nu neapărat de un gard, de un gest gratuit,
de îngrijitul florilor,
de păscutul norilor,
sau de reciclarea unui teren pustiit
de secete milenare,
nici de umbră, nici de ape, nici de soare,
nici de nimic ce există
sau îți amintești
cînd îți fug prin sînge herghelii de povești,
nici de noapte, că e prefăcută
și nu prezintă garanții de onoare.
cu toți se sărută
și-i lasă și-i doare,
nici de garduri, nici de nori,
nici de oamenii mai mari
că sînt trecători
și se prefac în gunoi
la fel ca mine, ca tine, ca noi,
nici de femei, nici de virtute,
nici de vrute și nevrute,
nici de ce e deștept sau prostesc,
nici de firesc, nici de nefiresc...

Sprijină-te de ceva !

EMIL GAVRILIU

Încercare de buletin de știri

Dacă nu te grăbești
Pe scara mașinii nu mai sînt locuri
Undeva, pe un aeroport,
Niște generali au făcut schimb de focuri.

Să pleci nemîncat
Poate ar fi o soluție
Dar cum să renunți
La morți și răniți, la cîte o revoluție ?

Mai bine te mai lăfăiai
Puțin în perne
Sînt atîtea erupții, cutremure,
Cad atîtea guverne...

Sînt în lume
Cînd de-abia te-ai sculat
Atentate, inflație,
Cîte o lovitură de stat...

Măcar de ți-ar mai rămîne
Timp de-o cafea
Timp de gîndit despre noi,
Despre altceva.

ANA STROIA

PREZENȚE SCRIITORICEȘTI

PLENARA CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

Marți, 19 mai 1981, la București, a avut loc plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi : — Discutarea proiectului de program al dezvoltării literaturii din România Socialistă pe următori patru ani (1981—1985 ; — Aprobarea regulamentului de funcționare a Comisiei de centralizare a propunerilor pentru noul Consiliu al Uniunii și pentru noua Comisie de cenzori, care urmează să fie alese la Conferința națională a scriitorilor ; — Aprobarea programului de desfășurare a lucrărilor Conferinței naționale a scriitorilor.

La lucrările plenarei au fost prezenți tovarășa **Emilia Sonea**, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., și tovarășul **Cristea Chelaru**, vicepreședinte al C.C.E.S.

La dezbateri, pe marginea problemelor cuprinse în ordinea de zi, au luat cuvîntul scriitorii : **Alexandru Andrițoiu, Alexandru Balaci, Ștefan Bănulescu, Nikolaus Berwanger, Ana Blandiana, Geo Bogza, Nina Cassian, Constantin Chiriță, Aurel Covaci, Ovid. S. Crohmălniceanu, Dan Deșliu, Ștefan Augustin Doinaș, Domokos Géza, Anghel Dumbrăveanu, Geo Dumitrescu, Fodor Sándor, Laurențiu Fulga, Romulus Guga, Dan Hăulică, Ion Hobana, Ion Ianoși, Ion Lăncrănjan, Nicolae Manolescu, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Mărgeanu, Gheorghe Pituț, Sânziana Pop, Nicolae Prelipceanu, Aurel Rău, Mircea Săntimbreanu, Eugen Simion, Mircea Tomuș, Constantin Toiu, Laurențiu Ulici, Mihai Ursachi.**

Lucrările plenarei au fost conduse de **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor.

Festivitatea decernării Ordinului „Meritul Cultural" clasa I revistei „Viața Românească"

La Palatul Marii Adunări Naționale a avut loc, luni după-amiază, festivitatea decernării Ordinului „Meritul cultural" clasa I revistei „Viața Românească", pentru contribuția adusă la afirmarea și dezvoltarea artei și literaturii românești, la înfăptuirea politicii culturale a partidului și statului nostru, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de existență.

Înalta distincție a fost înmînată, din însărcinarea conducerii partidului și statului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, de tovarășul Petru Enache, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România.

La festivitate au fost de față tovarășii Ilie Rădulescu, secretar al C.C. al P.C.R., Suzana Gădea, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Necșoiu, secretar al Comitetului municipal București al P.C.R., membri ai conducerii Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ai Uniunii Scriitorilor și Consiliului de conducere al revistei.

După înmînarea înaltei distincții, tovarășul Petru Enache a adresat, din partea secretarului general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, calde felicitări colectivului redacțional al revistei și i-a transmis îndemnul de a spori contribuția revistei „Viața Românească" la dezvoltarea creației literare, la făurirea omului nou, devotat cauzei socialismului, idealurilor partidului nostru comunist.

În cuvîntul său, Ioanichie Olteanu, redactorul șef al revistei „Viața Românească", a exprimat în numele Consiliului de conducere și al colectivului de redacție calde mulțumiri și cea mai profundă recunoștință conducerii partidului și statului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru înalta distincție acordată, subliniind că această cinstește amintirea întemeietorilor revistei și reprezintă o recunoaștere a locului de seamă ocupat de marile valori ale literaturii înaintate, devotate poporului, în evoluția societății românești. Vorbitorul a exprimat hotărîrea colectivului de a milita în continuare pentru o literatură pusă în slujba poporului, care să oglindească bucuriile și preocupările oamenilor muncii, avîntul și măreția lor morală puse la temelia construcției socialismului și comunismului în România.

Adunare festivă

Luni după-amiază, s-a desfășurat, în Capitală, la Sala Mică a Palatului Republicii o adunare festivă prilejuită de împlinirea a 75 de ani de la apariția primului număr al revistei „Viața Românească".

La adunare au participat Suzana Gădea, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, reprezentanți ai vieții cultural-științifice din Capitală și din țară, activiști de partid și de stat, reprezentanți ai organizațiilor de masă și obștești, numeroși cititori ai revistei aniversate.

Cei prezenți au primit cu vii aplauze, cu multă bucurie și adîncă recunoștință, Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu, adresat redacției revistei „Viața Românească", exprimîndu-și astfel satisfacția pentru aprecierile din mesaj, dragostea și prețuirea față de conducerea partidului și statului, de activitatea neobosită a secretarului general al partidului, președintele Republicii Socialiste România.

Mesajul a fost citit de tovarășul Ilie Rădulescu, secretar al C.C. al P.C.R.

George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, a subliniat în cuvîntul său că revista „Viața Românească", legată încă de la apariție, de numele unor scriitori de prestigiu a militat pentru progresul general al țării, pentru afirmarea operelor literare de valoare, cu un pronunțat caracter social și național, constituind un veritabil focar de cultură, un organ de afirmare și promovare a creației noastre spirituale progresiste.

În numele consiliului de redacție, al întregului colectiv al publicației „Viața Românească" a luat cuvîntul, Ioanichie Olteanu, redactor șef al revistei, care exprimînd sentimente de profundă recunoștință conducerii partidului și statului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru înalta cinstire arătată revistei „Viața Românească" la împlinirea a 75 de ani de la apariție, a subliniat că acest eveniment de maximă însemnătate în existența revistei se înscrie în vasta acțiune de valorificare cu adevărat științifică a moștenirii noastre culturale, acțiune ce a căpătat un avînt deosebit mai ales după Congresul al IX-lea al partidului, odată cu descătușarea energiilor creatoare în toate domeniile vieții sociale.

Ceea ce ne animă, a spus vorbitorul, e năzuința ca întreaga acțiune a revistei să nu dezmintă trecutul ei glorios și să fie la înălțimea marilor posibilități de creație, manifeste azi ale spiritului românesc, ca literatura publicată aici să exprime în libera ei diversitate măcar un ecou din pulsul acestei vremi, un crîmpei din adevărata, autentica viață românească.

Cu același prilej, au mai luat cuvîntul acad. Iorgu Iordan, acad. Șerban Cioculescu, Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, precum și scriitorii D.I. Suchianu, Radu Boureanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Mircea Săndulescu și Corneliu Sturzu, care au relevat meritele revistei, ca publicație a Uniunii Scriitorilor, în acțiunea de educare a maselor de cititori, de afirmare a unei literaturi militante, călăuzită permanent de obiectivele Partidului Comunist Român în domeniul culturii.

În încheierea adunării, cei prezenți au adoptat textul unei telegrame adresate tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. (Textul telegramei se publică în pag. I).

Adunări generale ale asociațiilor de scriitori

În întîmpinarea Conferinței naționale a Scriitorilor din Republica Socialistă România, în săptămîna 11—16 mai 1981, au avut loc adunările generale, prevăzute statutar, ale Asociațiilor de scriitori din Tg. Mureș, Brașov, Craiova, Sibiu și Cluj-Napoca. Ordinea de zi a constat din : — Dare de seamă asupra activității Comitetului de conducere al Asociației respective, pe perioada mai 1977 — mai 1981 ; — Tezele Conferinței naționale a Scriitorilor ; — Sinteza modificărilor la Statutul Uniunii Scriitorilor ; — Programul de dezbatere a literaturii din România în următorii 4 ani — 1981—1985 ; — Dezbateri pe marginea problemelor cuprinse în ordinea de zi ; — Alegerea noului comitet de conducere al Asociației și alegerea delegaților Asociației respective la Conferința națională.

La toate adunările generale au participat membri (titulari și stagiari) ai Asociațiilor de scriitori, reprezentanți ai uniunilor de creație din orașele de reședință și ai presei locale, alți oameni de cultură, membri ai unor cenacluri și cercuri literare.

Dezbaterile s-au desfășurat într-un spirit de exigență ideologică și de răspundere politică, punîndu-se în valoare realizările de pînă acum ale Asociațiilor ca și sarcinile ce le revin acestora pe perioada următoare. În încheierea lucrărilor, participanții la adunările generale au adresat tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, telegrame prin care se angajează să participe, și pe mai departe cu egală sîrguință și pasiune, la edificarea culturii socialiste în țara noastră, potrivit obiectivelor înscrise în Programul Partidului Comunist Român.

ASOCIAȚIA BRAȘOV

Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Brașov a avut loc în ziua de marți, 12 mai, 1981. Lucrările au fost conduse de **Laurențiu Fulga**, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Au fost prezenți tovarășul **Mihai Dulea**, secretar al Comitetului județean de partid, și tovarășa **Victoria Negrea**, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. La dezbateri au luat cuvîntul scriitorii : **Emilia St. Milicescu, Ion Topolog, Hans Schuller, Gheorghe Chivu, Emil Poenaru, M.N. Rusu, V. Copilu-Cheatră, Adrian Hamzea, Daniel Drăgan, Darie Magheru, Neculai Chirica, Mihai Gavril, Doru Motoc, Ion Olteanu.** Noul comitet de conducere al Asociației scriitorilor din Brașov, are următoarea componență : **Dan Tărchilă** (secretar), **V. Copilu-Cheatră, Lendway Eva, Iv. Martinovici, Emil Poenaru, Hans Schuller, Ion Topolog.** Din partea Asociației Brașov vor participa la Conferința națională a scriitorilor 11 delegați.

În telegrama adresată tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, se spune : „Exprimîndu-ne încrederea deplină în politica internă și externă pe care o înfăptuiți cu înțelepciune, noi, scriitorii, ne angajăm să urmăm permanent indicațiile și sfaturile pe care ni le dați și să răspundem și de-acum înainte la toate chemările partidului, la toate evenimentele politice și sociale ale poporului român, pentru edificarea societății socialiste, pentru comunism".

ASOCIAȚIA CLUJ-NAPOCA

Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Cluj-Napoca a avut loc în ziua de sîmbătă, 16 mai, 1981. Lucrările au fost conduse de **Dumitru Radu Popescu**, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, și **Domokos Geza**, secretar al Uniunii. Au fost prezenți tovarășul **Aurel Negucioiu**, secretar al Comitetului județean de partid, și tovarășul **Ioan Noja**, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. La dezbateri au luat cuvîntul scriitorii **Adrian Marino, Heredi Gustav, Banner Zoltan, Petre Bueșa, Adrian Popescu, Szilagyi Istvan, Teodor Tanco, Nicolae Prelipceanu, Eta Boeriu, Alexandru Căprariu, Mircea Vaida, Balla Zsofia, Constantin Cubleșan, Mircea Popa.** Noul comitet de conducere al Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca are următoarea componență : **Dumitru Radu Popescu** (secretar), **Fodor Sandor, Laszloffy Aladar, Nicolae Prelipceanu, Vasile Rebreanu** (secretari adjuncți). **Balint Tibor, Eta Boeriu, Augustin Buzura, Alexandru Căprariu, Constantin Cubleșan, Gall Ernö, Aurel Gurghianu, Vasile Igna, Kanyadi Sandor, Karoly Laszlo, Letay Lajos, Adrian Marino, Marosi Peter, Panek Zoltan, Szilagyi Istvan, Eugen Uricaru, Veress Zoltan, Ion Vlad.** Din partea Asociației Cluj-Napoca, vor participa la Conferința națională 69 delegați.

În telegrama adresată tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** se spune : „Importanța epocă istorică ai cărei martori și făuritori sîntem ne obligă la adînci examene de conștiință, la oglindirea cît mai cuprinzătoare a realității, la activarea tuturor capacităților noastre creatoare.

Niciodată condițiile sociale și materiale ale scrisului n-au fost mai prielnice decît în acești ani, niciodată nu ne-am simțit mai responsabili, mai organic legați de destinul întregii națiuni. În vasta desfășurare de energii creatoare a „Cîntării României", scriitorii clujeni, români, maghiari și de alte naționalități, sînt și vor fi, vă promitem solemn, o prezență activă, dinamică, însuflețită de mari elanuri și aspirații. Primiți de aceea, mult stimate și iubite tovarășe **Nicolae Ceaușescu**, cele mai vii și mai sincere cuvinte de stimă, recunoștința noastră profundă, angajamentul nostru de a face tot ce ne stă în putință pentru ridicarea culturii române pe culmile înalte la care ne-ați îndemnat permanent să visăm. Vă dorim din toată inima, multă sănătate și fericire, împlinirea tuturor generoaselor idealuri care vă animă".

ASOCIAȚIA CRAIOVA

Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Craiova a avut loc în ziua de joi, 14 mai, 1981. Lucrările au fost conduse de **Ion Hobana**, secretar al Uniunii Scriitorilor. A fost prezentă tovarășa **Elisabeta Trăistaru**, secretar al Comitetului județean de partid. La dezbateri au luat cuvîntul scriitorii : **Virgil Carianopol, Vasile Băran, Romulus Cojocaru, Mihai Dutescu, Eugen Negrici, Dan Rotaru, Ion Rusu-Șirianu, Ion Pachia-Tatomirescu, George Tărnea, Florea Firan.** Noul comitet de conducere al Asociației scriitorilor din Craiova are următoarea componență : **Marin Sorescu** (secretar), **Sina Dănciulescu, Mihai Dutescu, Ilarie Hinoveanu, Eugen Negrici, Ilie Purcaru, Ion D. Sârbu.** Din partea Asociației Craiova vor participa la Conferința națională a scriitorilor 11 delegați.

În telegrama adresată tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, se spune : „În numele tuturor membrilor Asociației noastre, ne angajăm față de partid, față de dumneavoastră personal, mult stimate și iubite tovarășe **Nicolae Ceaușescu**, să nu precupețim nici un efort pentru a vă urma îndemnul fierbinte de a făuri o literatură care să sădească în sufletul poporului încrederea nestrămutată în adevărul comunist al construcției eroice pe care o înfăptuiește clasa muncitoare, întregul popor, edificînd în România o civilizație înfloritoare sub semnul generos al umanismului revoluționar".

ASOCIAȚIA TG. MUREȘ

Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Tg. Mureș a avut loc în ziua de luni, 11 mai, 1981. Lucrările au fost conduse de **Sütö Andras**, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, și **Ion Hobana**, secretar al Uniunii. Au fost prezenți tovarășul **Eugen Trâmbițaș**, secretar al Comitetului județean de partid, și tovarășa **Gidofalvi Ildikó**, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. La dezbateri au luat cuvîntul scriitorii : **Hajdu Győző, Dan Culcer, Nagy Pál, Farkaș Árpád, Szabo Katona István, Romulus Guga, Mihai Sin.** Noul comitet al Asociației Scriitorilor din Tg. Mureș are următoarea componență : **Janoshazy György** (secretar), **Dan Culcer, Farkas Arpad, Romulus Guga, Marko Bela, Sütö Andras, Toth István.**

Din partea Asociației Tg. Mureș vor participa la Conferința națională a scriitorilor 17 delegați.

În telegrama adresată tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** se spune : „Noi, scriitorii români și maghiari de pe meleagurile mureșene din județele Harghita și Covasna, toți membrii asociațiilor scriitorilor din Tg. Mureș ne exprimăm și de această dată hotărîrea fermă de a milita cu consecvență pentru înfăptuirea programului Partidului Comunist Român, îndeplinindu-ne astfel misiunea de mare răspundere încredințată oamenilor de artă de către partid, de către dumneavoastră personal, de a face din operele noastre valori care să servească formării omului nou, progresului, civilizației, apărării independenței și suveranității patriei noastre comune, Republica Socialistă România".

ASOCIAȚIA SIBIU

Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Sibiu a avut loc în ziua de joi, 14 mai, 1981. Lucrările au fost conduse de **George Bălăiță**, secretar al Uniunii Scriitorilor. Au fost prezenți tovarășa **Elena Bleahu**, secretar al Comitetului județean de partid, și tovarășul **Ion Munteanu**, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. La dezbateri au luat cuvîntul scriitorii : **Eugen Onu, Ion Mărgineanu, Sânziana Pop, Georg Scherg, Radu Ciobanu, Ion Mircea, Mircea Ivănescu, Lidia Stăniloaie, Rodica Braga, Reimar Alfred Ungar, Mircea Braga.** Noul comitet al Asociației scriitorilor din Sibiu are următoarea componență : **Mircea Tomuș** (secretar), **Radu Ciobanu, Dinu Flămând, Franz Hodjak, Ion Mircea, Mira Preda, Georg Scherg.** Din partea Asociației Sibiu participă la Conferința națională a scriitorilor 12 delegați.

În telegrama adresată tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, se spune : „Constituie pentru noi toți, un puternic imbold înalta apreciere pe care ați dat-o dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe **Nicolae Ceaușescu**, străduințelor noastre de azi, rolul de înaltă răspundere pe care l-ați trasat literaturii în formarea omului nou, cu înaltă conștiință revoluționară, umanistă, ferm hotărît să-și făurească viitorul socialist și comunist, să-și asigure libertatea, independența și bunăstarea într-o lume a păcii și colaborării internaționale".

Ca un orologiu din adînc

Urmare din pag. 1

reportajului literaturizant cunoscut nouă pînă acum cîtva timp, niște versuri care se voiau, desigur, un raport în actualitate : *„acest romantic schit,* spune el, *imitase sfîntul Munte în orient prea vestit / Avînd douăsprezece temple și în mijloc unul mare / Ale căror locuri astăzi le arată fiecare".*

Ca să vedeți, acest reportaj în versuri se scria acum mai bine de o sută de ani, dar impulsurile literare și limbajul nu diferă prea mult dacă am sta să cercetăm. Pitorescul unei atari situații se răzbună însă prin uitare, grav este însă faptul că, printr-un asemenea procedeu sau, prin asemenea procedee, o anume parte a istoriei a întîrziat să-și conserve propriile date și, dacă nu și-a pierdut cu totul martorii, ca într-un proces, cel puțin și i-a aminat. Noroc cu Odobescu care și-a luat o măsură de precauție în persoana pictorului elvețian Henri Trenk, omul care l-a însoțit în toată acesată zonă și de la care ne-au rămas niște schițe ce pot folosi. După o sută și ceva de ani, vestigiile rupestre intră din nou în atenția cercetătorilor și meritul unei sesiuni științifice ca aceea organizată la Buzău și finalizată cu apariția unei antologii de comunicări nu poate fi decît aplaudat. S-a petrecut ceva ce era normal de fapt, de la literatură, fără a o neglija, interesul a cunoscut un transfer de efort și argumente către știință. Lucrul nu este ușor, pentru că în țesătura de date și întîmplări petrecute pe aceste locuri, a funcționat și o prodigioasă oralitate, cum am spus, o extraordinară fantezie a locuitorilor. Ca o împotrivire la eroziunea însăși a timpului, ei au ținut să le acopere cu închipuirea lor epică, dramatică cel mai adesea, făcînd un fel de zid în preajma lor și săpînd, din memorie, niște altfel de inscripții pe piatra care li se arăta. Legende, basme, descîntece, blesteme și invocări care alcătuiesc o întreagă oralitate și care, ca un cerc al fanteziei și poate al întîmplării înseși, au produs, din generație, spectrul unui cult cu multe necunoscute. Toponimia însăși ne-o spune, ca și realitatea care încă se mai păstrează, ne-o spun toate relicvele acestea ale unei spiritualități aspre și ciudate, bintuite de intemperii sau invadate, cînd și cînd, de tropotul migrațiilor de tot felul care s-au hrănit și încrucișat aici din toate părțile. Ca pe un mare arc, rupestru, eu aș pune aceste vestigii în legătură cu toate urmele vechi și străvechi care mai dăinuie și azi în toată subcurbura carpatică, în zona deluroasă mai ales, plecînd din munții Buzăului spre apus, trecînd prin Monteoru și ajungînd pînă la Pietroasele, la ruinele cetății dacice de pe Gruiul Dării, la castrul roman de alături, la locul marelui tezaur *Cloșca cu puii de aur* și mai departe, în sus, pe drumul spre Ardeal, care este un incontestabil fir al transhumanței. Arcuirea geologică are în suporții ei materiali o arcuire și un curent al arheologiei înseși, ca un orologiu imens care bate și ridică mari sunete la suprafață din timpuri străvechi, imemoriale.

TELEGRAMĂ

Stimată tovarășă
PROFIRA SADOVEANU,

Conducerea Uniunii Scriitorilor are deosebită plăcere să vă transmită, cu prilejul frumoasei aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă și noi succese în activitatea literară.

GEORGE MACOVESCU
Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România

Un nume, o țară, un popor

Urmare din pag. 1

nalității muncii și vieții conducătorului nostru, gîndirii și practicii sale la zi, în chipul cel mai firesc și mai clar cu putință, în chipul cel mai simplu și mai măreț totodată, ca o bucurie și o izbîndă a oamenilor pentru oameni lucrînd și în același timp ca o bucurie, ca o cinste și o luptă, o muncă asiduă, grea, a omului pentru om.

Și s-ar mai putea spune ceva, despre o tinerețe eroică, de pildă, despre acest permanent tînăr și proaspăt suflu vital pe care îl naște și îl consacră o operă de asemenea proporții cum sînt datele contemporaneității noastre socialiste, s-ar mai putea spune multe de fapt, și toate în strînsă, indestructibilă legătură cu însăși ideea de creație, toate în strînsă și laborioasă, directă legătură cu însăși ideea și biografia ideii de spirit eroic, revoluționar. Sîntem, odată cu țara, în plin proces amplu de creație și în toate vedem și simțim dimensiunea unei biografii de o maximă exemplaritate.

Se rostea un nume acum patruzeci și cinci de ani și răsărea un nume atunci în istorie, pentru ca viața apoi să se cuprindă întreagă de el și să-l poarte întreg printre noi.

m a p a m o n d

Iliada şi anti-Iliada

1. Sursele „Iliadei" moderne sînt, desigur, hrana predestinată filologilor. Manuscrise, începînd cu sec. al IX-lea (P. Chantraine, în „Introduction à l'Iliade", lucrare colectivă, număra 188 de manuscrise din „Iliada") — apoi, papirusii (şi pergamentele) dați la iveală în mod sistematic în urma săpăturilor arheologice începînd cu a doua jumătate a secolului trecut. P. Collart (Op. cit., p. 37—73) descrie 372 de papirusi (în 1959 ; numărul lor a crescut pînă astăzi). Filologii au constat că numai „Noul Testament" egalează, ca faimă, tradiția manuscrisă a „Iliadei", Cartea antichității europene. Acești papirusi fragili, ciudate relicve care ne vorbesc despre soarta cărților (așa cum inscripțiile în piatră ne vorbesc despre oameni ; împărțirea urmează, parcă, un gînd al nostru — pentru că, oricît s-ar lăuda Horațiu că **opera** lui e mai tare decît arama, oricît am disprețui efemerul **uman**, acesta și numai acesta se dovedește a fi stîncă iar corăbiile încredințate timpului spumegă, fiecare, în valul — generația — ei —) acoperă, cronologic, un mileniu (din sec. III î.e.n. pînă în sec. VII e.n.) dovedindu-ne că Homer a fost citit neîntrerupt de după căderea Troiei pînă la actul imitativ al istoriei, căderea cetății vecine — Constantinopolul (între ultimul papirus și primul manuscris sînt cîteva sute de ani neacoperiți încă — dar cine se îndoiește că valurile de nisip care au acoperit Egiptul nu mai păstrează nici o „frîntură de navă" dedesupt ? or, ca „proces verbal" al căderii Troiei, „Iliada" a fost de față la fiecare cădere. Se pare că „Atlantidele" politice — vezi distanța mică dintre Troia și Bizanț — se rezolvă dezastruos sub aura blindă a acestei „mări trandafirii" cum o numea Homer. Eneas a fondat Roma cu zeii Troiei în spate ; învățații greci izgoniți din Constantinopol au purtat și ei „Iliada" în desagă spre același occident, liman de liniște). Din cronologia lui P. Collart iese în evidență concurența „Iliadei" cu scrierile creștine, apoi se poate face o diagramă a gustului public, a mediilor interesate de cultură — se poate înțelege asimilarea „Iliadei" în timp. Fragmentele găsite sînt texte școlare (se învăța limba după Homer ; exemplul care se dă în acest sens este o anecdotă din „Viața lui Alcibiade" de Plutarh : întrînd într-o școală, tînărul cere un exemplar din Homer și, revoltat că dascălul nu are, îl pălmuiește), fragmente din exemplare de bibliotecă, din cărți de farmece (avem un oracol cu răspunsul dat în versurile lui Homer, avem rețete curative, formule de descîntec, etc., alese din „Iliada" ; de altfel, dacă Homer însuși a folosit o tradiție populară, și dacă această tradiție mai este vie, n-ar trebui să ne mire că jurămîntul lui Ahile pe toiag, de exemplu, se regăsește în folclorul nostru în ghicitoarea tolagului ; dar este o „măsură" acceptată ori prea greu ori foarte ușor astăzi, iar a vorbi de o traducere și un comentariu „dacic" al lui Homer pare încă o îndrăzneală, deși Homer are de mult comentarii „celtice", „iberice", „africane", de altfel, strămoșii noștri se pare că au luat-o înaintea altora, vezi Dionisius Thrax și alții). Cei 372 de papirusi ne aduc din timp un număr de 13 542 de versuri din cele 15 695 cîte numără „Iliada", completîndu-se reciproc (după legile hazardului), acoperindu-se o dată, de două, de mai multe ori (după gusturile celor vechi).

Cu toată bunăvoința, nu avem de-a face cu o arcă : nu e un spațiu claustrat, de trecere spre un viitor — ușile și ferestrele sînt mereu deschise altor și altor „vietăți", iar călătoria duce, în timp, mereu către origini. Cît despre filologi, ei nu mai „călăfătuiesc corabia" (cum ar fi spus Rabelais ; oricum, nici de acest tratament — minimal — nu poate beneficia orice corăbioară cu stîlpi în trei stiluri — cum ne învață, iarăși, un contemporan de-al nostri) — constatînd cu încîntare că lucrul a fost bine făcut de la începutul lui — ci o conduc, încercînd să transforme fragilitatea papirusului, de pildă, în duritatea pietrei, metamorfozînd „forme" ale materiei în forme ale spiritului — ei nefiind „meșteriași" sau „specialiști" pentru simplul motiv că sînt și una și alta la un loc, și încă mult pe deasupra.

Dar, împotriva rigidității textului s-a ridicat, încă din antichitate, libertatea spiritului popular. „Iliada" și întregul ciclu troian au fost transformate în poveste și încredințate astfel timpului, din om în om, „prin viu grai", existînd mitul paralel cu litera textului, amîndouă pe deasupra nisipurilor egiptene care, cum dovedește astăzi papirologia, le îmbrățișa — ironic. Astfel, ca legendă, s-a păstrat amintirea Troiei mai ales, ca mit al căderii cetăților (de ce nu are și „Odiseea" aceeași tradiție manuscrisă și orală pe această falie a istoriei dintre Troia și Bizant?). Iar legenda însăși — nu este nimic fatidic în asta — cade sub incidența filologiei pentru că, „așternută pe hîrtie" la un moment dat a devenit document, a fost copiată și recopiată, tradusă în limbile de circulație, modificată.

Inserată în cronografe, sau în variante independente, legenda Troiei a circulat mult pe teritoriul românesc — dovadă numărul manuscriselor (peste 15) în care s-a păstrat pînă astăzi. Dintre acestea, manuscrisul cu Nr. 2183 din Biblioteca Academiei (datat 1766) a suscitat — și suscită încă — multe discuții filologice privind originalul (= intermediarul) din care a fost tradus. Semnalat și studiat amănunțit de N. Cartojan („Legendele Troadei în literatura română veche", 1925) — iar, recent, de R. Constantinescu și Klaus-Henning Schroeder (care l-au editat, în 1977, la Tübingen) el reprezintă, într-adevăr, „cea mai frumoasă ca stil și alcătuire dintre versiunile românești ale Istoriei Troadei" (Cartojan). Ne permitem, tocmai de aceea, să înfățișăm publicului larg un fragment din acest manuscris (corespunzător celui publicat în revista „Luceafărul" în traducerea Sandei Diamantescu și a lui Radu Hîncu) în convingerea că o „carte" scrisă acum peste două sute de ani poate sta alături de o traducere modernă din Homer. Scopul este comun: acei condeieri anonimi au trudit, ca și traducătorii de astăzi, pentru șlefuirea limbii și îmbogățirea zestrei noastre culturale.

În poveste, „Iliada" a supraviețuit fără Homer și fără zei. Ahile este un tiran, Hector, un apărător, „stricata Elena" este cauza decăderii și a căderii Troiei. Este o „Iliadă" în negativ, o anti-Iliadă ce privește războiul din punctul de vedere al învinșilor, dîndu-le dreptate. Din loc în loc povestitorul îl întreabă pe Homer „De ce ?" De ce ia apărarea distrugătorilor, jefuitorilor, năvălitorilor ? Spiritul popular ține partea troienilor care se apără. Această optică ne dovedește, o dată în plus, că „Iliada" s-a păstrat în conștiința populară ca rod al contradicției dintre ceea ce oamenii au dorit de totdeauna și ceea ce s-a întîmplat atît de des în istorie, dintre dorința de pace, de propășire — și forțele dușmane ale războiului de agresiune. Ea s-a păstrat ca o speranță că lucrurile pot fi și altfel — și ca o mereu prezentă întrebare a omului : „De ce așa ? Iată textul respectiv care se află la cota 2 183 în B.A.R.S.R.

„Isoria Troadei cetăți" f-58 r : PENTRU AL OPTULEA RĂZBOI AL GRECILOR ȘI AL TROADENILOR". **În vremea aceștii păci mare ciumă veni asupra grecilor și muriră foarte mulți și, cînd se împlinila zilele păcii iar moartea nu mai contenia, atunci împăratul Agamemnon iarăși trimisă soli la împăratul Priam de-i mai dete pace trei zeci de zile Și iarăși să întări pacea, măcar că nu plăcea troadenilor să să dea atita vreme de pace. Apoi, împlinindu-să sorocul și a doao zi era să fie războiul, iar într-acea noapte Adromenta, muerea lui Ector, cu carea născusă Ector doi coconi, unul Laomedon iar altul Astion carele era pruncu mic în brațele maică-sa această Adromenta au visat pentru bărbatul său un vis foarte groaznic din care vis cunoscu că, de va eși bărbatul său într-acea zi la războiu, trebuie să piară și începu a plînge pentru dinsul într-ascuns și îndrăzni atunci, noaptea, de-i spusă acel vis /59 r/ și-l ruga să nu iasă într-acea zi la războiu. Iar Ector pentru cuvintele muerii sale foarte să minie și așa-i zisă : „— Au nu știi tu, muiare, că iaste mare rușine blagorodnicilor a crede visele și a să înfricoșa de dinsăle ?" Iar Adromenta, deaca văzu că nu o ascultă, tăcu ei a doao zi mearsă la împăratul Priam și la împărăteasa Ecuba de le spusă videnia sa, și să rugă lor să nu lase pre Ector să iasă într-acea zi la războiu. Iar împăratul Priam porunci oștilor sale să se înarmeze și tuturor fecîorilor săi și altor împărați și prințipi și le porunci să iasă cu oștile la războiu. Iar lui Ector îi porunci să nu iasă într-acea zi la războiu. Pentru care lucru Ector să minie foarte pre muerea sa pricepind că din îndemnarea ei să făcu aceasta. Ci, neascultînd porunca tătînisău, porunci slugilor de-l înarmară gîndind să iasă la războiu foarte degrabă, care lucru văzînd Adromenta, muerea lui, țiind pre fiul să(u) cel mic în brațe rugînău-l și zicînd lui așa : „— De ce te leapezi a nu mă milui pre mine, Domnul mieu, încai fie-t(i) milă de pruncul acesta carele iaste născut din mine, ca maica lor și fiul tău să nu moară cu amară moarte sau să fie supărat de grea sărăcie !" Așișderea și / 59 v. / maica lui, împărăteasa Ecuba, cu surorile lui, Casandra și Polixena, și împărăteasa Elena ruga pre el ca să se dezbrace de arme și să odihnească în palaturile sale. Iar Ector, neascultînd rugăciunea lor, îndată încălecă pre calul său și purceasă ăla războiu, care lucru văzînd Adromenta, muerea lui, de mare jale rupîndu-și hainele sale și slobozîndu-și părul capului său, alerga la împăratul Priam și, căzînd la picioarele lui, să ruga să întoarcă pre Ector ca să nu lasă la războiu. Iar împăratul Priam îndată încălecă pre calul său și degrabă ajunsă pre Ector la poarta cetății și cu mînie apucă calul lui de frîu și ruga pre Ector să se întoarcă la palaturile sale. Iar el, ascultînd rugăciunea tătini-său să întoarsă la palaturile sale și nu vrea nicidecum să se dezbrace de arme și ședea sfărîmîndu-să cu gîndurile, dorînd să iasă la războiu. Iar într-acea vreme ardea războiul mai iute între greci și între troadeani și mare ucidere să făcea între dînșii. Împărații Telamos și Anaix bărbătește gonesc pre troadeani, ci Pariz bărbătește îi apără ; împăratul Menelau năpădi pre / 60 r. / împăratul Miser și-l surpă cu sulița de pre cal și-l prinseră grecii. Iar Polidam voevodul sosi la acel loc și izbăvi pre împăratul Miser din mîinile grecilor și-i ajută de-l încălecă pre cal. Iar împăratul Telamos și Menelau trintiră pre Polidam de pre cal, iar el să apără bărbătește și îndată sosi Troil și mîntui pre Polidam din mîinile grecilor și-l ajută de-l încălecă pre cal. Într-acea vreme veni Ahileus la războiu și să porni asupra / troadeanilor / sic — toradenilor bărbătește tăindu-i și rănindu-i, iar un fecior al împăratului Priam, anume Margaritos, să cercă să ucigă pre Ahileus, iar Ahileus îl ucisă pre el. Atunci să făcu mare tulburare între troadeani pentru moartea lui Margaritos, fiiul împăratului, și troadenii foarte în mulți se tălară cu grecii. Iar alții aduseră trupul lui Margaritos în cetate cu multe lacrămi pre carele, deacăl văzu frate-său Ector mort, plîngea cu amar întrebînd cine l-a ucis, și îi spuseră că l-au ucis Ahileus. Atunci Ector fără știrea tătini-său își puse coifui în cap și-l legă bine și eși la războiu și / 60 v / intru minia sa ucisă pre doi împărați : pre împăratul Eripol și pre împăratul Cautid, apoi să porni asupra grecilor tăindu-i și rănindu-i și să întîlni cu împăratul Polisteu și-l lovi pre Ector cu sulița iar nu-l putu surpa jos, iar Ector atita-l lovi cu paloșul cît îl tăe în doao. Iar Ahileus, văzînd moartea unchiu-său, socotia cu mintea sa că : „De nu va peri Ector, cu adevărat noi toți vom bea păharul morții cu amar, de mîna lui, fără de voia noastră !". Și luînd Ahileus sulița, vrea să lovească cu Ector, iar Ector deate cu o săgeată și lovi pre Ahileus în față iar Ahileus să dusă de la războiu rănit și legînd rana să întoarcă iarăș la războiu cu acel gînd ca să ucigă pre Ector măcar de i să va întîmpla și moarte. Iar Ector tăia pre greci fără de milă si să întîlni cu un împărat grecesc, anume Leohid, pre carele Ector îndată îl ucisă cu paloșul. Iar Ahileus, văzînd pre Ector că ucisă pre atîția împărați, să sperie și căuta vreame să lovească pre Ector. Iar Ector într-**

acea vreme (61 r) prinsă pre un împărat grecesc din cei mari și, puindu-și tot gîndul să-l scoată din tabără, aruncă pavăza după spate și rămasă cu pieptul gol, iar Ahileus, văzînd pre Ector cu pieptul gol, îl lovi cu sulița în piept și-l trinti mort de pre cal, iar împăratul Sedemon văzînd pre Ector mort, năpădi pre Ahileus și cu mare mînie atita îl lovi cu sulița cît îl trinti de pre cal ca pre un mort pre carele lăuindu-l grecii pre brațe îl duseră la corturile sale. Iar troadeanii pentru moartea lui Ector să tulburară foarte și luînd trupul lui cu mare plîngere cu capetele goale îl duseră în cetate"

. . . . . .

f.78 v : „Ci tu, Omire, făcătoriule de vierșuri carele în cărțile tale cu atîtea laude ai scris pre Ahileus, ce socoteală iscusită te îndeamnă ca să împletești laudă unui tiran atita de rău și fără de omenire și să încoronezi cu flori de laudă acel chip de fiară sălbatică, iar nu omenesc ?" (...) f. 80 v. : „Ia aminte, o. ticăloasă Omire, că niciodată Ahileus n-au ucis pre vreun bărbat viteaz cu dreptate, fără de numai cu vicleșug și cu înșelăciune".

Nicolae Georgescu

SAROYAN

Dispariția unui scriitor este întotdeauna dureroasă pentru cititorii săi, care vor fi lipsiți de aici înainte de povestiri noi, de piese de teatru și romane semnate cu numele autorului îndrăgit. William Saroyan a lăsat în urma lui sute de scrieri ce vor încînta întotdeauna generațiile de tineri atrași de simplitatea mijloacelor expresive, de umanitatea caldă sub care a privit dramele și suferințele ființelor sale. Dincolo de toate acestea, insuportabilă în cazul lui Saroyan este plecarea dintre noi a omului de o vitalitate homerică, cu rîsul larg și caracterul său deschis, cuceritor, a unui bun prieten și scriitor, artist în toată puterea cuvîntului prin tot ceea ce făcea. Ne-a vizitat țara de două ori, stabilind contacte vii cu cititorii și colegii săi din România, cu aceiași talent de a cuceri prieteni, pe care i-l recunoscusem și în literatura sa. „În ceea ce privește scrisul, aplic metoda sări-în-apă-și-înecară-de-înoată-numaidecît și folosesc o gramatică nouă, precum și un sistem de punctuație perfect adaptat ritmului și structurii gîndirii mele" spunea marele povestitor într-un text mai vechi. Recunoaștem în această confesiune propensiunea lui către exprimarea directă, a cărei simplitate sugerează ritmul glorios al vieții nealterate de false probleme. Din această simplitate s-a născut probabil și marele său har de a spune povești, reflectat în sutele de schițe și nuvele, de short-stories în tradiția americană, dar încărcate de nostalgia și poezia moștenită de ascendența sa orientală. Arab sărman și ars de dor se cheamă una din poveștile cele mai adînci pe care le-a scris vreodată Saroyan. Este vorba acolo de un emigrant din Orient, a cărui obsesie a rămas patria natală, o trăire incomunicabilă, sugerată tocmai prin imposibilitatea folosirii cuvintelor care să o definească. Cîtă poezie poate fi în fata morgana artistică ce se desfășoară în obsesia scriitorului atins de pasiunea inexprimabilului. William Saroyan a folosit însă atît de multe cuvinte în cărțile sale tocmai pentru a încerca să atingă nucleul tainic al unei povestiri supreme. Era un om ars și el de dorul unei umanități curate, avînd șansa de a trăi însă numai în cărțile sale atît de minunate.

Moare şi casa în care a murit Bălcescu

SPECTACOLUL LUMII văzut de Ioan Grigorescu

N-am timp, n-am încă ochi pentru Sicilia. Uluitorul spectacol al vieții din cea mai mare insulă mediteraneană, cea care înalță spre cer, din inima ei, conul cernit la vulcanului Etna, încă nu și-a ridicat cortina pentru ochii mei. Am o țintă. Am un crez. Am o nădejde. Și trec năuc prin lumea aceasta de sarabandă siciliană dezlănțuită, ca un rătăcit într-un carnaval meridional, încercînd din răsputeri să mă smulg din labirintul multicolor, să nu adăst prea mult furat de imagini ce mă pot abate din drum, să țin piept tentațiilor ce mi se deschid în față, ca niște miraje ademenitoare, încît mi-aș dori ceara lui Ulysse, ca să-mi astup urechile și să rămîn surd la cîntecul subjugător al sirenelor...

Ithaka mea se cheamă Via Butera, 24, din Palermo, iar Penelopa spre care alerg nu țese decît pînze de păianjen prin ungherele unde și-a făcut culcuș moartea. Cine a spus : „Fericit cel ce, ca Ulysse, a făcut un lung voiaj" ? Adversarul cu care trebuie să lupt, o dată ajuns acolo, n-are alt nume decît uitarea. Cum să-l răpun ? Doar scutul lui de nepătruns este timpul, frate cu mutenia. El n-are memorie, ci pietre. Lapide-răboj cioplite de oameni și puse în calea uitării. Marmore acoperite de mizga timpului, devorate încet, dar implacabil, de acea lepră a pietrei, care face și cea mai nobilă dintre roci să putrezească...

Iat-o. O stradă palermitană din orașul de jos, tăiată între mare și poalele cocoașei de piatră botezată „monte" Pelegrino, și despre care Goethe spunea că ar fi cel mai frumos promontoriu din lume. Via Butera. În sfîrșit, am găsit-o. În sfîrșit, o am sub tălpile picioarelor obosite. M-aș duce fără zăbavă acolo, în casa știută și neștiută, dar trebuie să dau peste bătrînul Laerte și să-l întreb : Cine a fost Butera ? Și de ce casei aceleia pe care atît de îndelung am căutat-o i se spunea Albergo Trinacria ? Trinacria înseamnă Sicilia. Albergo, hotel. Ce hotel ? O boltă de piatră deschisă în marginea trotuarului, cu simbolul Trinacriei pe frontispiciu : un cap de heruvim negru, cu trei aripi învăluindu-i chipul, ca paletele unei jucării-morișcă cu care s-a jucat cîndva, pe-aici, moartea. Sub el ar trebui să scrie : „Lăsați orice speranță, voi ce intrați...", dar, de-a dreapta și de-a stînga portalului, deasupra a două ferestre cu gratii dintr-un fost fier forjat pe care acum numai stratul gros de vopsea îl ține să nu se pulverizeze ros în măduvă de cariile ruginii — două plăci comemorative din marmoră pe care s-a pietrificat mizga timpului. Pe cea din dreapta scrie :

ÎN QUESTA CASA MORI
IN ESILIO
SOLO E SCONOSCIVTO
IL 29 NOVEMBRE 1852
NICOLA BALCESCV
INSIGNE STORICO E FERVIDO
PATRIOTA, COMBATENTE
PER IL RISVEGLIO DELLA
ROMANIA MODERNA

Atît... „Solo e sconosciuto... Solo... Fiecare moare singur. Dar el ?

Am bătut drumuri lungi pînă să ajung aici, în pragul casei pustii, bîntuită doar de fantomele unui trecut de care nimeni nu-și mai amintește. Casă cu lacăte la uși, prinse în belciuge groase, ca de magazii, în care cei avari au ferecat cu amintirea. Pe placa din stînga intrării, la fel de înnegrită de mizga poluării, deasupra unei firme de carton prinsă în fereastra zăbrelită, care arată că, acolo, în încăperea fostului portar al fostului hotel Trinacria, s-ar afla încă sindicatul docherilor pensionari din Palermo, scrie că „Trinacria" l-a găzduit pe Garibaldi, zece ani după moartea lui Bălcescu, loc unde marele luptător pentru eliberarea Italiei a poposit înainte de bătălia decisivă de la Aspromonte. Descifrez greu literele. Vreau să le filmez. Dar îmi tremură încheieturile genunchilor, de parcă picioarele ar cere singure să facă mătănii. Piatra caldarîmului e tocită de pași, iar soclul casei devorat de pecinginea umedă a igrasiei... „Solo e sconosciuto...".

El, cel adorat de prieteni, el cel temut de tirani, el omul-flacără al anului de sînge și foc 1848, an teribil și înfricoșător, dar și dătător de înălțătoare speranțe „per il risveglio della Romania moderna...".

„Solo e sconosciuto...", 29 noiembrie 1852. Anul viitor se vor împlini 130 de ani de la acea zi. Cît patru vieți de-ale lui, deoarece acel „solo e sconosciuto" n-a trăit decît 32 de ani și jumătate, de la 29 iunie 1819, pînă la 29 noiembrie 1852. El, cel ce scria : „Patria e cel dintîi și cel

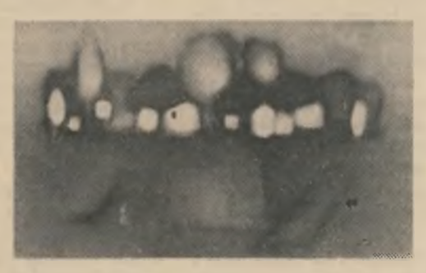

Mihai Topa : „Peisaj"

mai de apoi cuvînt al omului, într-însa se cuprind toate bucuriile lui, simțirea ei se naște deodată cu noi și e nemărginită și veșnică...". El, cel ce spunea : „Nu e umilire mai adînc simțită decît aceea care jignește mîndria neamului !". Parcă prefigurîndu-și portretul din cel de al doisprezecelea ceas al vieții sale, Bălcescu descria chipul intelectualului revoluționar român din acel miez de veac al speranțelor și al durerilor : „...străinul, cuprins de durere se întreabă dacă este un chip omenesc sau vreo ființă necunoscută pentru știință aceea care stă înaintea ochilor săi, și numai cu vremea descoperă în aceste linii slăbite urme numai mari și înalte obîrșii ; zimbetul amar care i se strecoară pe față, privirea dureroasă dar încă mîndră, care se ridică spre cer din cînd în cînd, dau de gol o suferință nedreaptă, impotriva căreia acea privire și acel zîmbet se plîng...".

O umbră parcă trece pe lîngă mine... „Solo e sconosciuto...".

Nu-i adevărat. Bălcescu nu era singur aici. Cî cu Mihai, fiul lui Pătrașcu Vodă și al Tudorei din Piua Petrii, el însuși, cel „solo e sconosciuto", fiu al pitarului Barbu Bălcescu și al Zincăi Petrescu de pe Valea Topologului. Întîlnire de umbre, tardivă și neîmplinită, nedusă pînă la capăt, între doi titani ai istoriei românești regăsiți după un sfert de mileniu, pentru ca cel dintîi să fie spus prin pana celuilalt, iar cel de al doilea să ne lase prin scrierea lui de căpătîi, căreia moartea i-a întrerupt sfîrșitul, una dintre cele mai tulburătoare cărți din cîte s-au scris la noi pînă în miezul veacului trecut : „Istoria românilor supt Mihai-Vodă Viteazul". Aici, în casa aceasta, căreia nu cutez încă să-i trec pragul și s-o scotocesc din beci pînă în pod, deoarece mi-e frică de ce nu voi găsi... căci refuz să-mi închipui că nimic nu mai poate fi găsit...

Îi dau îndelung tircoale, caut să-i aflu vecinii, mă uit după fiecare bătrîn ce trece pe Via Butera... Aflu doar că, la numai o sută de pași de casa în care a murit Bălcescu, se găsește micul „palazzo" Lampedusa, clădire căzută și ea în decreptitudine, cu o bătrînică ce lucra la gherghef la umbra unui măslin din patio, și mi se spune că acel pumn de femeie este soția autorului „Ghepardului". Iar casa din Via Butera, 24, nu este păzită decît de alți bătrîni, atît de bătrîni încît părinții lor trebuie să fi fost și ei bătrîni atunci cînd, acolo, undeva, într-o cameră nestiută din „Albergo Trinacria", murea cel căutat de mine.

Și mă cutremur înțelegînd că cimitirul gheparzilor este Trinacria...

Va trebui să-i trec și eu pragul.

REVISTA STRĂINĂ

● **GLORIOSUL JUBILEU** al Partidului Comunist Român continuă să fie omagiat pe diferite meridiane ale globului. În ample articole apărute în presă, în emisiuni de radio și televiziune, în expoziții și conferințe sînt evocate semnificațiile profunde ale aniversării a șase decenii de la făurirea P.C.R., momente de luptă din istoria poporului român, succesele obținute de România în diferite sectoare de activitate. Astfel, la Biblioteca Națională Irakiană din Bagdad s-a deschis o expoziție de carte românească care cuprinde opere reprezentative din producția editorială a ultimilor ani. Un spațiu larg din expoziție este consacrat operelor președintelui Nicolae Ceaușescu. Vernisajul unei expoziții de carte românească a avut loc, deasemenea, la Hanoi. Publicului vietnamez i-au fost prezentate cele mai importante lucrări social-politice, beletristice, științifice românești. O seară culturală dedicată literaturii române a fost organizată la Universitatea din Liubliana. Poeții Joje Smit și Katia Spur au vorbit studenților și cadrelor didactice despre beletristica românească în ultimele decenii.

● **ÎMPLINIREA** a 100 de ani de la nașterea lui Kemal Mustafa Atatürk, fondatorul Turciei moderne prilejuiește numeroase manifestări atît în patria sa cît și în alte țări ale lumii. De fapt anul 1981 a fost dedicat în Turcia acestei proeminente personalități, **Anul Atatürk** însemnînd un șir de ample manifestări care au menirea să releve contribuția de primă însemnătate a acestui mare bărbat de stat la făurirea Republicii Turcia. Sub conducerea sa, poporul acestei țări a izgonit armatele străine, a proclamat republica și a lichidat califatul, pășind apoi pe calea modernizării întregii vieți sociale și economice. Printre festivitățile prilejuite de centenarul Atatürk se numără și Zilele culturale ale Turciei, desfășurate la Maison de L'UNESCO din Paris. Expozițiile consacrate părintelui Turciei noi, folclorului acestei țări, artizanatului precum și picturii turce contemporane, arheologiei etc. au fost inaugurate la 7 mai de directorul general UNESCO Amadou Mohtar M'Bow.

● **„LA VERTU"**, o acuarelă de Gustave Moreau, datată 1882, a fost vîndută la o recentă licitație cu prețul mai puțin obișnuit de 690 000 de franci. Este o sumă record pentru o lucrare pe hîrtie a acestui artist. O altă acuarelă intitulată „Le cavalier porte-étendard" a atins în cadrul aceleiași vînzări suma de 245 000 de franci.

● **UN AMPLU TABLOU** al vieții marelui Tolstoi, din perioada 1904—1910, oferă jurnalul doctorului Dușan Makovițki, la editarea căruia au contribuit Muzeul „Lev Tolstoi" din Moscova, Universitatea „Karel" din Praga și Institutul de teoria literaturii de pe lîngă Academia de Științe din Bratislava. Dușan Makovițki, medicul lui Tolstoi și totodată prieten al său, a trăit în preajma scriitorului aproape 6 ani. În acest timp a notat zi de zi opiniile lui Tolstoi despre cele mai variate probleme de literatură, politică, istorie, știință etc., precum și de alte date despre viața intimă a patriarhului de la Iasnaia Poliana. Sînt 2 000 de pagini de un interes aparte, scrise cu obiectivitate de unul din martorii ultimei perioade a vieții scriitorului. Makovițki avea obiceiul să își noteze zi de zi observațiile pe niște fișe speciale, pentru ca apoi, seara, să reconstituie pe baza lor imaginea unei zile care se încheia. Autorul jurnalului este de origine slovac și l-a însoțit pe scriitor ori de cîte ori acesta a părăsit Iasnaia Poliana, fiind de față, în mica gară Astapovo unde Tolstoi a încetat din viață.

● **UN MANUSCRIS**, necunoscut pînă acum, al antropologului german Franz Boas a apărut recent la New York. Volumul cuprinde peste 250 de povestiri și legende ale triburilor indiene de pe coasta americană și canadiană a Pacificului. Manuscrisul lui Franz Boas este considerat o adevărată comoară pentru cercetările etnografice asupra indienilor din nord-estul Americii de Nord.

● **O EXPOZIȚIE** de artă chineză antică, deschisă recent la Muzeul de artă asiatică din Berlinul Occidental, prezintă circa 120 de bijuterii arheologice unele vechi de aproape 7 000 de ani. Sînt expuse sculpturi în lemn și fildeș, figurine de ceramică, obiecte de bronz precum și un soldat de argilă, în mărime naturală, găsit în 1974 în mormîntul primului împărat al Chinei (259—210 î.e.n.). Cea mai mare parte a pieselor nu au fost niciodată expuse în afara Chinei.

SPORT

Arbori de pîine amară

S-au spart trandafirii și zvicnește mierea-n teii Bucureștilor. Și totuși, pasăre cu gușa plină de monezi de aur, vara-ntîrzie. O vom prinde pînă-n septembrie ? Fiecare zi e-un schit de lemn cu ușa ruptă prin care ies nimburi pulverizate și se strecoară înăuntru umezeala. E vremea cea mai bună pentru fotbal, pentru tocat cu mielița toate florile artificiale din vitrinele magazinelor și de rupt drumuri spre sud. Trei iezi cucuieți și-njugați la roata morii, transformată-n jug de cînd spicele de grîu stau în senin de apă, lumea stadioanelor, pînă miercuri seara se lăsase pe tinjală și nu mai secreta zizanie. În peluze creșteau arbori de pîine și ferigi cu clopoței. Parcă venea cu liniști mici și speranțe tihnite o sanie semănînd sărbători. Umbra bucuriei de la Londra, care ne-a mîncat untdelemnul la Budapesta, sorbindu-l într-o singură lingură, pînă miercuri mai plutea leneșă pe toate gîndurile. Nu deschideai aparatul de radio sau televizorul ca să n-auzi că internaționalii noștri au fost primiți cu aplauze prelungite pe toate stadioanele din țară. Dar bucuria necurmată e o podoabă decrepită. Căci, iată, miercuri seara, la Oslo, ungurii ne-au smuls de sub picioare pămîntul fericirii. Acum, spaima își înalță chipul vînăt și tremurat și se văd în lumină jumătățile de minciună. Noi, la Oslo, după judecata mea, n-am cîștigat, ci am pierdut un punct, dar în schimb am vorbit despre-o mare izbîndă. Și dacă-mi amintesc eu bine, înainte de-a începe bătălia pentru calificarea la El Mundial, antrenorul Valentin Stănescu declara că în ținutul Norvegiei se vor hotărî zodiile. Dac-a spus adevărul, atunci sîntem puțin prin mărăcini. Neputînd rupe coarnele renului la el în tundră, trebuie s-o facem la noi acasă. Și sîntem obligați (trebuia să fim de la început !) să nu mai-mizăm o centimă pe ce va face mai departe Anglia sau Ungaria. Ca să ne calificăm, trebuie să cîștigăm toate cele trei meciuri acasă (unul din ele chiar la scor, căci nu se știe dacă nu va juca un rol decisiv golaveraju), inclusiv pe cel din deplasare cu Elveția. În acest inel ajunși, să ne întoarcem cu fața spre echipă. Ea a fost alcătuită pe ideea jocului strict defensiv: „să nu primim gol și, dacă se poate să ciugulim un punct. Scopul propus n-a fost realizat decît parțial. Acum e nevoie de singe proaspăt în linia de mijloc — Beldeanu și Stoica, buni să distrugă atacurile adversarului, sînt incapabil să propulseze înaintarea noastră și mai ales în linia de atac. S-a jucat cu extreme false : Iordănescu, Balaci, Răducanu. Azi ne sînt absolut indispensabile două extreme violente. Știu că tehnicienii sînt victima rutinei și a credinței fanatice că echipa lor nu suportă modificări, știu că le e foarte greu să între cu amîndoua picioarele în război, dar de aici înainte ei nu mai au dreptul la nici-o greșală. Orice pas strîmb ne-ar fi fatal.

Din trandafirii aduși de la Londra și vînduți la Budapesta pe doi pumni de apă chioară s-au scuturat mirosmele. Vremea bucuriei sunînd a fanfaronadă s-a stins. Acum plouă și ne stringe în spinare bolovanul de negură cu care ne-am întors de la Oslo și din care va trebui să dăm un dumicat Ungariei, unul Norvegiei și doi Elveției. Altfel...

Ay, ghitarele Spaniei, ce departe sînt ele iarăși de urechea noastră ! Și tu diligență spre Santa Fe !

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"